

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

KATEDRA MUZIKOLOGIE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vliv hnutí hippies na kulturu v Československu

The influence of hippie movement on the culture of Czechoslovakia

Autor: Bronislava Kožd'álová

Vedoucí práce: Mgr. Jan Blüml

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Vliv hnutí hippies na kulturu v Československu* vypracovala zcela samostatně, výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 24. dubna 2014

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří se podíleli na realizaci této práce.
Za cenné rady a připomínky děkuji vedoucímu práce Mgr. Janu Blümlovi.

OBSAH

1. ÚVOD	5
2. STAV BĀDÁNĪ	7
2.1 Sanfranciské hnutí hippies	7
2.2 Vlasatci, máničky a hippies v Československu.....	9
3. ÚVOD DO PROBLEMATIKY – DEFINICE ZÁKLADNĪCH POJMŮ	13
3.1 Kultura.....	13
3.2 Subkultura	14
3.3 Kontrakultura	14
3.4 Hnutí.....	15
3.5 Subkultura versus hnutí.....	15
4. Hnutí HIPPIES: OBECNĀ CHARAKTERISTIKA, ČASOVÉ VYMEZENĪ, KULTURNĪ PŘĪNOS	17
4.1 Dějiny hnutí hippies	18
4.2 Kulturní přínos aneb jací hippies byli a co po sobě zanechali	23
4.2.1 Životní styl	23
4.2.2 Můda a vzhled	27
4.2.3 Vizualní umění a design hnutí hippies	29
4.2.4 Psychedelická hudba	30
4.2.5 Guerillové divadlo.....	32
4.2.6 Hippies ve filmu	33
4.2.7 Literatura a hnutí hippies.....	34
5. HIPPIES V ČESKOSLOVENSKĚ KULTUŘĚ	36
5.1 Hippies v Evropě.....	36
5.2 Půnik informací skrze „železnou oponu“	39
5.3 Projevy hippies v Československu napřĩč dějinami	41
5.4 Vliv hnutí hippies na kulturu v Československu.....	53
5.4.1 Životní styl	53
5.4.2 Vlasatci: můda a vzhled	56
5.4.3 Vizualní umění a design.....	58
5.4.4 Vliv hippies na československou rockovou scēnu	59
5.4.5 Alternativní divadlo.....	62
5.4.6 Hippies a vlasatci v československém filmu.....	63
5.4.7 Literatura	65
6. ZĀVĚR	66
7. SOUPIS PRAMENŮ A LITERATURY	68
8. RĚSUMĚ	75
9. SOUPIS PŘĪLOH	78

1. ÚVOD

Přestože hnutí hippies nemělo nijak dlouhé trvání, ovlivnilo miliony lidí po celém světě. Rozhodla jsem se tedy zjistit, jak velký vliv mělo toto hnutí konkrétně na kulturní život v Československu. Hudba, móda, životní styl a filozofie hippies – to vše se v druhé polovině 60. let stalo zdrojem inspirace československé mládeže a není pochyb, že tu jistý vliv byl, přestože se československé hnutí hippies od toho amerického v mnohém lišilo: vzniklo za jiných okolností, jinak se projevovalo a také fungovalo za jiných podmínek.

Téma *Vliv hnutí hippies na kulturu v Československu* jsem si zvolila z toho důvodu, že je mi filozofie hippies blízká a „děti květin“ mi byly vždy sympatické jejich přístupem k životu, ale nikdy jsem se tímto hnutím nezabývala podrobněji a sama bych se ráda dozvěděla víc, zejména o podobě československého hnutí hippies.

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit jaký vliv mělo americké hnutí hippies na kulturu v Československu, a to pomocí analýzy odborné, popularizační i populární literatury a jiných informačních zdrojů. Dílčím cílem mé práce je vytvoření přehledové studie, zachycující vznik a vývoj hnutí hippies jak v USA, tak především na území Československa. Pomocí této práce bych chtěla informace ze zdrojů seskupit a systematicky uspořádat tak, aby byly stručné a přehledné. Posledním cílem je srovnání obou podob těchto hnutí – amerického a československého.

Téma není záměrně časově ohraničeno. Sanfranciské hnutí hippies mělo krátké trvání, které je datováno zhruba od roku 1967 do roku 1970, kdežto vlasatci se v ČSR objevovali od začátku šedesátých let a až do konce let osmdesátých. Pokusím se tedy zmapovat historii vlasatců v Československu od vzniku této subkultury až po její zánik.

Práce je systematicky rozčleněna na tři kapitoly. První kapitola se zabývá definicemi, pro tuto práci klíčových, pojmů. Druhá kapitola je orientována na historii amerického hnutí hippies a jeho kulturní přínos. Zaměřuje se na oblasti celkového životního stylu, módy a vzhledu, výtvarného umění a designu, hudby, divadla, filmu a literatury. Třetí kapitola popisuje v prvé řadě dějiny československých „vlasatců“¹, poté se zaměřuje na vliv, který mělo sanfranciské hnutí hippies na československou kulturu. Vliv amerického hnutí hippies je

¹ Označení „vlasatec“ je psáno v uvozovkách, jelikož nejde o odborný pojem. Avšak objevuje se v oficiálních dokumentech a tisku již od roku 1966. Tento poznatek nalezneme v knize Filipa Pospíšila a Petra Blažka „*Vraťte nám vlasy!*“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů na straně 77. Nadále tedy nebudu toto pojmenování ohraničovat uvozovkami, abych zbytečně nezatěžovala text.

aplikován na jednotlivé oblasti československé kultury. V rámci kapitoly jsou tato dvě hnutí porovnána.

Téma je velmi obsáhlé a každá z kapitol by se dala zvláště rozpracovat v jiné kvalifikační práci. Nepředpokládám tedy, že jsem vyčerpala veškeré informační zdroje.

2. STAV BĀDÁNĪ

Tématem hippies se zabývalo již mnoho autorů a to zejména v angloamerické oblasti. Některé knihy byly přeloženy i do českého jazyka, ale je jich jen velmi málo. V originálním znění neseženeme v České republice téměř žádnou z nich a je nutno poohlédnout se přímo v zahraničí. Také několik českých autorů psalo o amerických hippies. Jinak je to se zdroji zabývajícími se československými vlasatci. Kvůli přehlednosti rozdělím stav bádání na dvě oblasti: „Sanfranciské hnutí hippies“ a „Vlasatci, máničky a hippies v Československu.“

Jen málo titulů z následujícího výčtu se dá zařadit do odborné oblasti. Hlavním důvodem je fakt, že hnutím hippies se zabývali převážně publicisti, nikoli vědci. Ve většině případů jde o literaturu populární a popularizační, což v rámci tématu nepovažuji za problém, ale beru na vědomí, že k takovým zdrojům je nutno přistupovat kriticky.

2.1 SANFRANCISKÉ HNUTÍ HIPPIES

Literární zdroje

Pokud jde o americké hnutí hippies, jde o jev, který je dnes již poměrně dobře probádaný. To se týká především zahraničních publikací, které, jak jsem již zmínila, v České republice nejsou k mání. Na druhou stranu, knihy o hippies v USA od českých autorů jsou zpracovány kvalitně, avšak ne zcela přehledně. Každá z následujícího výčtu knih je psána z jiné perspektivy, ale ani jedna neobsahuje přehledný souhrn historie amerických hippies.

Knih *Hippie*² anglického autora Barryho Milese vyšla v roce 2003 v Londýně. Jde o monografii dokumentující hnutí hippies v letech 1965 – 1971. Je doplněna rozhovory, citáty a fotografiemi. Autor je známý pro své knihy, které dokumentují události a životy osobností šedesátých let. Barry Miles žil v době hippies v Kalifornii a stal se očitým svědkem probíhajících událostí.

Jinou publikací je příručka *Hippies from A to Z*.³ Její autor Skip Stone byl členem hnutí hippies a v knize vzpomíná na své zážitky z mládí a popisuje prožitky své generace. Autor knihy si často neodpustí svůj osobní názor a kniha je místy citově zabarvená. Jde tedy o literaturu populární. Publikace má dvě části. První část je členěna na kapitoly, věnující se

² MILES, Barry: *Hippie*, London: Cassell Illustrated, 2003.

³ STONE, Skip: *Hippies from A to Z: their sex, drugs, music, and impact on society from the sixties to the present*, Hip, Inc, 2000.

jednotlivým oblastem spojeným s hnutím hippies jako jsou drogy, filozofie, móda, chronologicky seřazené události ad. Druhá část je referenční prací, zahrnující soupis titulů pojednávajících o hnutí hippies, jakousi „diskografií“ hippies, podrobnou časovou osu událostí a jména slavných hippies.

Daným tématem se také zabýval Kazimierz Jankowski. Tento polský psychiatr a spisovatel nahlíží na historii hnutí hippies z jiné perspektivy než ostatní autoři, právě díky svému povolání. V jeho knize *Odvracená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*⁴ uvádí zajímavá fakta, která se v jiných publikacích neobjevují. Kniha vznikla poté, co autor absolvoval studijní pobyt na několika psychiatrických klinikách v USA. Byla přeložena i do českého jazyka. Jankowski se nesnaží detailně zachytit historii hnutí, ale soustředí se spíše na jeho ideologie, myšlenky a motivy, které byly pro vznik takového hnutí klíčové. Pohyboval se přímo mezi hippies a v knize se objevují informace například o tom, kde brali hippies prostředky na přežití, jak vypadal jejich každodenní život a proč končili v psychiatrických léčebnách. Jankowski se opírá o sociologickou studii profesora Lewise Yablonského. Často z ní cituje faktografické údaje. Studie vyšla v roce 1968 pod názvem *The Hippie Trip*.⁵ Jankowského knihu bych zařadila do literatury popularizační. Nejde přímo o odbornou publikaci, ale autor se opírá o odborná fakta a je objektivní.

Jinou publikací, která byla přeložena do českého jazyka je *Hippie slovník: kulturní encyklopedie (a frazeikon) 60. a 70. let 20. století*.⁶ Jsou zde uvedena všechna důležitá hesla a jména týkající se subkultury hippies. Hesla jsou psána v anglickém jazyce, s čímž je nutno při vyhledávání počítat, výklad hesel je psán česky. Poslední část knihy obsahuje přehled veškerého politického, kulturního a společenského dění 60. a 70. let. Slovník napsal a sestavil John Bassett McCleary.

V roce 1992 v České republice vyšla kniha *Hippies: Slepé rameno mrtvé řeky*⁷. Jejím autorem je Ondřej Hanák, který žil od roku 1968 v USA. Publikace je psaná z pohledu člověka, jenž dobu hippies zažil na vlastní kůži a obsahuje kromě historického výkladu také popisy různých situací, jichž byl autor očitým svědkem.

Další užitečnou publikací týkající se tématu je kniha *Šance sněhových koulí v pekle*⁸. Vyšla v roce 1999. Autorem této monografie je český hudební publicista Vojtěch Lindaur, který zde systematicky popisuje dějiny amerického hnutí hippies od jeho vzniku až po zánik

⁴ JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvracená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975.

⁵ YABLONSKY, Lewis: *The hippie trip*, San Jose [Calif.]: toExcel, 2000.

⁶ *Hippie slovník: kulturní encyklopedie (a frazeikon) 60. a 70. let 20. století*, John Bassett McCleary a Joan Jeffers McCleary (ed.), Praha: V koprodukcí s nakl. Levné knihy, a.s. vydalo nakl. Volvox Globator, 2010.

⁷ HANÁK, Ondřej: *Hippies: Slepé rameno mrtvé řeky*, Praha: Argo, 1992.

⁸ LINDAUR, Vojtěch, *Šance sněhových koulí v pekle*, Praha: Maťa, 1999.

skrze vývoj popkultury druhé poloviny šedesátých let. Zaměřuje se především na happeningy a hudební festivaly, které hippies pořádali, a detailně přibližuje sanfranciskou hudební scénu. Knihu bych zařadila do literatury popularizační. Auto sice není hudebním vědcem, ale je odborníkem v oblasti kulturní publicistiky.

Video dokumenty

Video dokumentů dotýkajících se nějakým způsobem tématu je velké množství. Většinou jde o snímky zabývající se životy hippies ikon nebo zachycující konkrétní událost.

Takový je dokumentární film o hudebním festivalu *Monterey Pop*⁹, jenž se uskutečnil v roce 1967. Film vyšel o rok později. Jde o záznamy z koncertů a dokument není příliš informačně hutný.

O dva roky později se uskutečnil další, větší festival a následně vyšel film *Woodstock*¹⁰. Díky tomuto dokumentu lze pocítit atmosféru festivalu, jaký se už nikdy v historii neopakoval. Na rozdíl od dokumentu *Monterey Pop* se v tomto snímku dozvídáme o organizaci festivalu, jak to na takové akci vypadalo a především co se dělo mezi diváky.¹¹

Jiným dokumentem je *Revolution*¹² z roku 1968. Záběry pochází z míst v San Francisku, převážně z kopce zvaného Hippie Hill a z Golden Gate Parku, kde se v té době sdružovali lidé, kteří se považovali za hippies. S těmito lidmi jsou zde vedeny rozhovory o jejich životním stylu a názorech.

Zajímavým a přínosným snímkem je dokumentární film *Hippies*¹³ z produkce History Channel, který vyšel v roce 2007. Jde o snímek, ve kterém jsou přehledně shrnuty události druhé poloviny šedesátých let. Dokument je sestříhán z autentických, archivních záběrů a vystupuje v něm mnoho známých osobností tehdejší doby.

2.2 VLASATCI, MÁNIČKY A HIPPIES V ČESKOSLOVENSKU

Problematika československých vlasatců a hippies zatím není dostatečně probádaná. Literárních zdrojů je poměrně málo a obsahují různorodé informace, často jsou nepřehledné

⁹*Monterey Pop* [dokumentární film]. Režie D. A. PENNEBAKER. USA, The Foundation, 1968. V digitalizované podobě dostupný prostřednictvím YouTube z: <http://www.youtube.com/watch?v=3N3eDAiRaN8>.

¹⁰ *Woodstock* [dokumentární film]. Režie Michael WADLEIGH. USA, 1970.

¹¹ Snímek *Woodstock* byl v roce 1970 oceněn Oscarem za nejlepší dokumentární film.

¹²*Revolution* [dokumentární film]. Režie Jack O'CONNELL. USA, Omicron, 1968. V digitalizované podobě dostupný prostřednictvím Stagevu z: <http://stagevu.com/video/chvvnynvtmbe>.

¹³ *Hippies* [dokumentární film]. Režie Scott REDA. USA, History Channel, 2007.

a liší se kvalitou. V posledních letech vyšlo několik publikací, které se tímto tématem alespoň okrajově zabývají. Staršími zdroji jsou především videodokumenty a odborné články. O „máničkách“¹⁴ se také dočteme v publikacích spojených s rozvojem rockové hudby (bigbít) nebo také ve všeobecných kronikách a kulturních dějinách v Československu.

Literární zdroje

V prosinci 2013 vyšla kniha s názvem *Kmeny 0*,¹⁵ která „zkoumá české městské subkultury a nezávislé společenské proudy.“ Autorem projektu je Vladimír 518, ale na celé knize se podílely skoro dvě desítky autorů. Kapitole o *Máničkách* se věnoval Petr Blažek. Avšak nedozvídáme se nic nového. Autor pouze shrnul svůj předchozí výzkum, který již prezentoval v knize *Vraťte nám vlasy! první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů*. Informace jsou pouze doplněny o dva rozhovory. Na otázky odpovídal písničkář Jaroslav Hutka a šéfredaktor časopisu Vokno František Stárek „Čuñas.“ Následuje kapitola s názvem *Lennonisté*, napsaná Filipem Pospíšilem. Opět jde o souhrn informací z již vydané knihy *Lennonova zed' v Praze*, kterou napsal Filip Pospíšil společně s Petrem Blažkem. Informace jsou rozšířeny o dva rozhovory s účastníky shromáždění u Lennonovy zdi. Těmi byli Roman Laube a Stanislav Penc.

Shodou okolností vyšly v roce 2010 tři knihy, které se tématem československých hippies zabývají. První z nich je kniha *„Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů*.¹⁶ Autory publikace jsou Filip Pospíšil a Petr Blažek. Jde o antropologickou studii, která pojednává o prvních hippies v Československu. Zaměřená je především na celostátní kampaň proti vlasatcům, kterou v srpnu 1966 vyhlásil Ústřední Výbor Komunistické Strany Československa. Druhou část knihy tvoří edice archivních dokumentů a článků. Tato kniha je pro tuto práci klíčovou. Obsahuje nejvíc informací o vlasatcích shromážděných v jedné publikaci. Nutno podotknout, že informace se vztahují jen k šedesátým létům.

¹⁴ S označením „máničky“ pracuji obdobně jako s pojmem vlasatci. Opět nejde o termín, nýbrž o hanlivé označení dlouhovlasé mládeže. Nicméně pojmenování bylo taktéž užíváno v oficiální dokumentaci, což nalezneme v knize Filipa Pospíšila a Petra Blažka *„Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů* na straně 78.

¹⁵ VLADIMÍR 518 a kol.: *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*, Praha: Bigg Boss & Yinachi, 2013.

¹⁶ BLAŽEK, Petr a FILIP POSPÍŠIL: *„Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů*, Praha: Academia, 2010.

Druhou knihou je *Háro: vzpomínky a dokumenty: Revolver Revue 2010*.¹⁷ Tato publikace je spíše upomínkovým předmětem na československé vlasatce. Obsahuje fotografie, poezii, vtipy a výstřižky z novin vedle vzpomínek lidí, kteří tehdy nosili dlouhé vlasy, aby tak vyjádřili svůj politický a kulturní postoj.

Třetí knihou je *Byl to jenom rock'n'roll?: hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989*¹⁸. Ta byla vydána taktéž v roce 2010. Kniha pojednává o dějinách rocku z pohledu historika, jímž je její autor Miroslav Vaněk. Není to tedy příručka o československých hippies jako předchozí dva tituly, ale je jim zde věnována krátká kapitola, která se zaměřuje na hippies v Československu v sedmdesátých letech.

Sdělení o dávných hippies,¹⁹ článek Matěje Kouby vydaný v roce 2005 v Mladém světě obsahuje jedinečné informace o Czechoslovakia Hippies Clubu. K dění v šedesátých a sedmdesátých letech na území Československa se vyjadřuje Jaroslav Hutka.

Článek s názvem *Máničky*²⁰ byl vytištěn v roce 2004 v časopise Mladý svět. Napsal ho Vojtěch Lindaur. Zabývá se vlasatci v šedesátých letech a líčí je jako „průšviháře“ nikoliv revolucionáře. Následuje rozhovor s vlasatci Ivanem Čeldou a Jaroslavem Klepalem, kteří byli očitými svědky probíhajících událostí.

Knihou *Lenonova zed' v Praze*²¹ se zabývá sraza na Kampě, které se v osmdesátých letech staly tradicí. Každý rok se u zdi, jež lemovala Maltézskou zahradu, scházely spousty lidí, aby poctily památku Johna Lenona, zavražděného v prosinci 1980. Kniha vyšla v roce 2003 a jejími autory jsou opět Filip Pospíšil a Petr Blažek.

Velmi užitečný je článek s názvem *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách*²², který napsal Petr Kuča v roce 2000 pro polský časopis křesťanských hippies Desiderata. V článku se objevují jedinečné informace o akcích, které hippies pořádali, zejména o mírových pochodech a spontánních protestech v osmdesátých letech.

¹⁷ *Háro: vzpomínky a dokumenty: Revolver Revue 2010*. Roman Laube, Terezie Pokorná, Petruška Šustrová (ed.). Praha: Společnost pro Revolver Revue, 2010.

¹⁸ LAUBE Roman, FILIP POSPÍŠIL a MIROSLAV VANĚK: *Byl to jenom rock'n'roll?: hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989*, Praha: Academia, 2010.

¹⁹ KOUBA, Matěj: *Sdělení o dávných hippies v Čechách*, *Mladý svět*, Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2005, roč. 47, č. 10, s. 44-47.

²⁰ LINDAUR, Vojtěch: *Máničky*, *Mladý svět*. Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2004, roč. 46, č. 15, s. 46-49

²¹ BLAŽEK, Petr, ROMAN LAUBE a FILIP POSPÍŠIL: *Lenonova zed' v Praze: neformální shromáždění mládeže na Kampě 1980-1989*, Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 2003.

²² KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách*. [online]. 2000. Dostupné na [www.<http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>](http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm).

Video dokumenty

Existuje několik video dokumentů, které se problematikou československého hnutí hippies zabývají. Nevýhodou těchto dokumentů je špatná dostupnost.

Režisér Tomáš Škrdlant natočil dokumentární film o československých máničkách nazvaný *Vlasatý stát uprostřed holohlavé republiky*.²³ Příběh pojednává o dobách, kdy byly dlouhé vlasy trestné, o společenské nonkonformitě v osmašedesátém roce a po šestadvaceti letech. V dokumentu vystupují vlasatci Vlastimil Třešňák, Jaroslav Hutka a další.

Druhým filmem, který vytvořil společně Tomáš Škrdlant s Angelikou Hanauerovou, je krátkometrážní snímek *Potomci*.²⁴

V cyklu *Střípky času*, který vysílala Česká televize, byl tomuto tématu věnován díl s názvem *Vlasatci*.²⁵ Jeho režisérem je Miloslav Kučera a premiéru měl v roce 2006.²⁶

Důležitým zdrojem, který mi pomohl ucelit představu o subkultuře hippies v Československu je seriál *Bigbít*.²⁷ Tento dokumentární cyklus České televize se zabývá historií československé rockové hudby v období 1956 – 1989. Seriál má dvačtyřicet dílů a byl vyroben v letech 1995 – 2000.

²³ *Vlasatý stát uprostřed holohlavé republiky* [dokumentární film]. Režie Tomáš ŠKRDLANT. Asociace Film & sociologie, Praha 2007.

²⁴ *Potomci* [dokumentární film]. Režie: Tomáš ŠKRDLANT a Angelika HANAUEROVÁ. Československý armádní film, Praha 1969.

²⁵ *Vlasatci* [dokumentární film]. Režie: Miloslav KUČERA. Česká televize, Praha, 2006.

²⁶ Na dotaz, zdali by Česká Televize mohla dokument uveřejnit v jejím internetovém archivu a umožnit mi tím jeho zhlédnutí, mi bylo vyrozuměno, že snímek obsahuje části přejaté z jiných pořadů a z důvodů vysílacích práv nemůže být dokument uložen do archivu a volně zpřístupněn veřejnosti. Je tedy nutno počkat na odvysílání v televizi.

²⁷ *Bigbít* [dokumentární cyklus]. Režie: Václav KŘÍSTEK, Václav KUČERA, Zdeněk SUCHÝ a Zdeněk KUČERA. Scénář : Michal Cuc, Václav Křístek, Václav Kučera, Vojtěch Lindaur, Zdeněk Suchý a Zdeněk Tyc. Odborní poradci Aleš Opekar a Vojtěch Lindaur. Česká televize, 1995-2000.

3. ÚVOD DO PROBLEMATIKY - DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Pro úplnost celé práce je nutno definovat několik klíčových pojmů. Nejdříve bude definován pojem kultura, jelikož je nadřazen pojmu subkultura i kontrakultura. Nakonec bude vymezen termín hnutí.

3.1 KULTURA

Je obtížné tento pojem přesně vymežit, jelikož definice autorů se liší. Záleží také na tom, zdali jde o pohled sociologa, filozofa nebo antropologa.²⁸

Pojem kultura má své kořeny v antice, kde byl spojen s obděláváním zemědělské půdy.²⁹ Nový význam dal tomuto termínu až filozof Marcus Tullius Cicero v roce 45 př. n. l., když „v Tuskulských hovorech nazval filozofii „kulturou ducha“, a tím položil základ pojetí kultury jako charakteristiky lidské vzdělanosti.“³⁰

Edward Burnett Tylor ve své knize *Primitive Culture* (1871) definoval kulturu těmito slovy: „Kultura neboli civilizace... je složitý celek, jenž zahrnuje vědění, víru, umění, právo, morálku, obyčeje a jiné schopnosti a návyky, získané člověkem jako příslušníkem společnosti.“³¹ Bohumil Geist v *Sociologickém slovníku* uvádí, že právě Tylorova definice je jednou z nejstarších definic, na kterou navázalo mnoho dalších autorů. Například Franz Boas se svým tvrzením, že „kultura zahrnuje všechny projevy sociálních zvyklostí komunity, reakce jedince, vyvolané zvyklostmi skupiny, v níž žije, a výtvoří lidských činností, determinovaných těmito zvyklostmi.“³²

Jan Jandourek v *Sociologickém slovníku* vysvětluje pojem kultura jako „souhrn životních forem, hodnotových představ a životních podmínek obyvatel v časově a prostorově omezeném úseku.“ Dále uvádí, že „kultura znamená: Souhrn postojů v dané společnosti, [...] Souhrn vzorců chování v konkrétní sociální skupině [...] Souhrn symbolických systémů a obsahů v dané společnosti (náboženství, umění, vědění) v protikladu k její materiální

²⁸ *Malý sociologický slovník*, Praha: Svoboda, 1970, s. 163.

²⁹ Tamtéž, s. 163.

³⁰ *Velký sociologický slovník: I. svazek. A-O*, Praha: Univerzita Karlova, 1996, s. 547.

³¹ *Malý sociologický slovník*, Praha: Svoboda, 1970, s. 163.

³² GEIST, Bohumil.: *Sociologický slovník*, Praha: Victoria Publishing, 1992, s. 198-199.

výbavě (civilizace). [...] Souhrn sociálních přípustných forem uspokojování pudů. [...] Oblast vysoké kultury, tedy literatury, umění a vědy, které je připisován prvořadý význam.“³³

3.2 SUBKULTURA

Stejně jako u předchozího pojmu, nelze termín subkultura definovat s naprostou přesností. Nicméně, většina autorů se shoduje v tom, že subkultura je dílčí jednotkou kultury a subkulturou je právě díky svým odlišnostem, které ji od dominantní kultury oddělují. Výčet těchto odlišností se liší v závislosti na každém autorovi.

Výstižně subkulturu popisuje Chris Barker ve Slovníku kulturních studií: „Předpona „sub“ naznačuje svébytnost a odlišnost od dominantní nebo mainstreamové společnosti. Subkulturu tedy tvoří skupiny lidí, kteří sdílejí zvláštní hodnoty a normy, v nichž se rozcházejí s dominantní nebo mainstreamovou společností, a které nabízejí mapy významů, díky nimž je svět pro členy subkultury srozumitelný.“³⁴ Velký sociologický slovník definuje subkulturu jako „soubor specifických norem, hodnot, vzorů chování a životní styl charakterizující určitou skupinu v rámci širšího společenství, případně tzv. dominantní či hlavní kultury, jíž je tato skupina konstitutivní součástí.“³⁵ Bohumil Geist uvádí, že subkultura je „výraz, jímž se v obecné rovině označuje jakákoliv (dílčí) kultura, která je součástí rozsáhlejší instituce kultury, s níž má jednak některé společné, jednak některé rozdílné složky.“³⁶ Podobně pojem vysvětluje také Jan Jandourek, který tvrdí, že subkultura je „kultura dílčí skupiny, která se více nebo méně odlišuje od převládající, většinové a „oficiální“ kultury.“³⁷

3.3 KONTRAKULTURA

Hnutí hippies má znaky kontrakultury, proto je nezbytné tento termín vymežit. Pod pojmem kontrakultura si lze představit subkulturu, která je v opozici s hodnotami, normami a idejemi dominantní kultury.³⁸ Motivem pro vznik kontrakultury bývá „potřeba

³³ JANDOUREK, Jan: *Sociologický slovník*, Praha: Portál, 2007, s. 136.

³⁴ BARKER, Chris: *Slovník kulturních studií*, Praha: Portál, 2006, s. 185-186.

³⁵ *Velký sociologický slovník: II. svazek. P-Ž*, Praha: Univerzita Karlova, 1996, s. 1248.

³⁶ GEIST, Bohumil: *Sociologický slovník*, Praha: Victoria Publishing, 1992, s. 474.

³⁷ JANDOUREK, Jan: *Sociologický slovník*, Praha: Portál, 2007, s. 243.

³⁸ *Velký sociologický slovník: I. svazek. A-O*, Praha: Univerzita Karlova, 1996, s. 526.

protestu, touha po změně a prosazení vlastních (odlišných) hodnot.³⁹ Nutno dodat, že kontrakultura je srozumitelná pouze v rámci dominantní kultury, ze které vychází.⁴⁰

3.4 HNUTÍ

Hnutí hippies má charakter především sociálního hnutí. Řadí se také do několika dílčích skupin, jakými je hnutí alternativní, mírové a komunitní.

Sociální hnutí definuje Jandourek jako „velké seskupení lidí, které je organizováno proto, aby způsobilo nějakou změnu v sociokulturním systému, nebo jí naopak zabránilo.“⁴¹ Hnutí alternativní pak popisuje jako „sociální hnutí, obracející se proti tradovaným formám společenského života.“⁴² Konstatuje, že tato hnutí vznikají zejména v řadách mládeže a k tématům, kterými se alternativní hnutí zpravidla zabývají, patří „např. ochrana životního prostředí, sebeurčení, odmítání konzumní společnosti, solidarita, individuální rozvoj osobnosti a alternativní životní styl.“⁴³ Mírové nebo také protiválečné hnutí se orientuje „na odstranění hrozby válek a na nastolení a zachování míru na celém světě.“⁴⁴ A hnutí komunitní je definováno jako „spontánní sdružování, vytváření neformálních seskupení, která svým členům usnadňují čelit tlakům celospolečenských struktur, poskytují morální oporu a rozvíjejí alternativní vzorce lidského soužití a životního stylu.“⁴⁵

3.5 SUBKULTURA VERSUS HNUTÍ

Oba termíny jsem již výše definovala, pro tuto práci je ale důležité vymezit pojem hnutí ve vztahu k subkultuře. Dle Smolíka „hnutí předpokládá větší názorovou a ideografickou jednotu, vznáší požadavky a sleduje určitý, předem definovaný cíl. [...] Hnutí je také většinou širší výšečí ve společnosti.“⁴⁶ Jako příklad autor uvádí mírové a ekologické hnutí. Subkultura je oproti hnutí méně početná, nemá jeden konkrétní cíl, ale klade „důraz především na hodnoty, postoje, styly, image, atd. [...] Subkultura působí v rámci dominantní kultury a nemusí nutně souviset s prosazováním politických, kulturních, či společenských

³⁹ DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ: *Sociologie životního stylu: uvedení do problematiky*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 33.

⁴⁰ JANDOUREK, Jan: *Sociologický slovník*, Praha: Portál, 2007, s. 131.

⁴¹ Tamtéž, s. 97.

⁴² Tamtéž, s. 97.

⁴³ Tamtéž, s. 96.

⁴⁴ *Velký sociologický slovník: I. svazek. A-O*, Praha: Univerzita Karlova, 1996, s. 369.

⁴⁵ Tamtéž, s. 369.

⁴⁶ SMOLÍK, Josef: *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, Praha: Grada, 2010, s. 42.

změn.⁴⁷ V rámci hnutí existují formální organizace (např. občanská sdružení) a jeho hlavní náplní činnosti jsou „aktivity ve prospěch dosažení cíle“⁴⁸, kdežto subkultura se sdružuje v partách a gangách a je orientována pouze na trávení volného času.

„[...] subkultury i hnutí jsou často provázané a příznivci subkultur mládeže se na zapojení do určitých hnutí aktivně podílejí.“⁴⁹ Hippies se tedy řadí do obou těchto skupin. Nejdříve se zformovala alternativní subkultura hippies, v rámci níž vzniklo mírové hnutí, které mělo trvání tři roky. Po zániku hnutí existuje subkultura hippies dál.

⁴⁷ Tamtéž, s. 42.

⁴⁸ Tamtéž, s. 42.

⁴⁹ Tamtéž, s. 43.

4. Hnutí hippies: Obecná charakteristika, časové vymezení, kulturní přínos

Následující kapitola se zabývá americkým hnutím hippies a jeho charakteristikou. První část se věnuje historii. Dějiny amerického hnutí je nezbytné alespoň stručně rozebrat, jelikož v další kapitole o československých vlasatcích bude následovat srovnání těchto dvou hnutí. Zjistíme tak, zdali se důvody jejich vzniku a zániku liší a jak se obě hnutí v průběhu let vyvíjela. Pro úplnost celé práce je nutno nejdříve pojednat o předchůdcích hnutí hippies a kořenech jejich ideologie. Ty sahají do poloviny devatenáctého století k filozofu Henrymu Davidovi Thoreauovi, kterým se nechala inspirovat beatnická generace, na níž posléze navázali hippies. Hnutí hippies nemělo dlouhé trvání, ale od roku 1967, kdy oficiálně vzniklo, do jeho zániku v roce 1970, stihlo uspořádat mnoho akcí a ovlivnit celý svět. Vrcholem éry hippies byl hudební festival Woodstock. Následný zánik zavinila z velké části média a zkomercionalizování kultury hippies.

Hnutí hippies výrazně přispělo k přeměně chápání tradičních hodnot a napomohlo formování společnosti skrze kulturní revoluci. Ačkoliv si to málokdo uvědomuje, následky této revoluce trvají dodnes. Byli to právě hippies, kteří rozšířili zdravou výživu, vegetariánství a položili základy ekologickému hnutí. Zajímali se o východní náboženství a tím zlepšili veřejné povědomí o cizích kulturách. Soustavným tlakem na establishment hippies výrazně přispěli k ukončení války ve Vietnamu. Následkem sexuální revoluce, která přišla společně s praktikováním tzv. volné lásky, začali lidé otevřeně mluvit o tabuizovaných tématech spojených s lidskou sexualitou. Hippies se podíleli taktéž na odbourání rasových bariér a boji za práva žen či zvířat. Zkrátka snažili se otevřít lidem oči a změnit svět k lepšímu. Díky hnutí hippies se daly mnohé věci „do pohybu“ a dopad na společnost můžeme pozorovat v různých podobách i dnes.

Hippies tedy měli na kulturu zásadní vliv, což se nejvíce podepsalo na celkovém životním stylu lidí, módě a vzhledu a na vývoji umění. Výtvarné umění a design zasáhla vlna psychedelie, stejně tak rockovou hudbu, která se díky hippies začala ubírat novým směrem. Pozůstatky subkultury hippies najdeme také v oblasti divadla, filmu a literatury. Ve druhé části této kapitoly se budu zabývat každou z uvedených oblastí a dopadem, který na jednotlivé sféry mělo hnutí hippies.

4.1 DĚJINY HNUTÍ HIPPIES

V roce 1846 byl americký myslitel, transcendentalista a odpůrce otroctví Henry David Thoreau zatčen a uvězněn, protože úmyslně neplatil daně. Byl to jeho způsob protestu, kterým chtěl vyjádřit odpor k vládě, jež podporovala otroctví. Lidé nechápali, proč se nechal dobrovolně uvěznit, proto Thoreau sepsal esej, která je dnes známá pod názvem *Občanská neposlušnost*. Ve spise pojednává o existenci vyššího zákona - zákona svědomí a vnitřního hlasu, který je nadřazený vládním zákonům země. Vysvětluje, že každý člověk je povinný poslechnout vyšší zákon, i když tím poruší zákony země, a nést následky v podobě vězení, které dle slov Thoreaua „může sloužit jako obrovský transparent, ukázat lidem dobré vůle zákony zla. A bude-li uvězněno množství, ucpou se kanály státní mašinerie a zákony zla se stanou neudržitelnými.“⁵⁰ Thoreau byl rovněž „kritikem moderní společnosti. Snažil se o zlepšení osobnosti člověka návratem k přírodě a prosazoval odmítání materiálních statků a moderní způsob života, objevuje se u něj morální apel, abychom vždy činili jen to, co považujeme za správné.“⁵¹ Jeho myšlenky a filozofie nenásilí ovlivnily například spisovatele Lva Tolstého, Mohanda K. Gándhího a nakonec i generaci beatníků, která na jeho myšlenky navázala.⁵²

Zmíněné literární hnutí se začalo formovat v padesátých letech dvacátého století. Jednalo se o několik jedinců, kteří protestovali proti americkému způsobu života. Spojené státy byly po druhé světové válce ekonomicky silné a životní úroveň jejich obyvatel rychle vzrostla. „Americký sen“, jak byl konzumní styl života nazván, nepřipouštěl žádnou zábavu. Od mužů se očekávalo, že budou celý život tvrdě pracovat a živit rodinu a ženy měly mlčet, vařit a vychovávat děti. To ale mládež příliš nudilo a tak hledala alternativy. Její pozornost začala budit literární díla a životní styl beatnické generace.⁵³

Beatníci si libovali v alkoholu, kouřili marihuanu, rádi cestovali autostopem a oddávali se nevázanému sexu.⁵⁴ Zavrhovali tradiční hodnoty jako je rodina, majetek či národní hrdost, vyznávali orientální filozofii, poslouchali jazz, odmítali budování kariéry a raději se živili prací rukama, kterou si vydělali na vše potřebné. Následně o svém bohémském životě psali a to velmi osobitým stylem. V literatuře se začal objevovat slang,

⁵⁰ HANÁK, Ondřej. *Hippies: slepé rameno, mrtvé řeky*, Praha: Argo, 1992, s. 12.

⁵¹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: úvodní do problematiky*, Praha: Grada, 2010, s. 109.

⁵² HANÁK, Ondřej. *Hippies: slepé rameno, mrtvé řeky*, Praha: Argo, 1992, s. 9-15.

⁵³ HRABALIK, Petr. *Hippies – Kořeny undergroundu*. [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/60-leta/clanky/28-koreny-undergroundu/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/60-leta/clanky/28-koreny-undergroundu/).

⁵⁴ JANKOWSKI, Kazimierz. *Odvrácená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 44.

vulgarismy, přirozená mluva a témata jako erotika nebo drogové zážitky.⁵⁵ Krédem beatníků se stalo „šokování, šílení, nahota.“⁵⁶ Tvrdili, že skrze tyto tři věci lze poznat sebe samého a tím získat svobodu projevu. K beatníkům patřili Allen Ginsberg, Jack Kerouac, Neal Cassady, William Seward Burroughs, Lawrence Ferlinghetti ad.⁵⁷

Beatníci se počátkem šedesátých let začali hromadně stěhovat z rušné, turistické čtvrti North Beach do klidnější sanfranciské čtvrti Haight-Ashbury, aby zde mohli v poklidu oslavovat svůj způsob života. Velká koncentrace bohémů přitahovala stále nové příznivce, kteří sympatizovali s ideologií a životním stylem beatníků.⁵⁸ Do poloviny roku 1966 do Haight-Ashbury dorazilo přes patnáct tisíc hippies, hledajících nový domov.⁵⁹ Pomohl tomu také fakt, že se o beatníky začala zajímat média.⁶⁰

V první polovině šedesátých let, kdy se po boku beatníků začala vyvíjet nová subkultura, se konalo několik velkých demonstrací proti válce ve Vietnamu. Protestů se účastnilo kromě beatníků a formujících se hippies, mnoho studentů, kteří se chtěli vyhnout vojenské službě, rodiny mrtvých vojáků a váleční veteráni. Těmito protiválečnými protesty se začala konstituovat ideologie nového hnutí hippies.⁶¹

V září roku 1965 se v tisku poprvé objevilo slovo *hippies*. Novinář tak pojmenoval přistěhovalce, kteří se nepřestávali hrnout do Haight-Ashbury.⁶² Slovo *hippies* je odvozeno od výrazu *hip*, který v černošském slangu znamená *chytrý*.⁶³ Tou dobou už literární hnutí pomalu zanikalo a do popředí se dostávalo mírové hnutí hippies, které beatnickou subkulturu obohatilo o novou hudbu, „nové narkotikum (LSD) a o nové ideje ve vztahu k člověku.“⁶⁴

Shrneme-li to, dojdeme k závěru, že hnutí hippies vzniklo „spojením idejí a životního stylu beatníků s veškerými výsledky používání LSD a frazeologie zenového buddhismu.“⁶⁵ Zrodila se nová hudba, móda a vizuální umění, a „do sebe uzavřené hnutí beatníků získalo nebývalou expanzivnost.“⁶⁶

⁵⁵ SMOLÍK, Josef: *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, Praha: Grada, 2010, s. 111-112.

⁵⁶ Tamtéž, s. 112.

⁵⁷ Tamtéž, s. 112-113.

⁵⁸ LINDAUR, Vojtěch: *Šance sněhových koulí v pekle*, Praha: Maťa, 1999, s. 26-28.

⁵⁹ Tamtéž, s. 28.

⁶⁰ JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvracená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 45.

⁶¹ STONE, Skip: *Hippies from A to Z: their sex, drugs, music, and impact on society from the sixties to the present*, Hip, Inc, 2000, s. 57-60.

⁶² LINDAUR, Vojtěch: *Šance sněhových koulí v pekle*, Praha: Maťa, 1999, s. 27.

⁶³ SMOLÍK, Josef: *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, Praha: Grada, 2010, s. 113.

⁶⁴ JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvracená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 43.

⁶⁵ Tamtéž, s. 54.

⁶⁶ Tamtéž, s. 54.

Vůbec první akcí, kde se shromáždilo větší množství příznivců subkultury hippies, byl happening nazvaný *Love Pageant Rally*⁶⁷ (Slavnost lásky). Setkání se uskutečnilo šestého října 1966 v sanfranciském parku Panhandle právě v den, kdy oficiálně vešel v platnost zákon o zákazu užívání LSD. Rockové kapely hrály zadarmo a v jednu chvíli si stovky lidí vložili acid (LSD) do úst a svorně polkli. Hippies tak pokojně vyjádřili svůj nesouhlas s novým zákonem.⁶⁸

Oficiálním datem vzniku hnutí hippies je čtrnáctý leden 1967.⁶⁹ Ten den se v Golden Gate parku uskutečnil happening Human Be-In s podnázvem *Gathering of Tribes* (Shromáždění kmenů).⁷⁰ Zúčastnilo se až padesát tisíc lidí. Cílem akce bylo shromáždění politických, duchovních, literárních, hudebních a šamanských vůdců generace.⁷¹ Vystoupily zde začínající sanfranciské kapely jako Grateful Dead, Jefferson Airplane a Big Brother & The Holding Company, k davu promluvil například Allen Ginsberg a Timothy Leary, lidé kouřili marihuanu, milovali se, dělili se o jídlo.⁷²

Netrvalo dlouho a hippies uspořádali další velkou akci, kterou odstartovalo legendární Léto lásky 1967. Tentokrát to byl třídenní hudební festival Monterey Pop. Ten se uskutečnil v okrese Fairgrounds ve dnech 16. – 18. června 1967. Devadesáti tisíc účastníků vytvořilo údajně nejharmoničtější dav v historii lidstva. Tehdy zazářila především Janis Joplin, která svým hlasem ohromila nejen diváky, ale také konkurující umělce. Druhou velkou hvězdou festivalu byl Jimi Hendrix, který na závěr svého tříhodinového vystoupení zapálil svoji kytaru a následně ji rozbil o pódium.⁷³

Média již brala činnost hnutí hippies vážně a celou akci dokumentovala. To zapříčinilo, že se po festivalu začaly pořádat exkurze do sanfranciské čtvrti Haight-Ashbury, přišla další vlna přistěhovalců a začalo zde být přelidněno. Krom toho všichni obyvatelé i přes zákaz pokračovali v užívání narkotik, až jednoho dne zakročila policie a dala jasně najevo, že „životní styl hippies už nebude dál tolerován ani v tomhle liberálním městě.“⁷⁴ Načež hippies reagovali uspořádáním akce s názvem *Smrt hippiesáka*, která se konala šestého října

⁶⁷ LINDAUR, Vojtěch: *Šance sněhových koulí v pekle*, Praha: Maťa, 1999, s. 40.

⁶⁸ LEE, Martin A. a SHLAIN, Bruce: *Sny vědomí: CIA, LSD a revolta šedesátých let*, Praha: Volvox Globator, 1996, s. 140.

⁶⁹ JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvrácená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 43.

⁷⁰ *Hippie slovník: kulturní encyklopedie (a frazeikon) 60. a 70. let 20. století*, John Bassett McCleary a Joan Jeffers McCleary (ed.), Praha: V koprodukcí s nakl. Levné knihy, a.s. vydalo nakl. Volvox Globator, 2010, s. 280.

⁷¹ STONE, Skip: *Hippies from A to Z: their sex, drugs, music, and impact on society from the sixties to the present*, Hip, Inc, 2000, s. 68.

⁷² LINDAUR, Vojtěch: *Šance sněhových koulí v pekle*, Praha: Maťa, 1999, s. 40-42.

⁷³ Tamtéž, s. 44-50.

⁷⁴ Tamtéž, s. 53.

1967, přesně rok od zavedení zákona zakazujícího LSD. Formou happeningu dali hippies najevo, že „nemíní pohřbit své ideje jen proto, že jejich sídelní čtvrť je přelidněna a že v takových podmínkách nutně dochází k excesům, které jsou opravdu v rozporu se zákonem.“⁷⁵ Čtvrť Haight-Ashbury se postupně vylidnila a její obyvatelé se rozprchli do různých koutů USA. Zdálo se, že je to konec éry hippies.

Rok 1968 byl politicky vypjatý. A to nejen v Americe, ale i v Československu a jinde na světě. Byl zavražděn Martin Luther King a Robert Kennedy. Uskutečnil se mírový pochod na Pentagon proti válce ve Vietnamu. Demonstranti v Chicagu byli tvrdě potlačeni policií i přes jejich mírumilovný charakter, což pobouřilo celý svět. Vypadalo to, že se v Americe schyluje k občanské válce.⁷⁶

V lednu 1969 nastoupil na post prezidenta Richard Nixon a slíbil opětovné zavedení pořádku. Odpůrců války ale stále přibývalo. Mladí pálili povolávací rozkazy a utíkali do Kanady. Poselství míru a lásky sílilo a šířilo se po celém světě.⁷⁷

V té době se zrodil v hlavě Michaela Langa nápad, uspořádat rockový festival ve Woodstocku pro všechny spřízněné „hippiesácké“ duše. Tři dny míru a hudby si nenechalo ujít okolo čtvrt milionu lidí a opět se jednalo o velmi klidný, bezkonfliktní dav. Festival proběhl ve dnech 16. – 18. srpna 1969 a vystoupili zde interpreti jako Jimi Hendrix, Janis Joplin, Jefferson Airplane, The Who, Crosby Stills & Nash, Grateful Dead, Santana, a mnoho dalších. Festival ve Woodstocku je považován za vrchol éry hippies.⁷⁸

Hnutí hippies směřovalo k zániku z několika důvodů. Sanfranciské kapely, které dřív hrály v parku u Golden Gate zadarmo a pro radost, se staly předmětem silných komercializačních tendencí zábavního průmyslu. Happeningy se již nenesly v duchu rovnocennosti všech účastníků.⁷⁹ Hippies se tak dostali do komplikované situace, když se jejich kultura stala byznysem, proti kterému původně protestovali.⁸⁰

Jde o fenomén komercializace, kterým se zabývá Josef Kotek. Ve své knize *O české populární hudbě a jejích posluchačích* popisuje čtyři fáze osvojovacího procesu, který se dá aplikovat na vývoj nové hudby a kultury, kterou přineslo hnutí hippies. V prvním stadiu (inovace) přichází nový stylově žánrový druh hudby, o který se zprvu zajímá jen úzký okruh

⁷⁵ Tamtéž, s. 53.

⁷⁶ Tamtéž, s. 55.

⁷⁷ Tamtéž, s. 56.

⁷⁸ STONE, Skip: *Hippies from A to Z: their sex, drugs, music, and impact on society from the sixties to the present*, Hip, Inc, 2000, s. 70-72.

⁷⁹ LINDAUR, Vojtěch: *Šance sněhových koulí v pekle*, Praha: Maťa, 1999, s. 78.

⁸⁰ HRABALIK, Petr. Hippies – Hippies – Sebevražedná koncovka. [online]. [cit. 2014-02-14]. Dostupné na www: <<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/clanky/38-hippies-sebevrazedna-koncovka/>>.

lidí. Hudba se stává prostředníkem „individualizovaného generačního sebevyjádření“⁸¹ a identifikačním znakem skupiny nadšenců. První stádium je záležitostí amatérů, jejichž hudba je po technické stránce často nedokonalá, to ale kompenzují originálním, neotřelým projevem. Když stylově žánrová novinka přitáhne zájem profesionálů, posouvá ji to do druhého stadia (difuze). V této fázi se z hudby stává „módní imperativ“⁸² a skupina fanoušků se rozšiřuje. Umělci získávají více prostředků (např. pro nahrávací činnost) a postupně se zdokonalují – tzv. profesionalizace. Při větším zájmu komerčních zprostředkovatelů (agentury, nakladatelství, atd.) nastává třetí, nejrozsáhlejší stádium (adaptace). „Jde v něm o postupnou strukturní konvencionalizaci příslušné stylově žánrové novinky a zároveň o širokou konzumní demokratizaci, o její plynulé začleňování do recepčního, vkusového a sociofunkčního okruhu střední a starší generace.“⁸³ To znamená, že nový stylově žánrový druh přijme širší okruh veřejnosti, zejména konzumentská sféra posluchačů staršího věku, což je doprovázeno ztrátou zájmu ze strany mládeže. Hudebníci se dostávají na profesionální úroveň a jeví o ně zájem masová média. Někdejší novinka se stala domácí kulturou. Následuje pozvolný ústup již zdomácnělé novinky, což je čtvrté a poslední stádium (restrikce), časově neomezené. Není nutný úplný zánik, ve vlnách se daný stylově žánrový druh vrací.⁸⁴

Procesem komercializace prošla nejen hudba, ale celá kultura hnutí hippies. Oblečení, plakáty, psychedelická hudba, to vše bylo nejdříve identifikačním znakem subkultury sídlící v Haight-Ashbury. V momentě, kdy o tuto alternativní kulturu projevila zájem veřejnost a média, profesionálové vycítili svoji příležitost a snažili se veškeré identifikační znaky zpeněžit. Postupem času se z kultury hippies stala móda a šířila se po celém světě. To mělo své pro i proti. O ideologii hnutí se dozvědělo velké množství lidí a nechalo se jí inspirovat. Bohužel, právě ono zmasovění z velké části zavinilo rozpad původního sanfranciského hnutí hippies.⁸⁵

Zániku hnutí hippies z velké části napomohl zločinec Charles Manson. V roce 1967 se přistěhoval do čtvrti Hight-Ashbury a vydával se za jednoho z hippies. Našel si několik důvěřivých příznivců, které nazýval Rodinou a spolu s nimi přepadával hollywoodská sídla bohatých. Manson vytvořil jakousi sektu a spolu se svými následovníky spáchal sérii

⁸¹ KOTEK, Josef: *O české populární hudbě a jejích posluchačích: od historie k současnosti*, Praha: Panton, 1990. s. 26.

⁸² Tamtéž, s. 27.

⁸³ Tamtéž, s. 28.

⁸⁴ Tamtéž, s. 22-32.

⁸⁵ HRABALIK, Petr. *Hippies – Hippies – Sebevražedná koncovka*. [online]. [cit. 2014-02-14]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/clanky/38-hippies-sebevrazedna-koncovka/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/clanky/38-hippies-sebevrazedna-koncovka/).

brutálních, rituálních vražd. Média, zejména ta bulvární, řadila všechny lidi s dlouhými vlasy k hippies, a když byl Manson zatčen, nikoho nezajímalo, že se subkulturou vlastně nemá nic společného. Tak se stalo, že byla pověst mírumilovného hnutí nevratně poničena.⁸⁶

Následovala tragédie na festivalu v Altamontu, který se konal 6. prosince 1969 a měl být volným pokračováním Woodstocku. Celou akci zorganizovala hudební skupina Rolling Stones, která najala motorkářský gang Hell's Angels jako ochranku. Členové ochranky byli velmi agresivní a pod vlivem alkoholu a drog zbili stovky účastníků festivalu a čtyři lidi dokonce zabili. Altamont byl „posledním hřebíkem do rakve hnutí hippies“.⁸⁷

Tak skončila šedesátá léta a s nimi i činnost tohoto mírového hnutí. Velká část jeho příznivců se vrátila do „starých kolejí“, začala opět docházet do zaměstnání, budovat kariéru a žít jako zbytek americké konzumní společnosti. Jiní dali přednost životu v soběstačné komunitě uzavřené před okolním světem. Ostatní propadli drogám a počátkem sedmdesátých let na to doplatili svými životy.⁸⁸

4.2 KULTURNÍ PŘÍNOS ANEB JACÍ HIPPIES BYLI A CO PO SOBĚ ZANECHALI

4.2.1 Životní styl

Hippies svým alternativním způsobem života dokázali ovlivnit konzervativní americkou společnost a napomoci tak k přeměně chápání tradičních hodnot. Jejich životní styl se pak rozšířil po celém světě.⁸⁹ Uvědomovali, že většina lidí pouze hromadí prostředky a stává se tak otroky svého vlastnictví, to bylo důvodem, proč nedocházeli do zaměstnání. Chtěli pracovat jen tolik, aby ukojili své základní potřeby.⁹⁰ Také se aktivně zajímali o zdravý životní styl a přírodní léčiva. Můžeme jim připisat zásluhy za dnešní obchody se zdravou výživou.⁹¹ Provozovali volnou lásku, užívali drogy a díky barevnému oblečení vždy vyčnívali z davu. Utvořili si vlastní filozofii, kterou spolu sdíleli v komunitách, které měly různou

⁸⁶ LINDAUR, Vojtěch: *Šance sněhových koulí v pekle*, Praha: Maťa, 1999, s. 75-78.

⁸⁷ Tamtéž, s. 78-83.

⁸⁸ Tamtéž, s. 87.

⁸⁹ JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvrácená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 54.

⁹⁰ HANÁK, Ondřej: *Hippies: slepé rameno, mrtvé řeky*, Praha: Argo, 1992, s. 35-37.

⁹¹ BOOTH, Martin: *Konopí: dějiny*, Praha: BB art, 2004, s. 221.

podobu. Komunou mohl být městský dům s několika nepříbuznými obyvateli nebo farma, kde spolu žilo až sto lidí.⁹² Hnutí hippies mělo prosté cíle – mír, lásku a svobodu.⁹³

Podle sociologické studie Lewise Yablonského z roku 1968 žilo v USA asi dvě stě tisíc opravdových hippies. Další stovky tisíc lidí jejich životní styl také částečně sdíleli, ale nebyli pravými hippies, jelikož pracovali či studovali.⁹⁴ Většina hippies původně pochází z bohatých amerických rodin. Až 80% z nich mělo dokončeno středoškolské vzdělání a 50% dokonce vysokoškolské.⁹⁵

Filozofie hnutí hippies vychází z mnoha zdrojů. Hippies se nechali inspirovat světovými náboženstvími a z každého přejali pouze určité myšlenky, které směřovaly k osobní svobodě a nalezení sebe sama. Filozofie hippies se tak stala směsicí učení Ježíše Krista, Buddhy, Krišny, Gándhího a dalších. Hippies se částečně řadili k pohanům, kteří věřili, že příroda má odpovědi na všechny životní otázky a proto je nutno ji respektovat a chránit. Ještě dále zachází Gaianská filosofie. Ta považuje Zemi za živý, vyvíjející se organismus, který stále hledá rovnováhu. Někteří hippies věřili, že pokud lidstvo nezmění své chování k planetě, bude v rámci udržení rovnováhy vyhubeno. Členové hnutí nechtěli být pro Matku Zemi přítěží, ale chtěli s ní žít v souladu. Hledali svobodu ve smyslu eliminování falešných potřeb, které v lidech vyvolává konzumní společnost. Pomocí meditace a drog chtěli dosáhnout osvícení, protože věděli, že nejdříve musí nalézt mír uvnitř sebe a teprve potom ho mohou šířit a změnit svět. Hippies měli krásnou iluzi o dokonalém světě, kde budou lidé žít v míru, v souladu s přírodou a svými bližními.⁹⁶

Jádrem hippie filozofie byla „víra v mír jako způsob řešení rozdílů mezi lidmi, ideologiemi a náboženstvími. Cesta k míru vede přes lásku a toleranci. Milovat znamená přijímat ostatní takové, jací jsou, dávat jim svobodu, aby vyjádřili sami sebe a nesoudit je na základě vnějších okolností.“⁹⁷

⁹² *Hippie slovník: kulturní encyklopedie (a frazeikon) 60. a 70. let 20. století*, John Bassett McCleary a Joan Jeffers McCleary (ed.), Praha: V koprodukcii s nakl. Levné knihy, a.s. vydalo nakl. Volvox Globator, 2010, s. 743.

⁹³ STONE, Skip: *Hippies from A to Z: their sex, drugs, music, and impact on society from the sixties to the present*, Hip, Inc, 2000, s. 11.

⁹⁴ JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvrácená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 40.

⁹⁵ Tamtéž, s. 31-32.

⁹⁶ STONE, Skip: *Hippies from A to Z: their sex, drugs, music, and impact on society from the sixties to the present*, Hip, Inc, 2000, s. 44-46.

⁹⁷ Tamtéž, s. 12. (Vlastní překlad: To be a hippie you must believe in peace as the way to resolve differences among peoples, ideologies and religions. The way to peace is through love and tolerance. Loving means accepting others as they are, giving them freedom to express themselves and not judging them based on appearances. This is the core of the hippie philosophy.)

Jelikož hnutí nikdy nemělo něco jako bibli, vyjadřovali hippies svoji ideologii pomocí různých **hesel a sloganů**. Ta se objevovala na domovních zdech, plakátech, v člancích undergroundového tisku a na transparentech při mírových pochodech a demonstracích.⁹⁸ Následující výčet není zdaleka kompletní a obsahuje hesla, která byla mezi hippies nejvíce populární.

Oblíbeným mottem se stalo *Turn On, Tune In, Drop Out*, které pronesl Timothy Leary do mikrofonu na shromáždění Human Be-In.⁹⁹ Překládá se jako: „*tune in*, nalad' se (na další úroveň reality), *turn on*, zapoj se, otevři se (drogám) a *drop out*, vyděl se (ze společnosti).“¹⁰⁰ Heslo *Flower Power* neboli *Květinová Síla* se zrodilo ve chvíli, kdy stoupenci hnutí hippies začali při protestu proti válce Vietnamu zastrkávat květiny do hlavní pušek vojáků. Poselství bylo v tu chvíli jasné: víra ve spravedlnost, které lze dosáhnout nenásilnými činy. Květina byla pro hippies symbolem tiché neústupnosti, která má „silný pud sebezáchovy skrytý za jemnou krásou a citlivostí.“¹⁰¹ Slogan *Make love, not war* (*Miluj, neválči*) vyjadřuje základní postoj, který měli hippies k míru a lásce.¹⁰² *Peace and love* (*Mír a láska*) je taktéž dobře známým heslem, které jednoduše vyjadřuje touhy éry hippies.¹⁰³ *Do your own thing* (*Dělej si svoje*), motto, které zapadá do filozofie hnutí hippies, nabádá lidi, aby byli upřímní k sobě samým a dělali jen to, co je baví.¹⁰⁴

Poznávacím znamením hippies byl pozdrav gestem utvořeného „vztyčeným ukazováčkem a prostředníčkem ve tvaru V s dlaní a skrčenými prsty.“¹⁰⁵

Mírový symbol, který převzalo hnutí hippies, byl původně navržen Geraldem Holtonem v Británii v roce 1958 jako znak pro nukleární odzbrojení. Symbol je kombinací písmen N a D (Nuclear Disarmament = Jaderné odzbrojení) v semaforové abecedě.¹⁰⁶ Křesťanská tradice připisuje znaku jiný význam. Kruh zpodobňuje Zemi a tzv. vrání stopa

⁹⁸ JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvracená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 55.

⁹⁹ LINDAUR, Vojtěch: *Šance sněhových koulí v pekle*, Praha: Mat'a, 1999, s. 41.

¹⁰⁰ *Hippie slovník: kulturní encyklopedie (a frazeikon) 60. a 70. let 20. století*. John Bassett McCleary a Joan Jeffers McCleary (ed.), Praha: V koprodukcii s nakl. Levné knihy, a.s. vydalo nakl. Volvox Globator, 2010, s. 580.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 198.

¹⁰² Tamtéž, s. 347.

¹⁰³ Tamtéž, s. 424.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 157.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 424.

¹⁰⁶ SAXTAN, John: Give Peace a Chance, *Giftware News*, 2009, roč. 34, č. 6, s. 102-103.

uvnitř kruhu znázorňuje samotného Boha, který Zemi přináší spásu. V runové abecedě se symbol naopak podobá znaku smrti.¹⁰⁷

Ke kultuře hippies neodmyslitelně patří **psychedelické drogy**, především marihuana a LSD, jež byly považovány za nástroj k dosažení osvícení. Pojem *psychedelický* je vykládán jako „vše, co je vizuálně barevné nebo mysl zkoumající.“¹⁰⁸ Termín se skládá z řeckých slov *psyché*, které je označením pro duši a slovo *delos* se překládá jako jasný či viditelný.¹⁰⁹

Marihuanu nebo také Mary Jane, jak ji hippies nazývali, kouřili už jejich předchůdci beatnici.¹¹⁰ Nárůst užívání konopí byl připisován Allenu Ginsbergovi, básníkovi a jednomu z hlavních představitelů beatnické generace. Hippies tuto bylinu kouřili, protože zostřuje vnímání a násobí tak prožitky.¹¹¹

Filozofie hnutí hippies vychází mimo jiné ze zenového buddhismu. Pomocí tohoto učení lze nalézt vlastní cestu životem, což je základní problém každého člověka. Jde o sebepoznání ve stavu *satori* (tzn. probuzení)¹¹², kterého lze dosáhnout meditací. Podobný stav přichází po požití LSD (diethylamid kyseliny lysergové¹¹³). Hippies se chtěli tímto způsobem osvobodit a vymanit z tehdejší společnosti a lépe poznat sami sebe.¹¹⁴ Allen Cohen, jeden z dealerů, popsal, jak vnímali tuto drogu členové hnutí hippies: „Každý viděl LSD jako něco, co otevírá člověka, aby si uvědomil sílu lidského společenství, plnost bytí, rozvíjení a rozšiřování povědomí, něco k pěstování inteligence i soucitu.“¹¹⁵

Významnou osobností v rozvoji mírového hnutí byl psycholog Timothy Leary. Je považován za duchovního otce hippies a zasloužil se o popularizaci LSD, zejména mezi příslušníky této subkultury.¹¹⁶ Leary viděl LSD jako prostředek, díky němuž lze na pár hodin ztratit své ego a vidět hodnoty, které jsou za normálních okolností člověku skryty.¹¹⁷

¹⁰⁷ *Hippie slovník: kulturní encyklopedie (a frazeikon) 60. a 70. let 20. století*. John Bassett McCleary a Joan Jeffers McCleary (ed.), Praha: V koprodukcí s nakl. Levné knihy, a.s. vydalo nakl. Volvox Globator, 2010, s. 425.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 449.

¹⁰⁹ JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvračená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 51.

¹¹⁰ STONE, Skip: *Hippies from A to Z: their sex, drugs, music, and impact on society from the sixties to the present*, Hip, Inc, 2000, s. 19.

¹¹¹ BOOTH, Martin: *Konopí: dějiny*, Praha: BB art, 2004, s. 217.

¹¹² JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvračená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 52.

¹¹³ BOOTH, Martin: *Konopí: dějiny*, Praha: BB art, 2004, s. 214.

¹¹⁴ JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvračená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 52.

¹¹⁵ LINDAUR, Vojtěch: *Šance sněhových koulí v pekle*, Praha: Maťa, 1999, s. 29.

¹¹⁶ JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvračená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 47.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 64.

Psychedelické drogy zásadně ovlivnily vývoj hnutí. Umění bylo inspirováno halucinacemi, které lidé prožívali „na tripu“, stejně tak barevná móda. Hudba se snažila tyto stavy podpořit či uměle vyvolat a tak daly drogy vzniknout acid rocku.¹¹⁸

V 50. letech v Americe byla témata týkající se sexuality silně tabuizována. Až díky hnutí hippies se začali puritánští Američané osvobozovat od svých zábran. Toto volnomyšlenkářské hnutí přineslo revoluci, která měla vliv na sexuální svobodu USA i mnoha jiných zemí světa.

Všechno to začalo už při nástupu beatnické generace, jejíž příznivci žili velmi promiskuitní životy a o svých sexuálních dobrodružstvích následně psali. To inspirovalo hippies, kteří myšlenky beatníků rozvinuli a začali praktikovat tzv. **volnou lásku**. Opět to mělo co dělat jejich filozofií a pohanskými kořeny. „Pohané viděli sex jako radostné vyjádření naší zvířecí podstaty a ne jako něco, co je třeba potlačovat.“¹¹⁹ K uvolnění a oprostění od zábran, ke kterým byli mladí hippies naprogramováni svými rodiči, jim pomáhaly drogy. Sex se pro ně stal něčím přirozeným, spontánním, vyjádřením sebe sama. To ale neznamená, že hippies tíhnuli k polygamii. Naopak, byli monogamní, ale otevření a neexistovala u nich žárlivost. O své tělo se dělili stejně jako o jídlo.

Volná láska měla i svá negativa. Například koncem 60. let rapidně přibývalo potratů. Na druhou stranu se o těchto tématech začalo veřejně mluvit a díky tomu byla ve školách zavedena sexuální výchova. Lidé začali být více informováni o sexu, pohlavních nemocech a antikoncepci. Na základě sexuální revoluce vznikla různá hnutí. Například hnutí za práva homosexuálů a feministické hnutí za práva žen, které již nechtěly sloužit pouze jako sexuální objekty.¹²⁰

4.2.2 Móda a vzhled

Hnutí hippies zásadně ovlivnilo svět módy a mnoho prvků tohoto stylu přežívá dodnes. Nová móda vznikla z několika důvodů. Prvním z nich byla touha po vybočení z mainstreamové společnosti, odlišení se. Oděv se stal ve druhé polovině šedesátých let nástrojem pro vyjádření odporu k tehdejší společnosti. Druhým důvodem bylo přiblížení se přírodě, snaha o naturální vzhled. Hippies tak protestovali proti plastu, syntetickým vláknům

¹¹⁸ STONE, Skip: *Hippies from A to Z: their sex, drugs, music, and impact on society from the sixties to the present*, Hip, Inc, 2000, s. 20.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 17. (Vlastní překlad: Pagan see sex as a joyful expression of our animal nature and not as something to be repressed.)

¹²⁰ Tamtéž, s. 14-17.

a vlastně proti veškerému technologickému pokroku poválečné éry.¹²¹ Třetím důvodem byla solidarita. Veřejnost se díky válce ve Vietnamu začala zajímat o odlišné kultury a hippies si uvědomovali, jak komfortní je jejich svět oproti zemím, kde nemají lidé ani co jíst.¹²²

S příchodem hnutí se společnost poprvé setkala s prvkem unisexu¹²³, který setřel rozdíl mezi dámskou a pánskou módou. Hippies se oblékali do pohodlných oděvů z přírodních materiálů a muži i ženy nosili dlouhé vlasy. Tak vznikla tzv. antimóda, která dovozovala vše: nosit obnošené oblečení se vzorem či bez něj, šaty krátké nebo dlouhé, zkrátka cokoli, v čem se člověk cítil pohodlně.¹²⁴ To vše bylo pro tehdejší konzervativní společnost nepřipustné a pohoršující.

Móda hnutí hippies vycházela z psychedelické zkušenosti.¹²⁵ To je také důvod, proč si hippies oblíbili batiky. Barvy a vzory jim připomínaly LSD vize.¹²⁶ Stoupenci hnutí čerpali inspiraci z mnoha zdrojů, zejména zcestovalí hippies přiváželi nové prvky z různých koutů světa. Batika pochází z Indie, etnické šperky z Afriky, kožené sandále a ponča mají původ v Mexiku. Je zde zřejmý vliv původních obyvatel Ameriky – indiánů. Ve vzorech se odráží také umělecký styl pop art.¹²⁷

Trendem se staly bavlněné kalhoty zvané *loons*. Levné, unisex a v mnoha barvách.¹²⁸ Koncem šedesátých let přišly do módy džíny s nohavicemi do zvonu, prošoupané, roztrhané, nikdy nežehlené, typické pro hippies.¹²⁹ Nosila se kožená saka s trásněmi, košile s květinovými a fraktálovými vzory, etnické haleny, orientální kabáty, různé háčkové přehozy a na nohou slaměné espadrilly. Oblíbeným doplňkem se staly tzv. korálky lásky, které si hippies sami vyráběli z různých materiálů, nejčastěji ze dřeva. V oblíbě byly také hedvábné šátky uvázané kolem hlavy, stejně tak čelenky nebo kožené klobouky.¹³⁰

¹²¹ WELTERS, Linda: The Natural Look: American Style in the 1970s, *Fashion Theory: The Journal of Dress, Body & Culture*, 2008, roč. 12, č. 4, s. 489-510.

¹²² HRABALIK, Petr. Hippies - Magická hra v letech 1965 - 1967. [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/).

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ POWELLOVÁ, Polly: *Styly 50. a 60. let*, Praha: Svojtka, 1998, s. 100.

¹²⁵ Tamtéž, s. 100.

¹²⁶ HRABALIK, Petr. Hippies - Magická hra v letech 1965 - 1967. [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/).

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ POWELLOVÁ, Polly: *Styly 50. a 60. let*, Praha: Svojtka, 1998, s. 100.

¹²⁹ HRABALIK, Petr. Hippies - Magická hra v letech 1965 - 1967. [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/).

¹³⁰ Tamtéž.

4.2.3 Vizuální umění a design hnutí hippies

Psychedelické umění je druh výtvarného umění, kdy umělec vytváří své dílo pod vlivem halucinogenních drog. Tento druh umění přišel s nástupem psychedelického hnutí počátkem šedesátých let a s koncem éry hippies v podstatě vymizel. Charakteristickým rysem je užívání fluorescenčních barev, které jsou vysoce kontrastní.¹³¹ Typické jsou kaleidoskopické vzory, ornamentální tvary, abstraktní motivy a nová typografie.¹³² Je zde viditelný vliv pop-artu, op-artu i minimal artu.¹³³

Psychedelické umění přímo souvisí s hudbou, díky níž se vlastně vyvinulo. Aby pořadatelé upozornili na koncerty, začaly vyrábět letáky a plakáty, které na akce upozorňovaly. Drogy se staly zdrojem umělecké inspirace a daly tak vzniknout novému uměleckému stylu, který byl krom plakátů aplikován také na obaly gramofonových desek.¹³⁴

Psychedelická vlna se rozvinula v roce 1966 v San Franciscu, ale také v Londýně, kde ji spustili The Beatles. V té době začaly vznikat první **plakáty**.¹³⁵ Ty byly důležitou součástí tehdejší kulturní scény. Nesloužily jen k předání informace o konání akce. „Psychedelické plakáty vyjadřovaly pocit změny a smysl pro novou éru. [...] jsou výtvarným komponentem, plně integrovaným do své doby a jejích pocitů.“¹³⁶ Pro tuto práci není důležitý výčet jmen umělců nýbrž prvků, které v tomto uměleckém směru zavedli. Uvedu zde pouze pár autorů, kteří hráli v rozvoji psychedelického umění roli.

Velkým iniciátorem nového stylu v umění byl Wes Wilson. Nechal se inspirovat expresionismem a secesí. Spojením těchto dvou stylů vytvořil nové písmo a začal ho aplikovat na plakáty.¹³⁷ (viz Příloha č. 1) Byl první, kdo se zabýval psychedelickým plakátem profesionálně.¹³⁸

Sanfranciský grafik Victor Moscoso byl mistrem v práci s barvami a Wilsonův styl rozvinul. Pracoval s písmem, „které bylo čitelné až po navyknutí oka na konkrétní

¹³¹ *The Dictionary of Art: 25 Pittoni to Raphael*. Jane Turner (ed.), New York: Grove, 1996, s. 681.

¹³² PRIMUS, Zdenek: *The Pope smoked dope: rock music and the alternative visual culture of the 1960s = Papež kouřil trávu: rocková hudba a alternativní vizuální kultura 60. let*, Praha: Kant, 2005, s. 13-35.

¹³³ HRABALIK, Petr. Hippies - Magická hra v letech 1965 - 1967. [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/).

¹³⁴ PRIMUS, Zdenek: *The Pope smoked dope: rock music and the alternative visual culture of the 1960s = Papež kouřil trávu: rocková hudba a alternativní vizuální kultura 60. let*, Praha: KANT, 2005, s. 13-35.

¹³⁵ Tamtéž, s. 25.

¹³⁶ Tamtéž, s. 39.

¹³⁷ Tamtéž, s. 26-27.

¹³⁸ Tamtéž, s. 47.

barevnost.¹³⁹ Také se zabýval barevnými optickými iluzemi, kterými se proslavil. Pro tento druh umění byl velkým přínosem.¹⁴⁰ (viz Příloha č. 2)

Dalšími autory byla dvojice Stanley Mouse a Anton Kelley. Mouse byl grafik, zabýval se kresbou a uměleckým detailem. Kelley tvořil koláže z fotek indiánů, hvězd němeého filmu 20. let a secesních obrázků. Ty se staly jejich poznávacím znamením.¹⁴¹ (viz Příloha č. 3)

Druhou oblastí, ve které se psychedelické umění nejvíce projevilo, byl **design obalů gramofonových desek**. „Obaly vyjadřovaly svým grafickým pojetím hudebně-obsahové přesvědčení skupiny samotné a vyzývaly ke komunikaci, byly často provokativně přímé a nutily k uvažování o jiném zorném úhlu.“¹⁴²

Psychedelický design obalů byl v šedesátých letech velmi populární a můžeme jej najít i u jiných hudebních žánrů než u psychedelické hudby.¹⁴³ Obaly navrhovali designéři jako Richard Hamilton, Andy Warhol nebo Peter Blake, kteří patřili mezi nejvýznačnější představitele pop-artu.¹⁴⁴ V designu se odráželo vše, co s sebou neslo hnutí hippies: sex, drogy, ale také návrat k přírodě a inspirace Orientem.¹⁴⁵

Design obalů úzce souvisí s fotografií. V šedesátých letech se v rámci psychedelického umění začalo s fotografií pracovat odlišně. Byla populární metoda úpravy zvaná solarizace, pomocí které lze zvýraznit barvy a zvýšit jejich kontrast.¹⁴⁶ Dále byl v oblibě širokoúhlý objektiv tzv. rybí oko, který je užíván pro své silné zkreslení obrazu.¹⁴⁷

4.2.4 Psychedelická hudba

Vliv hnutí hippies se nejvíce odrazil v oblasti populární hudby. Hippies přinesli nový hudební žánr – psychedelickou hudbu. Tento termín pochází z let 1965–1969 a označuje „hudbu, která se pokouší vyvolat v posluchačích komplexní psychofyzické stavy, obdobné stavům vyvolávaným halucinogenními drogami.“¹⁴⁸ Užívá se také označení acid rock nebo

¹³⁹ Tamtéž, s. 27.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 47.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 47.

¹⁴² Tamtéž, s. 13.

¹⁴³ Tamtéž, s. 35.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 21.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 35.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 19.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 21.

¹⁴⁸ MATZNER, Antonín – POLEDŇÁK, Ivan – WASSERBERGER, Igor, et al: *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby: část věcná*, 2. vyd. Praha: Supraphon, 1983, s. 319.

sanfranciský rock. Hudební styl vychází z drogové zkušenosti a bez drog by se bezpochyby nevyvinul tímto směrem.¹⁴⁹ Hudba se stala silným nástrojem pro šíření ideologie hippies.

Pro tento typ hudby je charakteristické používání elektrických zvukových efektů.¹⁵⁰ S tím souvisí elektrifikace hudebních nástrojů a práce se zesilovači. Po zvukových efektech se začaly rozvíjet efekty audiovizuální. Koncerty doprovázely světelné show v podobě stroboskopů, barevných reflektorů a filmových projekcí. Psychedelické tvary (vytvářené pomocí vodových barev a oleje mezi dvěma sklíčky¹⁵¹) se často promítaly přímo na hrající kapelu. Tyto efekty zesilovaly vjemy, zvláště v kombinaci s drogami, a posluchače to nutilo hýbat se do rytmu, tančit. Do nástupu psychedelické éry bylo zvykem na koncertech sedět a poslouchat. Tanec byl tedy velkou novinkou. A možná ani tak tanec, jako spíš prostor, který mu byl dán.¹⁵² Psychedelická hudba je inspirovaná hudbou indickou, která je strukturovaná horizontálně. V indické hudbě nenalezneme polyfonii nebo harmonii, skládá se pouze z melodické linky a rytmu. Psychedelická hudba přejala právě prvek hudebního horizontalismu. Typická byla dlouhá, improvizovaná sóla. V textech, které by se často daly označit za surrealistické, se objevovala témata týkající se stylu života hippies a filozofie s ním spojené – láska, mír, odpor k válce, kritika společnosti a drogové zážitky.¹⁵³

Počátek vidíme v Británii v šedesátých letech s nástupem skupin The Beatles a The Rolling Stones. Tyto dvě kapely začaly hrát hlučnou, rytmickou hudbu, která byla směsicí jazzu, blues a lidové hudby. Nová forma hudby ohromila Ameriku a měla vliv na následný vývoj sanfranciského rocku. Hudebníci z Haight-Ashbury začali experimentovat, jak s hudbou, tak s drogami a rytmus rokenrolu se přeměnil v psychedelickou hudbu.¹⁵⁴ Krom Beatles se sanfranciští hudebníci nechali inspirovat jugbandovými, folkovými a bluesovými kapelami.¹⁵⁵ Tak si obyvatelé „Haightu“ vypěstovali vlastní hudební styl a jejich hudba nesla určité poselství

¹⁴⁹ *Hippie slovník: kulturní encyklopedie (a frazeikon) 60. a 70. let 20. století*, John Bassett McCleary a Joan Jeffers McCleary (ed.), Praha: V koprodukcii s nakl. Levné knihy, a.s. vydalo nakl. Volvox Globator, 2010, s. 6.

¹⁵⁰ MATZNER, Antonín – POLEDNÁK, Ivan – WASSERBERGER, Igor, et al: *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby: část věcná*, 2. vyd. Praha: Supraphon, 1983, s. 319.

¹⁵¹ LINDAUR, Vojtěch: *Šance sněhových koulí v pekle*, Praha: Maťa, 1999, s. 32.

¹⁵² HRABALIK, Petr. Hippies - Magická hra v letech 1965 - 1967. [online]. [cit. 2014-02-17]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/).

¹⁵³ HRABALIK, Petr: Hippies – Rockové styly v 60. letech - přehled. [online]. [cit. 2014-02-21]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/vyhledavani/psychedelic/clanky/17-rockove-styly-v-60-letech-prehled/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/vyhledavani/psychedelic/clanky/17-rockove-styly-v-60-letech-prehled/).

¹⁵⁴ JANKOWSKI, Kazimierz: *Odvrácená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*, Praha: Orbis, 1975, s. 45.

¹⁵⁵ LINDAUR, Vojtěch: *Šance sněhových koulí v pekle*, Praha: Maťa, 1999, s. 32.

Šedesátá léta přinesla mnoho fenomenálních umělců, kteří inspirovali další generace a poznamenali vývoj rockové hudby. Mezi nejvýznamnější představitele acid rocku patří skupiny The Grateful Dead, The Jefferson Airplane, Big Brother & The Holding Company, se kterými vystupovala Janis Joplin, než se dala na sólovou dráhu. Dalším významným představitelem je Jimi Hendrix nebo skupina The Doors.¹⁵⁶ Nejlépe tento hudební styl vystihuje skladba z roku 1968 *A-Gadda-Da-Vida* od skupiny Iron Butterfly.¹⁵⁷

4.2.5 Guerillové divadlo

V šedesátých letech vznikaly zejména malé scény a pouliční formy divadla.¹⁵⁸ The San Francisco Mime Troupe je jedno z neznámějších amerických alternativních divadel šedesátých let. Vzniklo v roce 1959 a jeho zakladatelem je R. G. Davis, tanečník a mim, který dal soubor dohromady v rámci experimentálního workshopu. Nejprve s divadlem nacvičoval němé hry, ne pantomimu, ale pohyby doplněné o výtvarné a hudební efekty. O pár let později vložil Davis do projevů i mluvené slovo. V roce 1962 herci poprvé bezplatně vystoupili v sanfranciském parku. Jednalo se o jejich první hru s prvky *commedia dell'arte*. Tento druh divadla byl populární v italské renesanci a spočívá v tom, že každý herec má pevně určený charakter dle jeho masky a projevuje se spontánně - improvizuje.¹⁵⁹ Divadlo nadále vystupovalo na veřejných místech. Soubor se začal zajímat o politické otázky v polovině šedesátých let a jeho tvorba se zaměřila na politickou satiru.¹⁶⁰ V létě 1965 označila rekreační komise jejich vystoupení za obscénní a zakázala další vystupování v parku. Davis s cenzurou zásadně nesouhlasil a zákaz považoval za porušování svobody projevu. Představení se tedy i přes zákaz uskutečnilo a Davis byl odveden policií. Zpráva o jeho zatčení vyvolala vlnu nesouhlasu a političtí aktivisti se spojili s avantgardními divadelníky. Tehdy se stalo divadelní

¹⁵⁶ STONE, Skip: *Hippies from A to Z: their sex, drugs, music, and impact on society from the sixties to the present*, Hip, Inc, 2000, s. 79-97.

¹⁵⁷ *Hippie slovník: kulturní encyklopedie (a frazeikon) 60. a 70. let 20. století*, John Bassett McCleary a Joan Jeffers McCleary (ed.). Praha: V koprodukcii s nakl. Levné knihy, a.s. vydalo nakl. Volvox Globator, 2010, s. 6.

¹⁵⁸ HRABALIK, Petr. Hippies - Magická hra v letech 1965 – 1967 [online]. [cit. 2014-02-17]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/).

¹⁵⁹ History. *San Francisco Mime Troupe - America's Theater of Political Comedy* [online]. [cit. 2014-02-25]. Dostupné na [www: <http://www.sfmt.org/company/history.php>](http://www.sfmt.org/company/history.php).

¹⁶⁰ *The Cambridge history of American theatre*. Don B. Wilmeth, C. Bigsby (ed.). Cambridge: Cambridge University Press, 2000, s. 257-258.

drama prostředkem k vyjádření nesouhlasu. Divadelní forma byla pojmenována *guerillové divadlo* a posloužila jako předvoj kulturní revoluci.¹⁶¹

Slovní spojení *guerillové divadlo* poprvé použil Peter Berg v roce 1966 v eseji o divadelním souboru The San Francisco Mime Troupe. Inspiroval se spisy kubánského bojovníka za svobodu Che Guevary, který slovo *guerilla* neboli partyzán, použil v roce 1961.¹⁶²

Guerillová divadla byla nekomerční a shromažďovala neprofesionální herce, režiséry, ale také designéry. Vystoupení se konaly na veřejných místech, většinou na ulicích nebo v městských parcích. Publikum tedy tvořila veřejnost a často také lidé, kteří nikdy předtím divadlo nenavštívili. Hry guerillových divadel zahrnovaly nudismus, vulgární vyjadřování a tabuizovaná témata. Používalo se minimum rekvizit a kostýmů. Divadla se pomocí svých výstupů snažila obyvatele Ameriky upozornit na sociální a politické problémy. Představení se staly formou protestu a to zejména proti válce ve Vietnamu a kapitalismu. Na území USA působilo několik takový souborů – El Teatro Campesino, Los Angeles Bodacious Buggerilla, The Street Players Union, The City Street Theatre, The East Bay Sharks, The Soul and Latin Theatre, The Concept East Theatre, Living Theatre a v nespolední řadě také The San Francisco Mime Troupe.¹⁶³

4.2.6 Hippies ve filmu

V oblasti filmu přinesli hippies zejména nové téma, kterým bylo hnutí samotné. Mnohé z filmařů inspirovala éra hippies natolik, že v následujících letech vzniklo množství snímků zbývajících se touto tematikou. Příkladem je film *The Trip* režiséra Rogera Cormana z roku 1967, kde se objevuje téma konzumování halucinogenů a následných drogových zkušeností uživatele. V roce 1969 vzniknul film *Zabriskie Point* v režii Michelangela Antonioniho. Pojednává o lásce a násilí ve společnosti. Jiný je snímek z roku 1970 *The Strawberry Statement*. Režíroval ho Stuart Hagmann a zabývá se příběhem studenta, který se účastní protestů na univerzitě.¹⁶⁴ Důležitým snímkem s tematikou hippies je hudební film *Hair* od režiséra Miloše Formana. Vzniknul v roce 1979 a byl natočen podle stejnojmenného

¹⁶¹ DOYLE, Michael William. Staging the Revolution: Guerrilla Theater as a Countercultural Practice, 1965-1968. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné na [www: <http://www.diggers.org/guerrilla_theater.htm>](http://www.diggers.org/guerrilla_theater.htm).

¹⁶² *The Columbia encyclopedia of modern drama [A - L]*, Gabrielle H Cody, Evert Sprinchorn (ed.), New York: Columbia University Press, 2007, s. 568-569.

¹⁶³ Tamtéž, s. 568-569.

¹⁶⁴ PRIMUS, Zdenek: *The Pope smoked dope: rock music and the alternative visual culture of the 1960s = Papež kouřil trávu: rocková hudba a alternativní vizuální kultura 60. let*, Praha: KANT, 2005, s. 69-73.

muzikálu. Film odráží životní styl, názory a cíle hnutí hippies, i když v poněkud idealizované a romantizované podobě.¹⁶⁵

V šedesátých letech také došlo k rozvoji dokumentárních rockových filmů, které „rozšířily estetické možnosti jak prezentovat na plátně hudbu a hudebníky.“¹⁶⁶ Jde o snímky z festivalů, koncertů a turné kapel. Pro tento typ filmu je charakteristické, že „režisér nijak neovlivňuje to, co se děje před kamerou.“¹⁶⁷ Hippies k tomuto žánru přispěli opět novými náměty, jakými byly jejich tzv. open-air-festivaly, když pomineme úplně nový druh hudby. Vznikl dokumentární film *Monterey Pop* (1968, režie Don Alan Pennebaker) zachycující dění na prvním větším hippies festivalu pod širým nebem. V roce 1969 se konal legendární Woodstock, který zdokumentoval osmadvacetiletý Michael Wadleigh. Jde o tříhodinový dokument, ve kterém se podařilo zachytit atmosféru festivalu.¹⁶⁸

Spolu s hnutím hippies přišla sexuální revoluce a byly prolomeny zábrany ohledně tabuizovaných sexuálních témat, což zásadně napomohlo rozvoji filmové pornografie.¹⁶⁹

4.2.7 Literatura a hnutí hippies

Za éry hippies na literárním poli stále vládli beatnici. Přesto Existuje také několik knih, které zachycují atmosféru doby šedesátých let.¹⁷⁰ Například publikace z roku 1968 *Kyselinovej test (The Electric Kool-Aid Acid Test)*, kterou napsal Tom Wolf. Autor píše o skupině lidí zvaných Merry Pranksters (Veselí šprýmaři), kteří se v psychedelicky pomalovaném autobuse vydali na cestu po USA, aby zpopularizovali LSD.¹⁷¹

Další klíčovou knihou šedesátých let je *Jahodová proklamace: zápisky univerzitního rebela (Strawberry statement)* od autora Jamese S. Kunena, podle níž byl natočený stejnojmenný film (viz výše).¹⁷²

V roce 1968 vyšla kniha spisovatele Normana Mailera *Armády noci (The Armies of the Night)*. Mailer v ní popisuje protestní pochod na Pentagon v rámci kampaně proti válce ve Vietnamu, který se uskutečnil v říjnu 1967. Pojednává o jeho organizátorech, příčinách

¹⁶⁵ SMOLÍK, Josef: *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, Praha: Grada, 2010, s. 118.

¹⁶⁶ PRIMUS, Zdenek: *The Pope smoked dope: rock music and the alternative visual culture of the 1960s = Papež kouřil trávu: rocková hudba a alternativní vizuální kultura 60. let*, Praha: KANT, 2005, s. 63.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 63.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 63.

¹⁶⁹ HRABALIK, Petr. Hippies - Magická hra v letech 1965 - 1967. [online]. [cit. 2014-02-17]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/).

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ WOLFE, Tom: *Kyselinovej test*, Praha: MAŤA, 1999.

¹⁷² KUNEN, James S.: *Jahodová proklamace: zápisky univerzitního rebela*, Praha: Maťa, 2006.

a historickém kontextu a také zprostředkovává své osobní zážitky, jelikož se pochodu zúčastnil.¹⁷³

Abbie Hoffman, organizátor protestních akcí napsal několik knih, avšak nejvíce se proslavil pamflet *Fuck the System*¹⁷⁴ (1968) a publikace *Revolution for the Hell Of It*¹⁷⁵ (1968). Oba spisy pojednávají o společenském systému, který nefunguje a potřebuje změnu.

Díky zájmu hippies o nová témata, bylo proslaveno několik autorů a titulů. Například J. R. R. Tolkien a jeho *Pán Prstenů* měl mezi hippies velký úspěch, což vyvolalo první vlnu popularity. Všeobecně vzrostl zájem o žánr science fiction. Krom toho mladí Američané objevili knihy od Franze Kafky, Kurta Vonneguta a předčítala se literatura o magii a okultismu jako bylo například *Jitro kouzelníků* od francouzských spisovatelů Jacquese Bergiera a Louise Pauwelse.¹⁷⁶

„Zajímavým fenoménem bylo také zcela specifické užívání mluveného i psaného slova. V komunikaci hippies splynuly všechny vlastnosti literárního jazyka přeneseného z domova, školy i univerzity se slangem černošských ghett, hantýrkou galérky a odborným žargonem klinické psychologie. Hippies přejali rovněž přirozeně slovník beatníků i s jeho specifickou oblibou obscenity.“¹⁷⁷

¹⁷³ MAILER, Norman: *Armády noci: historie jako román, román jako historie*, Plzeň: Mustang, 1995.

¹⁷⁴ HOFFMAN, Abbie: *Fuck the System* [online]. [cit. 2014-02-25]. 1967.

Dostupné na [www: <http://servv89pn0aj.sn.sourcedns.com/~gbpprorg/2600/TAP/Fuck_the_System.pdf>](http://servv89pn0aj.sn.sourcedns.com/~gbpprorg/2600/TAP/Fuck_the_System.pdf).

¹⁷⁵ HOFFMAN, Abbie: *Revolution for the hell of it*, New York: Distributed by Publishers Group West, 2005.

¹⁷⁶ HRABALIK, Petr. Hippies - Magická hra v letech 1965 - 1967. [online]. [cit. 2014-02-17]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/).

¹⁷⁷ SMOLÍK, Josef: *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, Praha: Grada, 2010, s. 118.

5. HIPPIES V ČESKOSLOVENSKÉ KULTUŘE

Kapitola o československých vlasatcích je rozdělena na čtyři části. Úvodní krátká podkapitola pojednává o projevech hippies v Evropě. Další krátká podkapitola vysvětluje, jakým způsobem se lidé v Československu dostávali k informacím ze západu.

Následuje historická část. V této části se práce nejdříve věnuje šedesátým létům, v jejichž průběhu hrála velkou roli prvomájová setkání československé nekonformní mládeže, která byla tvrdě potlačována komunistickým režimem. Důležitou událostí se stala návštěva amerického beatnika Allena Ginsberga, který byl zvolen králem majálesu 1965. Subkultura vlasatců se začala velmi rychle rozrůstat, načež režim reagoval celostátní kampaní proti vlasatcům. „Vlasaté hnutí“ se po tomto zásahu již zcela nevzpamatovalo. Vzniká organizace Czechoslovakia Hippies Klub, která pořádá různé akce, avšak s původním hnutím hippies mnoho společného nemá. Následují sedmdesátá léta, normalizace a vznik československého undergroundového hnutí, do něhož přirozeně zapadli i vlasatci. Rozvíjela se alternativní kultura. Během osmdesátých let, po smrti Johna Lennona, se mládež začala scházet na Velkopřevorském náměstí v Praze na Kampě u jeho symbolického pomníku.

V kulturní části se práce zaměřuje na jednotlivé kulturní oblasti: životní styl, módu, vizuální umění, hudbu, divadlo, film a literaturu. V každé sféře nachází prvky, které se zde vyskytly následkem působení vlivu sanfranciského hnutí hippies šedesátých let.

5.1 HIPPIES V EVROPĚ

Vlna hippies zasáhla v šedesátých letech celou Evropu, kterou v té době dělila „železná opona“ na západní a východní blok. Tyto dva sektory se diametrálně odlišovaly. Do západní Evropy se informace z USA dostávaly snáz, jelikož byla z geopolitického hlediska Americe blízká. Východní Evropa to v tomto ohledu měla velmi komplikované, protože kvůli protichůdnosti režimů, zde byly vlivy ze Západu nežádoucí. Tento vzdor vyplýval ze strachu politických vedení, že Amerika „dobyje“ území pomocí popkultury.

V každém ze států východní Evropy se prvky západní kultury projevovaly jinak. Odlišnosti byly dány „jak různou taktikou, kterou vůči západním vlivům na mládež uplatňovaly úřady či politická vedení jednotlivých zemí, tak i celkovým historickým vývojem

v daných zemích a v neposlední řadě i skutečností, že přímé kontakty mezi jednotlivými zeměmi sovětského bloku byly do značné míry omezované.¹⁷⁸

Příznivce subkultury hippies, ať už jednotlivce, nebo větší skupiny, bychom v minulosti našli v každém ze států Evropy. Následující výčet obsahuje nevýznamnější evropská místa spojená s hippies a jejich činy.

Evropským centrem „dětí květin“ se stalo hlavní město **Nizozemska** – Amsterdam. Podmínky pro vznik a fungování subkultury hippies zde byly více než příznivé. Marihuana sice ještě technicky nebyla legální, ale obchodování s touto drogou vláda neoficiálně přehlížela. V Amsterdamu byly dokonce zprovozněny dva kluby - The Fantasio a Paradiso, sponzorované státem. Měly sloužit mládeži, která zde mohla bez obav ze zatčení kouřit marihuanu. Také to byly prostory pro debatování, četbu a servírovala se zde vegetariánská jídla.¹⁷⁹ Město navíc nabízelo nespočet možností kulturního vyžití. Amsterdam už v šedesátých letech obývalo mnoho přistěhovalců, takže se zde mísily cizí kultury, rasy a spolu s nimi i různé způsoby života. Dalším plusem byl jazyk. Angličtinu ovládala většina obyvatel, takže příjem informací ze Západu byl o to snazší. První happeningy se uskutečnily již začátkem šedesátých let ve Vondelparku.¹⁸⁰

Po Amsterdamu se největším evropským útočištěm hippies stala Kodaň v **Dánsku**.¹⁸¹ Ve čtvrti Christianshavn vznikla autonomní oblast zvaná Svobodné město Christiania.¹⁸² Jde o největší a jednu z nejstarších komun v Evropě inspirovanou ideologií sanfranciského hnutí hippies.¹⁸³ Občané Christianie definovali své cíle v manifestu v roce 1971: „Cílem Christianie je vybudování samosprávné společnosti, ve které se může každý jednotlivec – s odpovědností ke kolektivu – svobodně rozvíjet. Tato společnost musí být ekonomicky zakotvena sama v sobě a společné úsilí musí neustále ukazovat, že psychickému a fyzickému znečišťování je možné zabránit.“¹⁸⁴ Christiania se rozkládá na území asi devětačtyřiceti hektarů a je jedním z míst, kde se subkultura hippies udržela dodnes. V roce 2003 ji oficiálně obývalo 878 lidí.¹⁸⁵

¹⁷⁸ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 71-72.

¹⁷⁹ MILES, Barry: *Hippie*, London: Cassell Illustrated, 2003, s. 330.

¹⁸⁰ STONE, Skip: *Hippies from A to Z: their sex, drugs, music, and impact on society from the sixties to the present*, Silver City, N.M: Hip, Inc, 2000, s. 111.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 111.

¹⁸² SVELKINAS, Linas: 'On the precipice of a volcano': Negotiating continuity and change in the danish alternative community christiania. *Acta Historica Universitatis Klaipedensis*, 2010, č. 20, s. 88.

¹⁸³ THOMPSON, Christopher. Postcard: Christiania. *Time International (South Pacific Edition)*. 2007, č. 28, s. 28.

¹⁸⁴ AUGUSTINOVÁ, Martina: Christianie na rozcestí, A2. Praha: Kulturní týdeník A2 s.r.o., 2011, č. 8, s. 35.

¹⁸⁵ SVELKINAS, Linas: 'On the precipice of a volcano': Negotiating continuity and change in the danish alternative community christiania. *Acta Historica Universitatis Klaipedensis*, 2010, č. 20, s. 88.

Co se týče východní Evropy, obdoba hnutí hippies vznikla také na **Ukrajíně**. „Květinové děti“ se koncentrovaly v hlavním městě Kyjevě, ale také v největším západním ukrajinském městě Lvově. Právě ve Lvově se jednadvacátého srpna 1968 uskutečnila blokáda ruských tanků, která je spojována s ukrajinskými „hipíky.“ Celou akci inicioval Alexandr Andrejevský, hudební ředitel divadelního souboru Zvercadlo. U radnice se tehdy sešly asi dva tisíce lidí a všichni tiše naslouchali vysílání moskevského rádia, které hlásilo, že Lvovem projede několik desítek tanků v rámci přesouvání tankových kolon do Československa. Když se v ulici objevil první tank, vzali se lidé, převážně hippies, ale i obyčejní občané, za ruce a vytvořili živý řetěz, který tankům nedovolil projet. Asi po hodině dohadování se řetěz rozpadl a akce tato spontánní byla ukončena.¹⁸⁶

Polsko zachvátila móda hippies stejně jako jiné evropské země. Mláď se snažili vypadat „jako ti na Západě“, nosit stejné oblečení, poslouchat stejnou hudbu a tančit stejné tance. Poláci však měli oproti Československé mládeži výhody. Součástí státní politiky se stal „tolerantnější přístup k vzývání západních kulturních symbolů [...], podobně jako relativně volnější režim cestování na Západ [...].“¹⁸⁷ Také za nevhodný účes nebyl nikdo stíhán, zřejmě proto zde fenomén dlouhých vlasů nebyl příliš populární a nosili je opravdu jen příznivci subkultury hippies. „Květinové děti“ z Polska sympatizovali s pražskými hippies, jejichž fotografie se objevovaly v polském tisku a zřejmě díky těmto sympatiím uspořádali polští hippies několik akcí proti okupaci ČSSR. První z nich se konala jednadvacátého srpna 1968 u československých hranic. Sešlo se zde kolem šedesáti hippies. Mnoho z účastníků setkání zadržela milice a SB (polská státní bezpečnost) a podrobila je výslechům. Když začala okupace Československa, které se účastnila i polská armáda, natrhali polští hippies na louce květiny a v čele se svým předákem a „otcem zakladatelem“ Józefem Pryzem je rozdávali vyděšeným lidem ve městě, jímž projížděly obrněné vozy. O dva roky později proběhla na Rynku v Krakově demonstrace. Byla to akce na výročí okupace ČSSR a polští hippies přišli všichni v černém.¹⁸⁸

Co se týče **Maďarska**, za zmínku stojí událost, která se stala dvacátého ledna 1969. Před budovou Národního muzea v Budapešti se na protest proti sovětské okupaci Československa upálil Sándor Bauer, sedmnáctiletý student. Inspiroval ho čin Jana Palacha,

¹⁸⁶ LAUBE, Roman: Hippies proti okupaci: Opomíjené protesty příznivců mladé subkultury, A2. Praha: Kulturní týdeník A2 s.r.o., 2008, č. 49, s. 25.

¹⁸⁷ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 64.

¹⁸⁸ LAUBE, Roman: Hippies proti okupaci: Opomíjené protesty příznivců mladé subkultury, A2. Praha: Kulturní týdeník A2 s.r.o., 2008, č. 49, s. 25.

kteřý se upálil o několik dnů dřívě. Co je ale důležité, dle výpovědi očitých svědků byl oblečen jako hippie.¹⁸⁹

5.2 PRŮNIK INFORMACÍ SKRZE „ŽELEZNOU OPONU“

Československou mládež beze sporu ovlivnili američtí hippies. Ovšem v šedesátých letech nebylo jednoduché dostat se v Československu k informacím o západní kultuře. Komunistický režim bránil průniku informací skrze „železnou oponu“ a rozvoji západní popkultury na území ČSR, jak jen to šlo a oficiální československá média o dění v USA nemohla informovat. Vůbec prvním zdrojem informací se tedy stala média zahraniční, konkrétně vysílání zahraničních rádií.

Ve čtyřicátých a padesátých letech poslouchali českoslovenští příznivci rokenrolu stanici AFN Munich, jejíž vysílání bylo určeno americkým jednotkám v Evropě. Začali přepisovat texty a učit se anglicky. V šedesátých letech se mezi československými posluchači stalo velmi populárním Radio Luxembourg. Stanice nabízela výběr moderní populární hudby. Na Jihu Moravy mohli lidé naladit program *Autofahrer Unterwegs*, který byl vysílán z Vídně. Na krátkých vlnách vysílalo Rádio Svobodná Evropa. Stanici založila americká zpravodajská služba ve spojení s československým exilem. Mládež si oblíbila zejména hudební pořad *Odpoledne s hudbou*. Velkého zájmu mladých posluchačů si po čase všimly i československé bezpečnostní složky a učinily kontrapropagační opatření. To ale mládež v poslechu Svobodné Evropy nezastavilo a zanedlouho udělala určité ústupky i oficiální československá média.¹⁹⁰ Pražský rozhlas začal v prosinci 1964 vysílat pořad *12 na houpačce*, jehož autory byli manželé Miroslava a Jiří Černí. Jednalo se o hitparádu, ve které o pořadí písniček rozhodovaly dopisy posluchačů. Program nejdříve tvořily zahraniční skladby, posléze i tuzemské, což výrazně přispělo k rozvoji domácího beatu. Od července 1965 pak rozhlas vysílal hudební pořad *Mikroforum*. Relace si kladla za svůj cíl seznámit především mládež se „světovými proudy pop music a s hudbou rokenrolové oblasti, a to jak teoreticky, tak hlavně prakticky.“¹⁹¹

Zdeněk Primus tvrdí, že v Čechách byli lidé informováni poměrně dobře, co se týče rockové hudby. Kdo měl na Západě přátele nebo známé, nechával si posílat gramofonové desky, které pak půjčoval ostatním, aby si je mohli nahrát na magnetofon Sonet Duo. Navíc,

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 25.

¹⁹⁰ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 32-33.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 25.

mládež o veškerých novinkách vášnivě debatovala, čímž se západní ideologie a popkultura také šířily. Primus taktéž uvádí, že rocková hudba, kterou lidé poslouchali, byla aktuální a byla u nás populární v reálném čase, tedy ve stejném čase jako na Západě. Nedochovalo k žádnému většímu zpoždění příchodu nových trendů.¹⁹²

Československý vydavatelský průmysl nevydával nahrávky zahraniční rockové hudby a originálních desek bylo v ČSR jen velmi málo. Příznivci nové hudby ale našli řešení v podobě rentgenozdatu. „Z použitých rentgenových snímků se vystříhla kulatá plocha, doprostřed udělal otvor. Záznam skladeb se na plochu přenesl tyčkou napojenou na rozhlasový přijímač.“¹⁹³ Na desku se vešlo nanejvýš šest skladeb a kvalita oproti vinyly nebyla výrazně horší, pouze životnost rentgenové desky byla mnohem kratší. Později se začaly šířit cívkové magnetofony, na které lze zaznamenat zvuk snáz než na rentgenozdat. Nahrávky se začaly šířit rychleji a ve větším množství. Využívali toho především vznikající kapely, které si nahrávaly novou hudbu ze Západu a nechávali se jí inspirovat. V roce 1964 nastal průlom v šíření nahrávek. Časopis *Mladý svět*, zaměřený na mládež, vydal edici pěti malých desek s názvem *Big beat Mladý svět*, které obsahovaly zahraniční rockové hity v přezpívané české podobě.¹⁹⁴

I přes striktní cenzuru v šedesátých letech pronikaly do oficiálních médií informace o západní popkultuře. Diskutována byla nová hudba, móda, společenské trendy a západní subkultury. Diskuze se často nesly v duchu zesměšňování a ponižování západních kulturních vzorů, které byly označovány za „primitivní“ či „úpadkové“. Mnoho informací doplněných fotografiemi přinášel časopis *Mladý svět* nebo také pašované časopisy ze zahraničí. Zdrojem bylo i kino.¹⁹⁵ Jako příklad lze uvést podzim 1964, kdy byl v rámci Týdne anglických filmů promítnut *Perný den*, snímek o skupině Beatles.¹⁹⁶ I ve státní televizi se objevovaly zmínky o hippies, většinou doprovázené hanlivým komentářem. Cenným zdrojem informací se staly obaly gramofonových desek, které obsahovaly fotografie, dobové grafické zpracování a především informačně nabitě doprovodné texty.¹⁹⁷ Pouze těmito kanály se k nám dostávaly i jiné než „zvukové symboly nové kultury“.¹⁹⁸

¹⁹² PRIMUS, Zdenek: *The Pope smoked dope: rock music and the alternative visual culture of the 1960s = Papež kouřil trávu: rocková hudba a alternativní vizuální kultura 60. let*, Praha: KANT, 2005, s. 7.

¹⁹³ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 33.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 33-35.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 37.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 230.

¹⁹⁷ PRIMUS, Zdenek: *The Pope smoked dope: rock music and the alternative visual culture of the 1960s = Papež kouřil trávu: rocková hudba a alternativní vizuální kultura 60. let*, Praha: KANT, 2005, s. 13.

¹⁹⁸ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 37.

Informace, které do ČSR pronikly skrze železnou oponu se pro „izolovanost státu se socialistickým zřízením stávaly o to magičtější, o co byly méně dostupné.“¹⁹⁹ Nejspíš právě to je důvodem, proč se u nás máničky udržely tak dlouho.

5.3 PROJEVY HIPPIES V ČESKOSLOVENSKU NAPŘÍČ DĚJINAMI

Stejně jako v Americe, i u nás předcházela hnutí hippies generace beatníků. Tento fenomén byl na území Československa popsán poměrně brzy, a to v roce **1959**, kdy se jím v obsáhlém článku s názvem *Americká bohéma* zabýval Igor Hájek.²⁰⁰ Na tomto místě byly přeloženy ukázky básní Allena Ginsberga, Lawrence Ferlinghettiho a Gregoryho Corsa. Kvůli komunistické cenzuře však u nás nemohla být vydaná sbírka přeložené beatnické poezie a ani kniha *Na cestě* od Jacka Kearouaca, která byla jakousi „biblí“ této generace. Nicméně ti, kteří chtěli, si cestu k informacím vždy našli. Pomocí samizdatových opisů se pak šířila ideologie beatníků dál a přes veškerou snahu režimu se beatnická poezie podepsala na životním stylu generace šedesátých let v Československu.²⁰¹

Od roku **1962** se začala pražská nekonformní mládež scházet každého prvního května navečer u pomníku Karla Hynka Máchy v Praze na Petříně a docházelo k „otevřeným projevům nesouhlasu s režimem.“²⁰² Tyto neoficiální prvomájové majálesy (tradiční studentské slavnosti) se opakovaly každým rokem v první polovině šedesátých let a účastnili se jich také pražští beatníci. Setkání často přerůstala v protestní pochody Prahou, které končily střetem s Veřejnou bezpečností.²⁰³

V roce **1963** se v Petřínských sadech sešlo 1500 mladých lidí. Po setmění zpívali trampské písně, vykřikovali hesla, která v dopoledním prvomájovém průvodu nezazněla a zesměšňovali veřejnou i tajnou policii, která na setkání dohlížela. Ve chvíli, kdy dav začal hlásat „S SNB a milicí vydláždíme ulici!“ a „Esenbákům v čepici natlučeme palici – a těm bez čepice natlučeme ještě více!“ policie zasáhla a zadržela pětatřicet účastníků. Od té doby

¹⁹⁹ DONNÉ, Jiří: Brněnský rock'n'roll: Brno šedesátých let ovlivněné big beatem. In: *Muzeum a archiv populární hudby* [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupné na [www: <http://www.popmuseum.cz/stories/stories.php?q=hbb0408&l=cz&a=0>](http://www.popmuseum.cz/stories/stories.php?q=hbb0408&l=cz&a=0).

²⁰⁰ HÁJEK, Igor: *Americká bohéma*, Světová literatura, 1959, roč. 4, č. 6, s. 207-230.

²⁰¹ GUŠTAR, Milan, I BOSH, Allen GINSBERG, Lawrence FERLINGHETTI a Gary SNYDER: *Beatnici v Praze: [Ginsberg, Ferlinghetti, Snyder]*, Praha: Argo, 2001, s. 7-8.

²⁰² KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-24]. 2000. Dostupné na [www: <http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>](http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm).

²⁰³ Tamtéž.

byla vysokoškolským studentům, studentským hnutím a jejich vůdcům věnována mnohem větší pozornost.²⁰⁴

Co se týče první poloviny šedesátých let, významnou roli sehrála komunita lidí z okruhu výtvarníka a hudebníka Milana Knížáka. V roce **1964** založila komunita skupinu Aktuální umění. Později, v roce 1966, také klub Aktual a hnutí Aktual. Knížákově se přezdívalo Král mániček, zřejmě z toho důvodu, že měl na formování životních postojů a uměleckých projevů pražských i mimopražských vlasatců značný vliv. Aktual pořádal výstavy, happeningy a jiné kulturní akce. Krom toho vydával i vlastní samizdatové periodikum.²⁰⁵

Také prvního května **1964** se opět shromáždila mládež na Petříně. Tentokrát však byly bezpečnostní složky na výtržnosti připravené a mládež z parku vytlačily. Příslušníci Veřejné bezpečnosti museli ten večer zasahovat ještě několikrát. Poprvé se pokoušeli rozehnat průvod, kterého se zúčastnilo kolem stovky lidí. To se ale nepodařilo, a když pochodující dav dorazil kolem desáté hodiny na Václavské náměstí, proběhla spontánní demonstrace. Policie znovu zasáhla a s použitím obušků shromáždění rozehnala. Bylo zatčeno 85 osob.²⁰⁶

Následuje rok **1965**, kdy se po devíti letech znovu uskutečnil oficiální majáles. Tradice byla přerušena v roce 1956, protože režim se obával možného politického dopadu těchto studentských recesí. „Opětovné povolení majálesu symbolizovalo v obecné rovině opatrnou změnu v přístupu mocenského vedení k mládeži.“²⁰⁷ Již v třiašedesátém roce byl zaznamenán určitý průlom v pohledu na nepřizpůsobivou mládež. Postupně zvítězil názor, že „studentská nonkonformita patří k mládí, že represí by měla vystřídat diskuse a přesvědčování.“²⁰⁸ Dalším a zřejmě také hlavním důvodem pro povolení majálesu byla usilovná snaha režimu přerušit tradici neoficiálních prvomájových shromáždění na Petříně. Už jen proto, že represivní zásahy byly velmi nákladné.²⁰⁹

Majáles se uskutečnil prvního května 1965. Byl to jubilejní rok dvacátého výročí osvobození Československa sovětskou armádou. Mocenské složky věnovaly přípravám oslav

²⁰⁴ Zlatá šedesátá: česká literatura a společnost v letech tání, kolotání a ... zklamání: Materiály z konference pořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR, 16. -18. června 1999, Radka Denemarková (ed), Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2000, s. 96-97.

²⁰⁵ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-24]. 2000. Dostupné na www: <<http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>>.

²⁰⁶ BLAŽEK, Petr: Vyhoštění krále majálesu: Allen Ginsberg a Státní bezpečnost, *Paměť a dějiny*, Ústav pro studium totalitních režimů, 2011, č. 2, s. 33.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 32.

²⁰⁸ Zlatá šedesátá: česká literatura a společnost v letech tání, kolotání a ... zklamání: Materiály z konference pořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR, 16. -18. června 1999, Radka Denemarková (ed), Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2000, s. 97.

²⁰⁹ BLAŽEK, Petr: Vyhoštění krále majálesu: Allen Ginsberg a Státní bezpečnost, *Paměť a dějiny*. Ústav pro studium totalitních režimů, 2011, č. 2, s. 33.

a bezpečnostním opatřením mimořádnou pozornost. „Pro řadu studentů představoval majáles nejen možnost se pobavit, ale také vítanou příležitostí vyjádřit politické názory formou provokativní recese.“²¹⁰ Avšak kandidáty na krále majálesu vybírali studenti samotní, kteří hledali především nějakou provokativní osobnost. Kandidátem se měl stát spisovatel Josef Škvorecký. Bohužel, z důvodů chřipky musel účast na poslední chvíli odříct, ale dal slib, že za sebe sežene náhradu. V tu dobu pobýval v Československu americký básník Allen Ginsberg, se kterým se Škvorecký osobně znal, a tak mu zavolal a vše domluvil.²¹¹

Majálesový průvod vyšel ze Staroměstského náměstí a za necelé dvě hodiny dorazil do Parku kultury a oddechu Julia Fučíka, kde se odehrála volba krále a byl zde připraven doprovodný program. Přestože Allen Ginsberg neuměl česky a místo agitačního projevu zazpíval mantru *Ómšrimantrája*, volbu vyhrál a stal se králem majálesu. Pozdě v noci se pak Ginsberg přesunul do klubovny v Hlávkových kolejkách, kde se konala beseda, a americký beatnik odpovídal na dotazy.²¹²

Týden na to byl Allen Ginsberg zatčen a vyhoštěn z ČSSR. Básník nebyl řádně ohlášeným kandidátem na krále majálesu, což způsobilo rozruch v řadách bezpečnostních složek, které začaly s podrobným prověřováním Ginsbergovy osoby ihned po jeho zvolení králem oslav.²¹³ Následovalo několik incidentů, při kterých byl americký beatnik zadržen za opilství. Později byl nařčen z výtržnictví, narkomanie a propagace homosexuality. Téměř jistě se jednalo o provokaci, kterou na Ginsberga přichystala tajná policie.²¹⁴ Nicméně, Státní bezpečnost „na zcela svobodné a uvolněné chování neuměla reagovat jinak než vyhoštěním ze země.“²¹⁵

Majáles byl důležitou událostí, zejména pro československé beatniky. Počet příznivců této subkultury po majálesu rychle vzrostl a začali se scházet na schodech před Národním muzeem nad Václavským náměstím. Denně se zde scházelo několik desítek lidí.²¹⁶

Literatura uvádí, že první hippies se v Československu objevili již v polovině šedesátých let. Oficiální tisk jim dával různá jména: „vlasatci“, „hároši“ či „chuligáni.“ Avšak nejvíce se uchytilo pojmenování „máničky.“ O původu tohoto hanlivého oslovení se dá

²¹⁰ Tamtéž, s. 33.

²¹¹ Tamtéž, s. 35.

²¹² Tamtéž, s. 36-38.

²¹³ Tamtéž, s. 39-43.

²¹⁴ *Zlatá šedesátá: česká literatura a společnost v letech tání, kolotání a ... zklamání: Materiály z konference pořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR, 16. -18. června 1999*, Radka Denemarková (ed), Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2000, s. 99.

²¹⁵ GUŠTAR, Milan, I BOSH, ALLEN GINSBERG, LAWRENCE FERLINGHETTI a GARY SNYDER: *Beatnici v Praze: [Ginsberg, Ferlinghetti, Snyder]*, Argo, 2001, s. 8.

²¹⁶ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách*, [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na [www: <http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>](http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm).

diskutovat. Lze hledat souvislost s účesem loutkové postavy Máničky z pohádky o Spejblu a Hurvínkovi. Je také pravděpodobné, že označení vzniklo odvozením od zdobněliny jména Máňa. Vysvětlením by ale mohlo být kadeřnictví Mánička, které bývalo na Václavském náměstí.²¹⁷ Avšak v polovině šedesátých let se jednalo spíše o československé beatniky. V roce 1965 sanfranciské hnutí hippies teprve přicházelo na svět a informace o něm nebyly natolik rozšířené. Člen skupiny DG 307 Ivan Čeleda v rozhovoru s Vojtěchem Lindaurem uvedl, že vlasatci s hnutím hippies sympatizovali, zejména v oblasti módy, ale jejich ideologie zde v té době ještě známá nebyla.²¹⁸

O rok později prvního května **1966** se opět konal majáles jako oficiální akce pod záštitou Československého svazu mládeže a hesla na transparentech musela být schválena majálesovým štábem. Zájem mládeže od předešlého roku výrazně klesl, a to z důvodu nedůvěry k oficiálně organizovaným akcím ČSM. Toho dne navečer se opět sešly asi tři stovky mladých lidí u pomníku Karla Hynka Máchy a vykřikovali protirežimní hesla. Kolem desáté hodiny se vydali na pochod Prahou. Po příchodu na mosteckou stranu byl neoficiální průvod tvrdě potlačen policejními jednotkami. Zatčeno bylo kolem sto padesáti lidí.²¹⁹

Počínaje rokem 1966 se „vlasaté hnutí“ začalo výrazně rozmáhat. V létě téhož roku se politické vedení rozhodlo k „systematickým represivním opatřením proti mladým lidem infikovaným západní kulturou a šířitelům ‚kontrarevolučních‘ kulturních symbolů.“²²⁰ Plukovník Jaroslav Rybář náčelník Hlavní správy VB vypracoval pro tuto plošnou akci podklad, ve kterém definoval objekt kampaně (vlasatce) a navrhl prostředky, „kterými měla být dosažena eliminace těchto osob.“²²¹ Kampaň byla tedy vedena „proti osobám, které svým zevněškem, oblečením, dlouhými vlasy a zejména chováním se podstatně liší od ostatních osob a vzbuzují odpor veřejnosti.“²²²

Devatenáctého srpna 1966 poprvé zakročila VB proti mladým lidem s dlouhými vlasy vyskytujícími se v blízkosti Národního muzea. Zadrženo bylo 140 vlasatců. V následujících dnech stoupl počet předvedených na několik set. Dlouhé vlasy se staly prostředkem pro vyjádření politického a kulturního postoje mladých lidí. Patřily ke způsobu života

²¹⁷ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „*Vraťte nám vlasy!*“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 80-81.

²¹⁸ Tamtéž, s. 217.

²¹⁹ *Zlatá šedesátá: česká literatura a společnost v letech tání, kolotání a ... zklamání: Materiály z konference pořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR, 16. -18. června 1999*, Radka Denemarková (ed), Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2000, s. 101.

²²⁰ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „*Vraťte nám vlasy!*“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 73.

²²¹ Tamtéž, s. 49.

²²² Tamtéž, s. 49.

inspirovaného západní kulturou. Velký vliv na rozšíření fenoménu dlouhých vlasů na území Československa měla návštěva Allena Ginsberga. Režim spatřoval v dlouhovlasých lidech hrozbu a snažil se zasáhnout. Vlasatci byli násilně stříháni a různými způsoby diskriminováni. Nebylo jim dovoleno navštěvovat mnohé veřejné prostory jako například restaurace, kina a nádraží. Byl na ně vyvíjen tlak ze strany rodičů, učitelů, či zaměstnavatelů, aby vlasy dobrovolně ostříhali. Velká část veřejnosti s kampaní proti vlasatcům souhlasila a podporovala ji. Zde se nabízí vysvětlení, že komunismus jako takový je velmi konzervativní a spolu s tímto režimem byla konzervativní i československá společnost. Dlouhé vlasy působily často neupraveně a narušovaly „stereotypní atributy mužského vzhledu,“²²³ což právě tu část konzervativní veřejnosti velmi pobuřovalo a provokovalo. Kampaň proti vlasatcům byla údajně zahájena z hygienických důvodů, aby se zamezilo šíření parazitů.²²⁴

Když koncem srpna 1966 získala kampaň celostátní rozměr, byla ustanovena její konkrétní podoba. Média se o módě dlouhých vlasů musela vyjadřovat kriticky, ministerstvo vnitra nesmělo vydávat vlasatcům nové občanské průkazy a také jim přestalo povolovat výjezdy do zahraničí. Taktéž vlasatcům z ciziny neměla být vydávána víza do ČSSR.²²⁵

Dne dvacátého září 1966 se uskutečnil protestní pochod ze Staroměstského na Václavské náměstí a zpět. Jednalo se o skupinu asi sto třiceti vlasatců, z nichž byla většina již násilně ostříhaná. Cestou hlásali hesla jako: „Vraťte nám vlasy!“, „Pryč s holiči!“, „Komunisti jsou volové.“²²⁶ Autor článku o dějinách hippies v Československu, Petr Kuča uvádí, že se jednalo o první známé organizované protestní vystoupení „beatníků-hippies“ ve Východní Evropě.²²⁷ Represivní orgány účastníky protestu násilně rozehnaly a zadržely devětapadesát osob. Z toho bylo čtrnáct dále souzeno pro výtržnictví a příživnictví.²²⁸

Podle závěrečné zprávy z října roku 1966 byly Veřejnou bezpečností postiženy necelé čtyři tisíce osob. Jen zlomek z celkového počtu tvořily dívky. Bylo jich pouze sedmaosmdesát a to z prostého důvodu. Příslušníci VB mohli jen obtížně určit, zdali daná dívka spadá do skupiny, proti níž byla opatření zaměřena. Přibližně 40% lidí nedosáhlo osmnácti let, zbylých 60% je ve věku osmnáct až šestadvacet let. Pouze pár osob bylo starších šestadvaceti let.

²²³ Tamtéž, s. 57.

²²⁴ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na [www: <http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>](http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm).

²²⁵ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „*Vraťte nám vlasy! První máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů*“, Praha: Academia, 2010, s. 45-57.

²²⁶ Tamtéž, s. 59.

²²⁷ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na [www: <http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>](http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm).

²²⁸ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „*Vraťte nám vlasy! První máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů*“, Praha: Academia, 2010, s. 59.

Co se týče povolání, téměř sedmdesát procent z uvedených osob byli dělníci s nižší kvalifikací nebo pomocní dělníci. Dále dvacet procent učňů, šest procent studentů a zbytek tvořili úředníci, technici apod.²²⁹

Na kampaň proti vlasatcům reagoval Milan Knížák a jeho skupina Aktual, která byla také vystavena tlaku veřejné bezpečnosti. Sepsal dokument známý jako *Provolání k dlouhovlasým*:

*[...] Lidé s dlouhými vlasy jsou označováni za zvrhlé, výjimečné, pitomé, mající kvůli tomu potíže v zaměstnání, na školách, kdekoliv. PROTO SE OBRACÍM KE VŠEM S VLASY NA RAMENA! Ať nezůstává jen při dlouhých vlasech. Jsme-li vyčleňováni ze společnosti kvůli tak prosté věci, jako jsou delší vlasy, je to patrně známkou, že společnost je chorobná, že její reakce jsou naprosto nenormální, její projevy nesmyslné. [...] Proto ještě více bouřejme přehradu nesmyslnosti. Zintenzivme všechny projevy jiného myšlení, ať dlouhé vlasy nejsou jediným projevem. Ušijme si jiné oděvy, reagujme jinak, jednejme, změňme život, aby byl k žití a ne k vegetování. [...] Měňme, co měnit můžeme, a nečekejme na pomoc z nebes. Jde přece o náš život. Právě teď. A proto o něj bojujeme, očišťujeme ho, měňme!*²³⁰

Přestože byl stranický aparát s výsledky kampaně spokojen, „vliv západních kulturních symbolů a hodnot“²³¹ se eliminovat nepodařilo. Řada opatření proti „nevkusu“ sice zůstala v platnosti i po skončení kampaně, avšak všem ostříhaný vlasy zase pomalu dorostly a zájem o západní populární hudbu neklesnul. Naopak, na přelomu roku 1966 a 1967 začaly do Československa krom nahrávek rockové hudby pronikat také informace o módě a myšlenkách hnutí hippies.²³²

Majáles roku **1967** „nahradila organizovaná účast vysokoškoláků v prvomájovém průvodu, kteří protestovali proti americké agresi ve Vietnamu.“²³³ Večerní shromáždění v Petřínských sadech bylo opět rozehnáno a stejně tak říjnové protesty studentů. Tyto projevy nevole stále více posilovaly „ducha šedesátých let“ v Československu.²³⁴ Dvacátého prosince

²²⁹ Tamtéž, s. 57-58.

²³⁰ VLADIMÍR 518 a kolektiv: *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*, Praha: Bigg Boss & Yinachi, 2013, s. 30.

²³¹ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 59.

²³² Tamtéž, s. 59.

²³³ *Zlatá šedesátá: česká literatura a společnost v letech tání, kolotání a ... zklamání: Materiály z konference pořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR, 16. -18. června 1999*, Radka Denemarková (ed), Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2000, s. 101-102.

²³⁴ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na [www: <http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>](http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm).

1967 odstartoval dvoudenní festival v pražské Lucerně. *První československý beat festival* nabídl tři desítky hudebních skupin z celé republiky. Šlo o nápad Československého svazu mládeže, který se snažil získat podporu mladší generace prostřednictvím rockové hudby.²³⁵ K postupnému politickému uvolňování přispěl také fakt, že konzervativní křídlo KSČ „vyklidilo pozice“ a bylo nahrazeno reformisty v čele s Alexandrem Dubčekem.²³⁶ Koncem roku 1967 začala o ideologiích a módě sanfranciského hnutí hippies informovat oficiální československá média. Jednalo se sice o značně zkreslené informace, přesto se sdělovací prostředky staly důležitým inspiračním zdrojem.²³⁷

Nadešel rok **1968** a spolu s ním Pražské jaro. Toto období politického uvolnění v Československu umožnilo vznik různým organizacím a sdružením. Československé „dětí květin“ se tehdy pokusily hippies na území ČSSR institucionalizovat a založily *Czechoslovakia Hippies Club*, jehož předákem se stal Martin Beneš z Prahy. Tito „organizovaní“ hippies si dokonce vyrobili průkazy a jejich hymnou se stala písnička *Slunečnice* od hudebníka Jaroslava Hutky.²³⁸ Několik desítek členů klubu se zúčastnilo oficiálního prvomájového průvodu a předali Alexandru Dubčekovi malý dárek, aby ho ubezpečili o své podpoře.²³⁹ Klub měl podle Martina Beneše až dva tisíce členů²⁴⁰, avšak máničky ze schodů Národního muzea a Knížákův Aktual s ním nechtěli mít nic společného.²⁴¹

Czechoslovakia Hippies Club organizoval celostátní srazy „květinových dětí“ na různých místech republiky. „Funkcionáři Československého svazu mládeže nevěděli, jak se k bizarní organizaci vlasatců a kytičkových dívek chovat. Zvlášť, když se legální hippies účastnili i oficiálních demonstrací proti válce ve Vietnamu, což vyšší místa považovala za politicky správné.“²⁴² Začátkem srpna 1968 se jeden z podobných srazů konal v obci Lužná, kam přijel předseda ČSM promluvit s mladými máničkami. Přestože nejdříve zúčastněné pokáral, později mluvil o tom, že zdejší hippies jsou v jádru jistě zdravá socialistická mládež

²³⁵ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „*Vraťte nám vlasy!*“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 59.

²³⁵ Tamtéž, s. 60.

²³⁶ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na www: <<http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>>.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ KOUBA, Matěj: Sdělení o dávných hippies v Čechách, *Mladý svět*. Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2005, roč. 47, č. 10, s. 44.

²³⁹ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na www: <<http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>>.

²⁴⁰ KOUBA, Matěj: Sdělení o dávných hippies v Čechách, *Mladý svět*. Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2005, roč. 47, č. 10, s. 44.

²⁴¹ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na www: <<http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>>.

²⁴² KOUBA, Matěj: Sdělení o dávných hippies v Čechách, *Mladý svět*. Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2005, roč. 47, č. 10, s. 44.

a myslí to dobře. Nebyl důvod situaci dramatizovat, jelikož členové klubu nebyli radikální a s filozofií sanfranciských hippies měli společný pouze vzhled. V jejich programovém hlášení stálo: „Chceme dbát zákonů naší země, tedy pracovat a nedopouštět se trestných činů. Program klubu si představujeme jako uměleckou činnost hlásající naše myšlenky.“²⁴³ Naopak nechtěli špínu duše a těla (faleš, hulvátství, pomluvu a vše, co ubližuje ostatním) a dále špatné zvyky (například užívání drog). Když v srpnu vtrhla do Československa ruská vojska, začali se členové klubu zapojovat do kampaní proti okupaci, lepili plakáty a roznášeli nezávislé tiskoviny.

Na jaře **1969** se podařilo Hippies Clubu uspořádat poslední akci. Poslední zejména proto, že v dubnu se k moci opět dostalo konzervativní křídlo KSČ a započalo období normalizace. Organizace inspirovaná Západem neměla šanci „přežít“. Akce dostala název *Svátek květin*. V pražské Lucerně se uskutečnil koncert a výstava umělců, kteří sympatizovali s květinovým hnutím. Aby mohl klub nadále fungovat, přihlásili ho jeho předáci do *Unie středoškoláků a učňů*, ale bylo to k ničemu. Členové Czechoslovakia Hippies Clubu se v srpnu zúčastnili demonstrací proti okupaci a následně se pokusili uspořádat větší sraz v Lednici. Ten byl posledním. Policie shromáždění rozehnala, klub byl rozpuštěn, stejně jako většina organizací vzniklých v roce 1968 a jeho předseda Martin Beneš emigroval do zahraničí.²⁴⁴

Normalizační kulturní politika na počátku **sedmdesátých let** zavinila, že se československá kultura rozdělila na dva proudy - oficiální a neoficiální. Tyto dva proudy se vedle sebe vyskytovaly v dobách minulých a stejně tak existují i v dnešním demokratickém státě. Avšak zcela zásadní rozdíl je ve významu slova „neoficiální.“ Dnes je kultura rozdělena na oficiální a neoficiální převážně z etických důvodů, kdežto v sedmdesátých letech v Československu existovala neoficiální kultura z důvodů politických.

Oficiálním proudem se rozumí kultura schválená a podporovaná režimem, která tvoří jeho referenční rámec a „definuje hranice přípustného“²⁴⁵. Alternativou nesvobodné normalizační kultury se stal neoficiální proud, v jehož rámci se na počátku nové dekády začalo formovat hnutí underground.²⁴⁶ Většina československých hippies šedesátých let se „přirozeně stala jeho součástí.“²⁴⁷ V počátcích underground zahrnoval především vyznavače

²⁴³ Tamtéž, s. 44.

²⁴⁴ Tamtéž, s. 44-45.

²⁴⁵ ALAN, Josef a Tomáš BITRICH: *Alternativní kultura: příběh české společnosti 1945-1989*, Praha: Lidové noviny, 2001, s. 11.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 11-21.

²⁴⁷ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na [www: <http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>](http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm).

a interprety zakázané rockové hudby, příznivce hudebních skupin The Primitives Group a The Plastic People of the Universe a lidí z okruhu Milana Knížáka a skupiny Aktual. Později se přidalo mnoho dalších.²⁴⁸ „Ideologem“ hnutí se stal Ivan Martin Jirous, kterému se přezdívalo Magor.²⁴⁹ Ve své *Zprávě o třetím hudebním obrození* uvádí: „Underground není vázán na určitý umělecký směr nebo styl, přestože například v hudbě se projevuje převážně rockovou formou. Underground je duchovní pozice intelektuálů a umělců, kteří se vědomě kriticky vymezují vůči světu, ve kterém žijí. Je to vyhlášení boje establishmentu, zavedenému zřízení. [...] Underground vytvářejí lidé, kteří pochopili, že uvnitř legality se nedá nic změnit, a kteří ani neusilují do legality vstoupit“²⁵⁰

S nástupem normalizace přišla „druhá vlna mediální kampaně proti dlouhým vlasům.“²⁵¹ V rámci kampaně probíhající pod heslem „Máš-li dlouhý vlas, nechod' mezi nás!“ se v tisku objevovaly karikatury a kreslené vtipy. Televize vysílala krátké spoty, v nichž herci simulovali různé scénky, které vlasatcům dávaly najevo, že dokud se neostříhají, nejsou ve společnosti vítáni. Spoty končily tak, že na obrazovce probliknul nápis „Máš-li dlouhý vlas, nechod' mezi nás!“ Opět platil zákaz vstupu vlasatcům do restauračních a kulturních zařízení, často také do dopravních prostředků. Systém chtěl, aby veřejnost tuto kampaň podpořila, k čemuž sloužily hlavně zesměšňující spoty v televizi a karikatury vlasatců v tisku.²⁵²

Příznivci undergroundu včetně „mániček“ se scházeli v pražských hospodách, zejména v hospodě U Slunců, U Glaubiců a U Vejvodů a organizovali nejrůznější akce a koncerty. Hospody se staly hlavními komunikačními a informačními centry. Řada koncertů byla rozeznána policií a příslušníci hnutí stále docházeli k výslechu, přesto nepolevili a hledali nové možnosti, jak a kde se znovu shromáždit. Vládu situace znepokojovala a ve vládním usnesení číslo šedesát tři z roku 1975 mimo jiné stojí: „Do písňových textů pronikly životní pocity vlastní kapitalistické společnosti, jako nihilismus, anarchismus, filosofie hippies, životní skepse [...]“²⁵³ Vliv amerického hnutí hippies zde byl zřetelný. Zpráva StB v Ústí nad Labem z roku listopadu 1977 dokonce hodnotí hippies jako „nejzávažnější nepřátelské hnutí

²⁴⁸ ALAN, Josef a Tomáš BITRICH: *Alternativní kultura: příběh české společnosti 1945-1989*, Praha: Lidové noviny, 2001, s. 155.

²⁴⁹ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na www: <<http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>>.

²⁵⁰ JIROUS, Ivan Martin: Zpráva o třetím českém hudebním obrození, In *Pohledy zevnitř: česká undergroundová kultura ve svědectvích, dokumentech a interpretacích*, Praha: Pistorius, 2008, s. 33.

²⁵¹ HÁRO: *vzpomínky a dokumenty: Revolver Revue 2010*, Roman Laube, Terezie Pokorná, Petruška Šustrová (ed.), Praha: Společnost pro Revolver Revue, 2010, s. nečíslováno.

²⁵² HÁRO: *vzpomínky a dokumenty: Revolver Revue 2010*, Roman Laube, Terezie Pokorná, Petruška Šustrová (ed.), Praha: Společnost pro Revolver Revue, 2010, s. nečíslováno.

²⁵³ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na www: <<http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>>.

a nejvýznamnější politický problém na úseku mládeže.²⁵⁴ StB klasifikovala vnitřní a vnější projevy hnutí hippies. Mezi vnitřní zařadila „pořádání různých srazů (happeningů) [...], užívání drog [...], zájem o západní hudbu [...], čtení závadové literatury [...]“.²⁵⁵ Za vnější projevy považovala především špatnou pracovní morálku, trestnou činnost kriminální i protistátní, zakládání rodin nesezdaných párů a zejména vyhýbání se vojenské službě.²⁵⁶

Československým vlasatcům se v sedmdesátých letech začalo říkat „somráci“ nebo také „hašišáci.“ A jelikož ubylo možností uspořádat sraz, scházeli se na oficiálních akcích. Například na folkových koncertech a festivalech. V srpnu 1977 se v Kdyni u Domažlic sešlo kolem tisíce dlouhovýchlasy lidí ozdobených korálky na folklórních slavnostech. To úřady vyděsilo takovým způsobem, že zrušily veškeré kulturní akce v širokém okolí. Tou dobou se do Československa začaly dostávat také zprávy o polských hippies a někteří ze zdejších vlasatců jezdili na srazy právě k našim sousedům.²⁵⁷

V sedmdesátých letech se také v malé míře rozmohl život v komunách. Po vzoru amerických hippies vzniklo hned několik takových komun: na hradě Seeberk v západních Čechách, na Zlatém kopci nedaleko Prahy a v severočeských Řepčicích. Nejvýznamnější komunou však byla Nová Víska u Chomutova, kde se pořádalo mnoho akcí, jako jsou koncerty, festivaly a výstavy. Fungovala dva roky a v roce 1980 ji policie rozpustila. Vznikl zde undergroundový časopis Vokno.²⁵⁸ Na přelomu desetiletí přestala móda hippies mezi mládeží dominovat a začalo jí konkurovat punkové hnutí.²⁵⁹

Počátkem **osmdesátých let** se mezi československou nekonformní mládeží začaly hojně rozšiřovat pacifistické myšlenky a spolu s nimi i mírové aktivity, kterým se mladí lidé věnovali více než kdy jindy. Byla to reakce na vzrůstající militarizaci společnosti, jež vyvrcholila rozmístěním raket středního doletu po celém Sovětském svazu. Jaderné zbraně byly umístěny také na území Československa. Objevily se první případy odmítání nástupu základní vojenské služby.²⁶⁰ Nutno podotknout, že „v 80. letech již dlouhé vlasy nebyly považovány za asociální nebo dokonce protistátní gesto, jako tomu bylo v šedesátých nebo

²⁵⁴ LAUBE Roman, Filip POSPÍŠIL a Miroslav VANĚK: *Byl to jenom rock'n'roll?: hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989*, Praha: Academia, 2010, s. 432.

²⁵⁵ Tamtéž, s. 432-433.

²⁵⁶ Tamtéž, s. 433.

²⁵⁷ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na [www: <http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>](http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm).

²⁵⁸ KOUBA, Matěj: Sdělení o dávných hippies v Čechách, *Mladý svět*, Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2005, roč. 47, č. 10, s. 47.

²⁵⁹ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na [www: <http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>](http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm).

²⁶⁰ VANĚK, Miroslav: *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, Praha: Votobia, 2002, s. 11-16.

raných sedmdesátých letech. Přesto byly známkou nezávislosti generačního a ideologického vyhranění vůči oficiálním kódům společenské normality.²⁶¹

V osmdesátých letech nastoupila nová generace mladých lidí a undergroundové hnutí se proměnilo. „Na rozdíl od lidí okolo Plastic People, kteří byli do undergroundu zatlačeni politickým tlakem, tito noví rebelové vstupovali do podzemí vědomě; odmítnutí oficiální fronty se stalo jejich životním postojem. [...] Byli svojí filozofií většinou pacifisté, myšlenkově ale hlavně pocitově vycházejících z protiválečně naladěných hnutí konce 60. let (hippies, provos).“²⁶² Příznivci „nového“ undergroundového hnutí osmdesátých let sice vycházeli z „tradic“ svých předchůdců, ale nebránili se novým podnětům. Často diskutovali o hudbě, literatuře, svobodě a sexu, stejně jako hippies v Americe. Protestovali proti nespravedlnosti, cílené státní manipulaci, toužili po svobodné tvorbě a neschvalovali konzumní společnost se svými zažitými stereotypy. Velmi si oblíbili Holtonův protiatomový symbol a vizáží se podobali hippies. Krom dlouhých vlasů nosili batikovaná trička, řemínkové sandále tzv. kristusky, manšestrové kalhoty a korálkové náramky a náhrdelníky. Ve druhé polovině osmdesátých let se hnutí postupně propojilo s punkovým hnutím a jako takové zaniklo.²⁶³

Osmého prosince 1980 byl zastřelen člen skupiny Beatles John Lennon, který se již od šedesátých let věnoval mírovým aktivitám. Pro mladé lidi se stal ikonou, která spojovala „rockovou hudbu s pacifistickými myšlenkami.“²⁶⁴ V průběhu osmdesátých let se každý rok v den výročí Lennonovy smrti konala v Praze na Velkopřevorském náměstí neoficiální vzpomínková shromáždění. Symbolickým hrobem Johna Lennona se stala zeď lemující pozemek Maltézské zahrady. Mládež na ni malovala znaky míru a Lennonovy portréty, psala básně a pacifistické nápisy. Zeď byla několikrát přemalována a předělána na plakátovací plochu, avšak v zápětí se objevily nové nápisy, obrázky či básně a „pomník“ člena skupiny The Beatles byl obnoven. Každoroční prosincové srazy na Kampě končily v první polovině osmdesátých let rozeznáním policií, legitimací některých účastníků a následnými výslechy. V roce 1985 shromáždění přerostlo v mírový pochod Prahou.²⁶⁵ Zhruba tisícovka účastníků

²⁶¹ VLADIMÍR 518 a kolektiv: *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*, Praha: Bigg Boss & Yinachi, 2013, s. 690.

²⁶² HRABALIK, Petr. Čs. underground 80. let – přímá návaznost na hippies a tuzemské „plastikové“ společenství. [online] Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/228-cs-underground-80-let-prima-navaznost-na-hippies-a-tuzemske-plastikove-spolecenstvi/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/228-cs-underground-80-let-prima-navaznost-na-hippies-a-tuzemske-plastikove-spolecenstvi/).

²⁶³ Tamtéž.

²⁶⁴ VANĚK, Miroslav: *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, Praha: Votobia, 2002, s. 18.

²⁶⁵ Tamtéž, s. 18-24.

skandovala pacifistická hesla, jako „Rakety do šrotu“, „Místo zbraní květiny“, „Chceme svobodu“²⁶⁶ a zpívala písně Karla Kryla a Jaromíra Nohavici. Bezpečnostní složky byly zaskočeny vysokým počtem zúčastněných a po krátkém vyjednávání nechaly průvod pochodovat městem s podmínkou, že v deset hodin se průvod rozejde. Vše proběhlo dle domluvy s policií.²⁶⁷

Tzv. *lennoníady* na Kampě neměly vysloveně „hipísácký“ charakter, ale velká část účastníků k tomuto hnutí inklinovala a byla ovlivněna jeho myšlenkami. Avšak demonstrace, která se uskutečnila sedmého května 1985, by se dala označit za čistě „hipísáckou“, alespoň dle vzhladu jejích účastníků. Po skončení komunistické manifestace k příležitosti čtyřiceti let od skončení druhé světové války, do ulic vyšla skupina čtyř desítek lidí. Nesla transparenty s nápisy „Slunce svítí pro všechny“ a „Lásku, ne válku“ a zamířila před velvyslanectví USA a NSR. Odtamtud chtěla pokračovat na Hrad, nakonec se ale sama rozhodnula pochod ukončit.²⁶⁸

V druhé polovině osmdesátých let se srazy u pomníku Johna Lennona opakovaly a každým rokem bylo zadrženo a vyslýcháno několik desítek osob. Nicméně, „nekonformní vlasatá mládež byla první, kdo na ulici veřejně manifestoval své názory“ a výše popsané akce se staly „předehrou“ k událostem roku 1988 a 1989.²⁶⁹

Několik mladých lidí se **po převratu** v listopadu **roku 1989** pokusilo založit obdobu Czechoslovakia Hippies Clubu z roku 1968. V rámci této nové iniciativy s názvem *Look out!* se uskutečnilo několik menších srazů, ale žádná významnější akce, která by stála za zmínku. Jak napsal Petr Kuča, lidé, kteří měli blízko k filozofii hippies, se realizovali v ekologických iniciativách či anarchistickém hnutí, jiní se věnovali východním náboženstvím. Od té doby vzniklo ještě několik komun, které se snažily udržet „ducha šedesátých let“, ale fungovaly nanejvýš dva roky. Příkladem je squat Zlatá loď na Starém městě v Praze, ve kterém se usídlilo asi třicet lidí.²⁷⁰

²⁶⁶ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na [www: <http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>](http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm).

²⁶⁷ VANĚK, Miroslav: *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, Praha: Votobia, 2002, s. 25-26.

²⁶⁸ KUČA, Petr: *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách* [online]. [cit. 2014-03-27]. 2000. Dostupné na [www: <http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>](http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm).

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ Tamtéž.

5.4 VLIV HNUTÍ HIPPIES NA KULTURU V ČESKOSLOVENSKU

5.4.1 Životní styl

Životní styl obyvatel Československa se v šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých letech odvíjel od toho, co nastolil režim. Lidé byli nesvobodní, a pokud nechtěli mít problémy, museli se řídit dobovými pravidly. Americké hnutí hippies tedy mělo vliv pouze na životní styl několika jedinců, kteří se rozhodli žít alternativním životem a nátlakům režimu odolávali.

„Vlasaté hnutí“ tedy není přímo československou verzí americkému hnutí hippies, ač by se to na základě vnějších znaků mohlo zdát. Za vlasatce byli považováni všichni mladí lidé, kteří se nechali inspirovat čímkoliv, co přišlo ze Západu, například Beatles z Anglie, beatniky a hippies z Ameriky a novou vlnou z Francie, a kteří nosili na protest konzervativnímu komunismu dlouhé vlasy. Oficiálně byli popisováni jako osoby, jejichž společným rysem je „provokativní a odpuzující chování a zjevná neúcta vůči spoluobčanům na veřejnosti a v uzavřených místnostech. [...] někteří vlasatci svým zevnějškem i chováním demonstrují svůj pasivní, až nihilistický postoj ke společnosti. Charakteristickým rysem je pro ně ztráta společenských hodnot, bezvýchodnost v pohledu na vlastní místo ve společnosti, okázalý nezáměr o jakékoliv společenské dění demonstrovaný rozedraným a odpuzujícím zevnějškem.“²⁷¹ Vlasatci tedy byli tou nejpočetnější subkulturou, která svým vzhledem připomínala hippies a zčásti se inspirovala ideologií tohoto hnutí.

Vztah k **práci** československých vlasatců označoval režim za vlašný až negativní, zároveň ale vytvořil opatření, která znemožňovala zejména dlouhovlasým mužům práci získat.²⁷² Zde se nabízí srovnání s americkými hippies. Jak již bylo řečeno, členové tohoto hnutí záměrně nedocházeli do zaměstnání, protože neuznávali tradiční hodnoty. V Československu si to ale vlasatci nemohli dovolit, jelikož zde existoval zákon o příživnictví a za vyhýbání se práci hrozil trest odnětí svobody v řádu několika let.²⁷³ Jak řekl hudebník Jaroslav Hutka: „Být hippie znamenalo na Západě především nepracovat a být *on the road*. No a to se tady při nejlepší vůli provozovat nedalo.“²⁷⁴

²⁷¹ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 77.

²⁷² Tamtéž, s. 125.

²⁷³ KOUBA, Matěj: Sdělení o dávných hippies v Čechách, *Mladý svět*, Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2005, roč. 47, č. 10, s. 46.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 46.

To souvisí také se **vzděláním**. Mnoho vlasatců bylo kvůli své „hřívě“ vyloučeno ze škol a učilišť, zřejmě proto neměla většina přívrženců této subkultury ani středoškolské vzdělání. Jednalo se z velké části o učně s „perspektivou nijak prestižních zaměstnání.“²⁷⁵ Někteří z nich již pracovali „v převážně nekvalifikovaných profesích“ a pár dalších usilovalo o uměleckou kariéru.²⁷⁶ Když to opět srovnáme, sanfranciské hnutí hippies bylo tvořeno převážně středoškolskými a vysokoškolskými studenty. Jejich vzdělání bylo tedy vyšší než vzdělání československých vlasatců. Nabízí se otázka, zda byl vyšší i jejich inteligenční kvocient, vzhledem k tomu, že lidem v ČSSR často nebylo umožněno studovat to, co by sami chtěli, z politických důvodů. Máničky to měly o to komplikovanější kvůli svým dlouhým vlasům.

V životním stylu hippies byly důležitým činitelem **drogy**. Jejich filozofie se přímo odvíjela od psychedelické zkušenosti. V Československu se ale s psychedelickými drogami potkal v šedesátých letech málokdo. Hudebník Jaroslav Hutka uvedl, že s drogami se setkal až při cestě do Holandska. V mládí si v lékárně kupovali *yastill*, který byl naprosto legální a efekt měl asi jako pět káv, aby člověk vydržel dlouho vzhůru.²⁷⁷ Zdeněk Primus tvrdí, že v Československu se především pilo pivo a drogy se velké popularitě netěšily.²⁷⁸ Filip Pospíšil naopak píše, že právě obliba užívání a experimentování s drogami odlišovala vlasatce od trampů. Dlouhovlasá mládež na svých shromážděních na schodech Národního muzea požívala stimulanty jako *fenmetrazin*, *dexfenmetrazin*, *meprobamat*, *centedrin*, a občas jim Holanďani přivezli marihuanu a hašiš. Avšak pořád se jednalo o drogy typu léků. Ty se daly získat pomocí padělaných lékařských předpisů. V rámci experimentů vlasatci také například skupinově inhalovali ředidlo.²⁷⁹ Marihuana se na území Československa výrazně rozšířila až ve druhé polovině osmdesátých let. V undergroundu se také mluvilo o lysohlávkách, ale zřejmě nebyly užívány ve velké míře. Později se dal sehnat i kokain nebo po domácku vyrobený pervitin.²⁸⁰ LSD zde zkoušeli spíše hudebníci a umělci. Jedním z nich byl Milan Knížák, který vzpomíná na pozitivní zážitky a také Viktor Sodoma se přiznal, že acid

²⁷⁵ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 199.

²⁷⁶ Tamtéž, s. 199.

²⁷⁷ KOUBA, Matěj: Sdělení o dávných hippies v Čechách, *Mladý svět*, Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2005, roč. 47, č. 10, s. 46.

²⁷⁸ PRIMUS, Zdeněk: *The Pope smoked dope: rock music and the alternative visual culture of the 1960s = Papež kouřil trávu: rocková hudba a alternativní vizuální kultura 60. let*, Praha: Kant, 2005, s. 5.

²⁷⁹ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“: první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 122-124.

²⁸⁰ ALAN, Josef a Tomáš BITRICH: *Alternativní kultura: příběh české společnosti 1945-1989*, Praha: Lidové noviny, 2001, s. 209.

vyzkoušel.²⁸¹ Nicméně, drogy byli mezi vlasatci rozšířeny v tak malé míře, že jim ze strany režimu nebyla věnována pozornost.

Šedesátá léta se nesla v duchu **sexuální revoluce** a k uvolnění sexuální morálky došlo také v Československu. Vše spojené se sexualitou bylo po druhé světové válce silně tabuizováno. Lidská sexualita je něco, co velice těžko podléhá kontrole řídicího systému. Komunistický režim měl potřebu maximálně pacifikovat oblasti, ve kterých by se lidé mohli kontrole nějakým způsobem vymknout, proto zařídil, aby se ze sexuálních témat stalo tabu. Ve školách neexistovala sexuální výchova a lidé získávali informace pouze z doslechu.

Antikoncepční pilulka se v šedesátých letech sice dostala i do Československa, ale preparátů bylo málo, byly nekvalitní a hůř dostupné, navíc o nich mnoho žen nevědělo. Jiné formy antikoncepce se taktéž propagace nedočkaly kvůli stávajícímu komunistickému režimu. Lidé toužili po vzrušení a zdá se, že jedině v oblasti sexu bylo legální. Vzhledem ke špatné informovanosti o antikoncepci velmi vzrostl počet potratů. Před rokem 1989 bylo statisticky více potratů než porodů. Po revoluci klesl počet potratů na čtvrtinu.

V rámci uvolňování sexuálních mravů v šedesátých a sedmdesátých letech se ve filmech objevily první nahé herečky. Také se začalo veřejně mluvit o erotice, striptýzových barech a homosexualitě, která přestala být v roce 1961 trestným činem. Ze zahraničí se pašovaly porno časopisy, které byly v té době v Československu nezákonné. Vyšlo také několik knih pro dospívající dívky a chlapce, avšak obsahovaly rady „Jak se nestát homosexuálem“ nebo informace o pohlavním styku, jenž byl přirovnán k hydroelektrárně. Lze tedy říct, že jakási snaha tu byla, ale komunistický režim zkrátka se sexuální revolucí nejde dohromady, protože jako každá diktatura, je příliš konzervativní. Komunisti a konzervativci mají společnou právě „podezíravost k novotám, které by mohly podlomit jejich systém.“²⁸²

Sexualita nepřestávala být tabuizována až do osmdesátých let. Příkladem může být situace, kdy ve výchovném pořadu ostravské televize v roce 1976 poprvé ukázal sexuolog Radim Uzel rozbalený prezervativ. Záhy dostal zákaz vystupování v televizi na dva roky a režisér pořadu raději emigroval do Austrálie. Komunistický režim to totiž považoval za vrchol nemravnosti.

Výtvarník, diskžokej a pamětník Petr Sís uvádí, že když se mladí lidé, kteří sympatizovali s hnutím hippies, někde doslechli, že v Americe chodí nazí a hromadně se

²⁸¹ *Bigbít*. 15. Čs. beat festivaly, hippies, sex & drogy & rock'n'roll (cca 1967-69) [epizoda z televizního seriálu]. Režie: Zdeněk SUCHÝ. Česká televize, 1998. ČT art 13.12.2013 20:25.

²⁸² KOUŘIL, Vladimír. Mámo, strašidlo: free jazz! A2. Praha: Kulturní týdeník A2 s.r.o., 2009 č. 21, s. 22-23.

milují, byli z toho natolik u vytržení, že to hned zkusili taky. Jistý vliv amerických hippies na tuto oblast je tedy patrný. Právě díky tomuto hnutí byly prolomeny ledy ve Spojených státech, odkud se pak šířily informace dále až do Československa. Nicméně, větších změn se zde dočkali až po listopadovém převratu v roce 1989 a odlišný postoj k sexualitě zaujala po vzoru Západu zatím jen nekonformní mládež.²⁸³

5.4.2 Vlasatci: Móda a vzhled

Koncem roku 1967 začalo na území Československa pronikat více informací a spolu s nimi přišel také nový módní styl. Mládež se inspirovala například časopisem *Mladý svět* nebo *100+1*. Dívky v té době neustále šily a vylepšovaly oblečení. Jak uvádí jedna z pamětnic Alena Novotná v rozhovoru s Matějem Koubou, šily se krajky, vyšívaly kytičky na zvonové kalhoty a zkracovaly sukně na nejkratší možnou délku. Oblibě se těšily také korále, které navlékali dívky i chlapci.²⁸⁴

Vlasatci vyznávali nedbalou eleganci. Oblékali se do džínových kalhot a k nim nosili tzv. *dederonku*, což byla pánská košile z umělého vlákna.²⁸⁵ K *dederonce* pak ještě úzkou koženou kravatu.²⁸⁶ Vlasatci ze schodů Národního muzea nosili bílé košile, které dle vlastního gusta dozdobili malůvkami a nápisy a často si na košilích nechávali vzkazy vzájemně. Hesla měla často politický podtext: „Amerika země svobody“ nebo „Lépe sedět v malé hospodě než dělat ve velké továrně.“ Jiná byla humorná: „Když milovat tak s citem, když milenku, tak s bytem“, „To chce klid a velkej rum“ a dál to byly podpisy, přezdívky nebo adresy kamarádů.²⁸⁷ Oblíbenou obuví se staly tenisky, golfové kotníčkové boty ze semiše a také ručně vyráběné boty tzv. *moučkárný*. Měly vpředu prodlouženou špičku a stály skoro pět set korun, takže si je mohli dovolit jen movití muži.²⁸⁸

Lze vypožorovat, že na oblast módy měli hippies veliký vliv. Pestrobarevné květinové vzory se staly hitem. Zajímavostí je, že když počátkem šedesátých let přišly do módy „džíny“ neboli „texasky“, nechávalo si je mnoho mladých lidí ušit z černého plátna, prošivaného bílou

²⁸³ *Bigbít*. 15. Čs. beat festivaly, hippies, sex & drogy & rock'n'roll (cca 1967-69) [epizoda z televizního seriálu]. Režie: Zdeněk SUCHÝ. Česká televize, 1998. ČT art 13.12.2013 20:25.

²⁸⁴ KOUBA, Matěj: Sdělení o dávných hippies v Čechách, *Mladý svět*, Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2005, roč. 47, č. 10, s. 46-47.

²⁸⁵ FRANC Martin a Jiří KNAPÍK: *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*, Praha: Academia, 2011, s. 236.

²⁸⁶ LINDAUR, Vojtěch: Máničky, *Mladý svět*, Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2004, roč. 46, č. 15, s. 47.

²⁸⁷ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 111-112.

²⁸⁸ LINDAUR, Vojtěch: Máničky, *Mladý svět*, Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2004, roč. 46, č. 15, s. 47.

nití. To mělo jeden prostý důvod. Mládež čerpala inspiraci z reklam na cigarety v zahraničních časopisech a fotografie v té době byli černobílé. To, že jsou džíny modré, se v Československu dozvěděli až posléze.²⁸⁹ Později se začaly v Tuzexu prodávat džínové kalhoty značky Rifle a mladí měli ve zvyku je ošoupat mezi kameny. Čím více byly kalhoty proděravěné a špinavé, tím více se jim zamlouvaly.²⁹⁰ Krátce po módě úzkých nohavic tzv. *trubek* se objevily první nohavice do zvonu. Rozšiřovaly se od kolen a koncem šedesátých let, po vzoru hippies, se začaly šít s rozšířením od stehů. Populárním doplňkem se staly brýle zvané *brouky*, které dělaly dojem očí brouka. Mnoho žen v té době přestalo nosit podprsenku, což můžeme považovat za přímý následek vlivu hnutí hippies.²⁹¹

Většina vlasatců nosila ve všední dny běžné oblečení a svoje „hipísácké róby“ vytahovala pouze při mimořádných příležitostech, jako byly různé happeningy, pochody a koncerty. Jediným znakem, který odlišoval vlasatce od ostatních lidí opravdu neustále, byly jejich „pačesy“.²⁹²

Nicméně, na 1. Československém Beatovém Festivalu bylo vidět, že „světu mládeže vládne móda hippies. [...] Někteří muži měli květinové kalhoty, jiní květinové košile a byli i tací, kteří měli květiny ve vlasech.“²⁹³ Lidé na pódiu i v publiku byli oděni v pestrých barvách a jejich róby zdobily odznaky s anglickými nápisy. Slova Petra Hrabalika jsou jen důkazem o vlivu hnutí hippies na módu v Československu.

Co se týče módy dlouhých vlasů, američtí hippies a českoslovenští vlasatci je nosili z rozdílných důvodů. U nás se vlasy staly nástrojem, pomocí kterého nekonformní mládež vyjadřovala určitý názor. Nešlo ani tak o délku vlasů, ale spíše o „symbol“ dlouhých vlasů, který poukazoval „k soudobé populární kultuře mládeže na Západě.“²⁹⁴ Jen pro upřesnění, za vlasatce byl považován každý, komu vlasy zakrývaly uši. Přesná délka, jakou by muži měli či

²⁸⁹ DONNÉ, Jiří: Brněnský rock'n'roll: Brno šedesátých let ovlivněné big beatem, In: *Muzeum a archiv populární hudby* [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné na [www: <http://www.popmuseum.cz/stories/stories.php?q=hbb0408&l=cz&a=0>](http://www.popmuseum.cz/stories/stories.php?q=hbb0408&l=cz&a=0).

²⁹⁰ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 111.

²⁹¹ DONNÉ, Jiří: Brněnský rock'n'roll: Brno šedesátých let ovlivněné big beatem, In: *Muzeum a archiv populární hudby* [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné na [²⁹² BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 117.](http://www: <http://www.popmuseum.cz/stories/stories.php?q=hbb0408&l=cz&a=0>.</p></div><div data-bbox=)

²⁹³ HRABALIK, Petr. Hippies – 1. Československý Beat Festival (1967) [online]. [cit. 2014-04-07]. Dostupné na [²⁹⁴ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 97.](http://www: <http://www.ceskatelevize.cz/specially/bigbit/ceskoslovensko/clanky/245-1-ceskoslovensky-beat-festival-1967/>.</p></div><div data-bbox=)

neměli nosit, nebyla nikdy stanovena.²⁹⁵ V Americe byly vlasy pouze okrasnou záležitostí a jakýmsi vnějším znakem stoupců hnutí hippies.

5.4.3 Vizualní umění a design

S hnutím hippies je spojeno psychedelické umění. Prvky tohoto uměleckého žánru pronikly v šedesátých letech také na území Československa. Vliv na výtvarné umění a designu byl patrný zejména v oblasti hudby, kde se „abstraktní barevné motivy vycházející z grafického stylu doby“²⁹⁶ začaly objevovat na obalech gramofonových desek. Vzniklo také několik plakátů, které se nechaly inspirovat psychedelickým uměním.

Výtvarník a bubeník skupiny Olympic Jan Antonín Pacák vytvořil **plakát** pro 1. Československý Beat Festival (1967). (viz Příloha č. 4) Mnozí pamětníci mají plakát stále uschovaný doma. Byl jednoduchý, černobílý, a přestože obsahoval pouze dva prvky, velmi dobře vystihoval „ducha šedesátých let.“ Uvnitř kruhu tvořeného z jednotlivých „paprsků“ stál nápis. Oblé písmo bylo nápadně podobné tomu, jaké vytvořil Wes Wilson v Americe. Je možné, že se Jan Pacák inspiroval konkrétně tímto autorem. Jistou podobnost použitých prvků můžeme vidět na plakátě Wese Wilsona, který vytvořil k příležitosti konání Trips Festivalu v roce 1966 v San Francisku. (viz Příloha č. 5)

Taktéž výzdoba v sále pražské Lucerny, kde se festival uskutečnil, odpovídala výtvarnému stylu plakátu. Nápis nad pódiem „1. BEAT FESTIVAL PRAHA 1967“ byl vytvořen z oblých, nesouměrných písmen. Vliv psychedelie zde byl patrný.²⁹⁷

Českoslovenští grafici se v druhé polovině šedesátých let snažili přizpůsobit době a tomu, co bylo ve světě momentálně populární. Začali tedy napodobovat zahraniční motivy. V době, kdy byl „svět zaplaven kaleidoskopickou psychedelickou vlnou,“²⁹⁸ vznikaly v Československu první bigbeatové dlouhohrající **gramofonové desky**. Tato vlna nového umění se odrazila v grafickém designu jejich obalů. „Nešlo však jen o barvy, i když byly opticky nejatraktivnější, byly to také tvary vytvářející nepravidelné vzory, které přecházely do ornamentu [...].“²⁹⁹ Fotka byla často zakomponována do rámu, utvořeného právě z takových psychedelických ornamentů. Tomu odpovídá vzhled obalu desky skupiny Canned Heat z roku

²⁹⁵ Tamtéž, s. 108.

²⁹⁶ PRIMUS, Zdeněk: *The Pope smoked dope: rock music and the alternative visual culture of the 1960s = Papež kouřil trávu: rocková hudba a alternativní vizuální kultura 60. let*, Praha: Kant, 2005, s. 13.

²⁹⁷ *Bigbít*. 15. Čs. beat festivaly, hippies, sex & drogy & rock'n'roll (cca 1967-69) [epizoda z televizního seriálu]. Režie: Zdeněk SUCHÝ. Česká televize, 1998. ČT art 13.12.2013 20:25.

²⁹⁸ PRIMUS, Zdeněk: *The Pope smoked dope: rock music and the alternative visual culture of the 1960s = Papež kouřil trávu: rocková hudba a alternativní vizuální kultura 60. let*, Praha: Kant, 2005, s. 13.

²⁹⁹ Tamtéž, s. 27.

1967. (viz Příloha č. 6) Nebo taky přebal desky *Last Time Around* od Buffala Springfielda z roku 1968. (viz Příloha č. 7) Jistou podobnost můžeme sledovat u obalu desky Československé skupiny Prúdy s názvem *Zvonky zvoňte* z roku 1969.³⁰⁰ (viz Příloha č. 8)

Podporování barevnosti fotografií pomocí fotografické solarizace bylo taktéž velmi populární. Tuto úpravu využívala u designu svých desek anglická skupina Ten Years After. Album *Watt* (1970) má v tomto směru ukázkový obal. (viz Příloha č. 9) V Československu použili techniku úpravy pomocí fotografické solarizace Pavol Hammel & Marian Varga na obalu LP *Zelená pošta* v roce 1972.³⁰¹ (viz Příloha č. 10)

5.4.4 Vliv hippies na československou rockovou scénu

V šedesátých letech se v Československu setkáváme s pojmem *bigbít* (nebo také *big beat* či pouze *beat*). Tento termín označoval veškerou mainstreamovou populární hudbu té doby.³⁰² Zhruba v roce 1964 se na československé území dostal *mersey sound* liverpoolské skupiny The Beatles. Britský rock zde měl velký úspěch a silně ovlivnil vývoj zdejší (i světové) rockové scény. V Československu mezi lety 1964 a 1965 vzniklo mnoho nových hudebních skupin, které se nechaly beatovou hudbou inspirovat.³⁰³ „Rostoucí popularita nového hudebního stylu se odrážela nejen ve vzrůstajícím počtu domácích rockových hudebních skupin a jejich fanoušků, pronikání nových tanečních stylů či médií s oblibou zmiňovaných incidentech při koncertech, ale přinášela s sebou i proměnu v oblékání a účesu mladých lidí.“³⁰⁴

Mezi nejznámější představitele bigbítu v Československu patří skupina Olympic. Prvním opravdovým hitem československého rocku se stala její písnička *Dej mi víc své lásky* z roku 1965.³⁰⁵ Nicméně, hnutí hippies hudbu skupiny Olympic nijak výrazně nezasáhlo,³⁰⁶ pouze co se týče módy v oblékání. To ostatně potvrzují slova Ladislava Kleina, bývalého kytaristy a zpěváka skupiny Olympic: „My jsme sice hráli svoji muziku, která moc asi nekorrespondovala s tím hippie hnutím, ale nicméně v té době to by tak, že nás to

³⁰⁰ Tamtéž, s. 31.

³⁰¹ Tamtéž, s. 27.

³⁰² KONRÁD, Ondřej a Vojtěch LINDAUR: *Bigbít*, Praha: Plus, 2010, s. 14.

³⁰³ Tamtéž, s. 22-24.

³⁰⁴ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „*Vraťte nám vlasy!*“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 40.

³⁰⁵ KONRÁD, Ondřej a Vojtěch LINDAUR: *Bigbít*, Praha: Plus, 2010, s. 26.

³⁰⁶ Na tomto místě lze zmínit skladbu *Květinový dítě*, která v roce 1994 vyšla na desce *Dávno*. Píseň je reminiscencí na dobu hippies. Ovšem je již mimo časový rámec této práce.

poznámalo aspoň stran toho oblečení.“³⁰⁷ Podobně mluví i Jan Pacák, bubeník, který se nechal slyšet, že ho květinové hnutí velmi bavilo a se skupinou patřili mezi první, kteří se nechali ušít kytičkové oblečení.³⁰⁸

Na jaře roku 1967 vznikla skupina The Primitives Group „pod vlivem módního trendu psychedelické hudby a ideologie hnutí hippies.“³⁰⁹ Repertoár skupiny se skládal z převzatých skladeb od Jimiho Hendrixe, The Doors, Grateful Dead, Mothers Of Invention, ad. Skupina úzce spolupracovala s výtvarníky, kteří „při pódiových vystoupeních aplikovali prvky výtvarných postupů blízkých divadlu.“³¹⁰ Ivan Martin Jirous ve své knize *Magorův Zápisník* píše v souvislosti se skupinou The Primitives Group o spojení beatové hudby a výtvarného umění. Zmiňuje se o pokusech vytvoření tzv. barevné hudby spojením dvou druhů umění (hudby a výtvarného umění) takovým způsobem, že splynuly v jedno.

V únoru 1967 proběhla tematická akce s názvem „Fish feast“ (Rybí slavnost). Kapela hrála, do publika byla velkými pumpami stříkána voda, sál zdobily vycpané ryby půjčené z muzea, přes celý lokál byla natažená síť, kterou pořadatelé uprostřed koncertu spustili na lidi. Ivan Hajniš, zpěvák kapely, zabíjel živé ryby a házel je z pódia do publika, které se zmítalo pod rybářskou sítí.³¹¹

V listopadu 1967 se v Music f clubu konal koncert pod mírovým heslem hippies „Nedělej válku, dělej lásku.“ Každý návštěvník dostal u vstupu květ astry. Sál byl vyzdoben umělými květinami a scéna barevnými blikajícími žárovkami. The Primitives Group vystoupili s pomalovanými obličejí v květinových oblecích. V pozadí scény byly na plátno promítány diapozitivy z hororových filmů a zpěvák Hajniš rozprašoval do obecnstva, nasvíceného modrým luminiscenčním světlem voňavku.³¹²

Další tematická akce s názvem „Bird feast“ (Ptačí slavnost) proběhla v lednu 1969. Vystoupení bylo provázeno ptačími zvuky, diváci se brodili peřím a do sálu bylo vpuštěno i několik živých holubů.³¹³ „Spojení hudebních, vizuálních a čichových vjemů uvádí posluchače do výjimečného stavu aktivace celé osobnosti [...].“³¹⁴ Divák má pocit, že on sám

³⁰⁷ *Bigbít*. 15. Čs. beat festivaly, hippies, sex & drogy & rock'n'roll (cca 1967-69) [epizoda z televizního seriálu]. Režie: Zdeněk SUCHÝ. Česká televize, 1998. ČT art 13.12.2013 20:25.

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ MATZNER, Antonín – POLEDŇÁK, Ivan – WASSERBERGER, Igor, et al. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby: část jmenná – československá scéna*, Praha: Supraphon, 1990, s. 439.

³¹⁰ Tamtéž, s. 439.

³¹¹ *Bigbít*. 16. Blue Effect & psychedelic sound (cca 1967-71) [epizoda z televizního seriálu]. Režie: Zdeněk SUCHÝ. Česká televize, 1998. ČT art 20.12.2013 20:25.

³¹² JIROUS, Ivan Martin: *Magorův zápisník*, Praha: Torst, 1997, s. 152.

³¹³ *Bigbít*. 16. Blue Effect & psychedelic sound (cca 1967-71) [epizoda z televizního seriálu]. Režie: Zdeněk SUCHÝ. Česká televize, 1998. ČT art 20.12.2013 20:25.

³¹⁴ JIROUS, Ivan Martin: *Magorův zápisník*, Praha: Torst, 1997, s. 152.

vytváří umělecký zážitek. „V tomto smyslu a neopakovatelností jednotlivých představení souvisí činnost [...] s aktivitou happeningů.“³¹⁵ Vliv hnutí hippies byl přítomný v celé koncepci vystoupení skupiny The Primitives Group.

Hudební publicista Jan Křtitel Sýkora přirovnal koncert skupiny The Primitives Group k sjezdu „Odborového svazu čarodějnic.“³¹⁶ Taktéž uvádí, že The Primitives Group byla „první československá skupina, na jejichž plakátech se objevil hrdý nápis: „Psychedelic sound.“³¹⁷ V dokumentárním seriálu *Bigbít* se dozvídáme, že The Primitives Group byla vůbec první psychedelická skupina v celé východní Evropě. Kapela se rozešla v roce 1969 po vystoupení na 1. Beatsalonu. The Primitives Group tehdy předali „psychedelické žezlo“ skupině Plastic People of the Universe, tou se ale zde zabývat nebudeme, protože jejím vzorem byla skupina Velvet Underground, nikoliv hudebníci éry hippies.³¹⁸

Ve dnech 20. – 23. prosince 1967 se v pražské Lucerně uskutečnil 1. Československý beatový festival. Jak bylo psáno výše, z oděvů hudebníků i návštěvníků festivalu bylo patrné, že se nechali inspirovat hnutím hippies.³¹⁹ Stejně tak tomu bylo i na 2. Československém beatovém festivalu, který proběhl ve dnech 22. – 23. prosince 1968 „ve znamení květin a svobody.“³²⁰ Rocková hudba se stala ventilem nahromaděných emocí, které mládež stále vstřebávala po srpnové okupaci. Avšak akce neměla být politickým protestem, šlo spíše o „klasický generační vzdor, dle vzoru amerických hippies.“³²¹

V Československu byla rocková hudba spojena s generačním konfliktem, stejně jako s ním byla spojena hudba hippies v San Francisku. Poválečná generace dospívala a v roce 1965 představovala kolem šedesáti procent obyvatel Československa v produktivním věku. Od těchto lidí se očekávalo, že „se pokojně zapojí – zaplní převážně dělnická místa v továrnách a budou konzumovat sporadické výdobytky více na spotřebu orientované společnosti.“³²² To se ale části nelíbilo a tak pasivně protestovali pomocí kultury.³²³ Dle slov

³¹⁵ Tamtéž, s. 152.

³¹⁶ SÝKORA, Jan Křtitel: *Czechoslovak Beat Music 67*, Praha, 1968, s. 55.

³¹⁷ Tamtéž, s. 55.

³¹⁸ *Bigbít*. 16. Blue Effect & psychedelic sound (cca 1967-71) [epizoda z televizního seriálu]. Režie: Zdeněk SUCHÝ. Česká televize, 1998. ČT art 20.12.2013 20:25.

³¹⁹ HRABALIK, Petr. Hippies – 1. Československý Beat Festival (1967) [online]. [cit. 2014-04-07]. Dostupné na [www: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/245-1-ceskoslovensky-beat-festival-1967/>](http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/245-1-ceskoslovensky-beat-festival-1967/).

³²⁰ Tamtéž.

³²¹ Tamtéž.

³²² POSPÍŠIL, Filip: Bigbít jako protest?: Rocková hudba v socialistickém Československu, *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*, Praha: Lidové noviny, 2010, roč. 32, č. 6, s. 42.

³²³ Tamtéž, s. 40-43.

Jaroslava Hutky: „Beatová muzika se chápala jako motor té cesty do budoucnosti, té vzpoury a svobody.“³²⁴

V sedmdesátých letech se s příchodem cenzury začal formovat underground. „Česká alternativní hudební kultura se zrodila ze dvou základů. Na jedné straně byla pod vlivem podobných tendencí v zahraničí, na straně druhé ji formoval nesouhlas s novým politickým režimem zvláště po roce 1969. Dnes bývá příliš zdůrazňována stránka domácí politiky, nicméně hlavní prvky undergroundové scény se vytvářely už před rokem 1969 pod vlivem toho, co se do ČSSR doneslo o radikálních proudech hippies.“³²⁵ Mohlo by se zdát, že undergroundové hnutí nemá s hippies již nic společného, nicméně základy, na kterých je postaveno s hnutím hippies úzce souvisí. Vliv hnutí hippies lze nejzřetelněji pozorovat na československé rockové hudební scéně šedesátých let.

5.4.5 Alternativní divadlo

V šedesátých letech vznikaly v Americe malé scény a pouliční divadla. Ta vystupovala na veřejných místech a jejich představení se stala formou protestu. Tato divadla se často zaměřovala na tabuizovaná témata, otevřeně nesouhlasila s válkou ve Vietnamu či kritizovala politický systém, herci se vyjadřovali velmi expresivně a vulgárně. To ale v Československu nebylo možné. Přestože se šedesátá léta nesla v duchu společenského uvolnění, komunistický režim trestal každého, kdo se jen pokusil vyjádřit veřejně svůj názor, natož pak nesouhlas s politickým systémem. Na území Československa vznikla a rozvíjela se divadla malých forem: Divadlo Na zábradlí, Semafor, Divadlo Jára Cimrmana, ad.

V období normalizace se začalo rozvíjet divadlo neoficiální, netradiční a neortodoxní a stalo se součástí alternativní kultury. Nová forma dostala název *alternativní divadlo*. „Alternativa – na rozdíl od svobodných západních zemí – však tady nebyla přirozenou součástí uměleckého spektra, ale byla ukryvaná, na tehdejší nedemokratickém režimu vyvzdorovaná a jen částečně trpěna.“³²⁶

V sedmdesátých letech se mnoho vystoupení uskutečnilo v tzv. *bytových divadlech*. Takovým bylo například *Bytové divadlo Vlasty Chramostové*, které fungovalo v letech 1976-1980. Působili v něm profesionálové, kteří měli zakázáno působit na oficiální scéně. V tzv.

³²⁴ BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 75.

³²⁵ ALAN, Josef a Tomáš BITRICH: *Alternativní kultura: příběh české společnosti 1945-1989*, Praha: Lidové noviny, 2001, s. 208.

³²⁶ VLADIMÍR 518 a kolektiv: *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*, Praha: Bigg Boss & Yinachi, 2013, s. 609.

konspirativních bytech se scházeli herci a vybrané publikum a vše probíhalo v utajení. Hrály se zde hry, které podléhaly cenzuře a předčítaly se texty zakázaných autorů. Hry byly mnohdy reprízovány až třiadvacetkrát, což bylo více než inscenace odehrávající se na oficiální scéně. Alternativní divadlo mělo úspěch. „Cílem špičkových amatérů let 1969-1989 už nebylo stát se v daném systému profesionálem [...]. Amatérství se v sedmdesátých letech stalo životní náplní a postojem, manifestací nezávislosti na systému.“³²⁷

Shrneme-li to, hnutí hippies nemělo na divadelní scénu v Československu téměř žádný vliv. Některé prvky, jako například nahota, se zde začaly vyskytovat, není však jasné, odkud tento popud pramenil. Je možné, že nazí herci se objevovali častěji, díky sexuální revoluci, kterou rozproudili hippies v Americe. Není ale známo, že by se československá divadla inspirovala přímo hnutím hippies.³²⁸

5.4.6 Hippies a vlasatci v československém filmu

V oblasti filmu spojuje Československo a hnutí hippies jméno Miloš Forman. Český režisér, který v roce 1968 odešel do Spojených států, kde se usadil. Když přijel do USA z komunistického Československa, byl hnutím hippies fascinován. Dojem na něj udělala jejich svoboda. V roce 1971 tedy natočil film *Taking Off* o dětech, které utíkaly z domova, aby se připojily k hnutí hippies a starostech jejich rodičů. O osm let později pak zfilmoval muzikál *Vlasy*, o kterém již byla řeč v předešlé kapitole. Oba filmy byly vyrobeny v USA.³²⁹

V roce 1969 byl v Československu o vlasatcích natočen dokumentární film *Potomci*,³³⁰ na který v roce 2007 navázal film *Vlasatý stát uprostřed holohlavé republiky*.³³¹ Oba snímky režíroval Tomáš Škrdlant. Subkultura vlasatců figuruje také v jednom z dílů seriálu *30 případů majora Zemana*. Epizoda z roku 1978 nese název *Mimikry*,³³² odehrává se v roce 1972 a byla inspirována případem únosu letadla do NSR.

³²⁷ ALAN, Josef a Tomáš BITRICH: *Alternativní kultura: příběh české společnosti 1945-1989*, Praha: Lidové noviny, 2001, s. 454.

³²⁸ Otázkou zůstává nepřímý vliv hnutí hippies. Dalo by se diskutovat o tom, zdali by Havlovy hry byly jiné, kdyby v šedesátých letech v Americe nepotkal hippies. Bylo by ale nutné podrobit jeho dílo podrobné analýze a na to zde není prostor.

³²⁹ FORMAN, Miloš a Jan NOVÁK: *Co já vím?: autobiografie Miloše Formana*. Brno: Atlantis, 1994, s. 137-145.

³³⁰ *Potomci* [dokumentární film]. Režie: Tomáš ŠKRDLANT a Angelika HANAUEROVÁ. Československý armádní film, Praha 1969.

³³¹ *Vlasatý stát uprostřed holohlavé republiky* [dokumentární film]. Režie Tomáš ŠKRDLANT. Asociace Film & sociologie, Praha 2007.

³³² *Třicet případů majora Zemana*. 29. *Mimikry* (1972) [epizoda z televizního seriálu]. Režie: Jiří SEQUENS. Česká televize, 1978.

Hnutí hippies přineslo do filmové tvorby v první řadě nové téma, kterým se v Československu moc lidí nezabývalo. Nicméně, v pátém čísle samizdatového časopisu *Vokno*, které vyšlo v roce 1981, se dočítáme o filmové společnosti s názvem *Psychedelické filmy pro lid*. Tvořil ji tříčlenný tým: herec Pablo de Sax (Pavel Veselý), kameraman Pan Karra (Vladimír Gaara) a scénárista a režisér Čaroděj OZ (Lubomír Drožd').³³³ Tato skupina natočila mezi lety 1978 a 1983 kolem sedmdesáti krátkých filmů. V jejich filmech se objevují surreální motivy, hlavní hrdinové často prožívají psychedelické vize, ať už ve snu nebo po požití omamných látek, obvyklými protagonisty jsou „idealisticky smýšlející jedinci v konfrontaci s všední a bezvýhodnou realitou.“³³⁴ Ve filmech se přímo odráží osobní situace tvůrců, například jejich aktuální zaměstnání nebo nástup na vojnu, objevují se také ekologická témata. Avšak společným tématem všech snímků byla touha po svobodě a reakce na „absurdní poměry v tehdejší společnosti.“³³⁵ Tvorba společnosti *Psychedelické filmy pro lid* „nepředstavuje českou analogii žánru experimentálního filmu. Zároveň však nespadá ani do filmu čistě amatérského. [...] Spíše je možné ji chápat jako zcela paralelní filmovou subkulturu, krystalizující v mimopražském undergroundu.“³³⁶

Děj filmu *Sny toaletářovy* se odehrává ve vypuštěném bazénu. Hlavním hrdinou příběhu je toaletář, který si snaží práci zpříjemnit čtením knihy, na jejímž přebalu je nápis „San Francisco“. Usne a ocitne se v zasněžené krajině, uprostřed níž stojí dveře. Toaletář bere za kliku, ale jsou zamčené. Podívá se tedy do klíčové dírky a vidí barevné obrazy. V tu chvíli začne hrát píseň Scotta McKenzieho *San Francisco*. Zdá se mu, že za dveřmi je svět veselejší. Vidí dlouhovlasé lidi, jak pokušují, hrají, zpívají. Je to jeho vysněný svět v podobě komuny hippies. Když se mu podaří dveře otevřít, vše se rozplyne a začnou ho pronásledovat démoni. Poté, co upadne do bezvědomí, se probouzí.³³⁷ Čaroděj OZ uvedl, že „záchodky jsou pro něj symbolem dnešní nikterak vábivé reality.“³³⁸ Ostatní filmy se nesou v podobném duchu. Za zmínku stojí *Oko za okem, zub za zubem, Pokušení sv. Antonína aneb víkend starého mistra, Blahoslavený uklizeč, Easy Rider OZ* a další.³³⁹

Stejně jako vznikala bytová divadla, vznikala také tzv. *bytová kina*, ve kterých se filmy promítaly zejména ve druhé polovině osmdesátých let. Předtím je lidé mohli vidět

³³³ *Psychedelické filmy pro lid*, *Samizdatový časopis Vokno*, roč. 1981, č. 5, s. nečíslováno.

³³⁴ BLAŽÍČEK, Martin: *Čarodějné filmy ze země OZ: Kinematografie jako happening.*, A2, Praha: Kulturní týdeník A2 s.r.o., 2013, č. 11, s. 8.

³³⁵ Tamtéž, s.

³³⁶ Tamtéž, s.

³³⁷ *Psychedelické filmy pro lid*. *Samizdatový časopis Vokno*, roč. 1981, č. 5, s. nečíslováno.

³³⁸ Tamtéž.

³³⁹ CHARLIE a KID: *Zápisky z temného kouta s výhledem na bílou zeď*. *Samizdatový časopis Vokno*, roč. 1987, č. 12, s. nečíslováno.

pouze na přehlídkách nebo filmových festivalech jako jsou Zlaté brýle (1980-1986), Filmový festival nepracujících (1979-1981) a Cratka Cup (1979-80).³⁴⁰

Vlna psychedelie, která je neodmyslitelně spojena s hnutím hippies, zasáhla i československou alternativní filmovou scénu.

5.4.7 Literatura

Stejně jako v Americe, také v Československu byla literatura šedesátých let inspirována beatniky. Tvorba Václava Hraběte, Ladislava Landy, Milana Kocha, Jaroslava Linkeho, Vlastimila Třešňáka, Pavla Berana a Jaroslava Hutky vychází čistě z beatnické poezie. „Básnicko-jazzové pokusy dosáhly vrcholu v letech 1963 – 1965, kdy se v Divadle hudby a ve Viole uskutečnilo několik pořadů, v nichž se nejvýrazněji projevil kvintet Luďka Hulana, který dotvářel četbu veršů Ivana Diviše, Josefa Kainara, Václava Hraběte, Jiřího Šotoly, Jevtušenka i Vozněsenského, ale i Langstona Hughese, Kennetha Rexrothe, Gregoryho Corsa a Lawrence Ferlinghettiho [...]“³⁴¹ Po roce 1965, kdy Československo navštívil Allen Ginsberg, se inspirace beatnickou generací rozmohla ještě více. Celá řada vlasatců se snažila psát poezii ve stylu beatníků, ale nejvýznamnějším autorem byl Václav Hrabě.³⁴²

V sedmdesátých letech všichni českoslovenští vlasatci přirozeně splynuli s undergroundem, což bylo prostředí, kde se lidé vyjadřovali rockovou hudbou. Začaly se tedy zhudebňovat básnické texty. „Undergroundová literatura, především poezie, se začala objevovat [až později] v nejrůznějších strojopisných vydáních, po vzniku prvního samizdatového časopisu Vokno (1979) pak pravidelně na jeho stránkách.“³⁴³

Ovšem je zbytečné dále se zabývat undergroundem, jelikož zde nejsou žádné náznaky, že by hnutí hippies literární tvorbu undergroundových spisovatelů nějak ovlivnilo. Hippies v Americe především psali texty k písním a v oblasti literatury dominovali beatnici. Tak tomu bylo v šedesátých letech i v Československu.

³⁴⁰ BLAŽÍČEK, Martin: Čarodějné filmy ze země OZ: Kinematografie jako happening., A2, Praha: Kulturní týdeník A2 s.r.o., 2013, č. 11, s. 8.

³⁴¹ GUŠTAR, Milan, I BOSH, Allen GINSBERG, Lawrence FERLINGHETTI a Gary SNYDER: *Beatnici v Praze: [Ginsberg, Ferlinghetti, Snyder]*, Argo, 2001, s. 8.

³⁴² BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL: „Vraťte nám vlasy!“ první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů, Praha: Academia, 2010, s. 205.

³⁴³ JIROUS, Ivan Martin: O české undergroundové literatuře 70. a 80. let, In *Pohledy zevnitř: česká undergroundová kultura ve svědectvích, dokumentech a interpretacích*, Praha: Pistorius, 2008, s. 75.

6. ZÁVĚR

Hnutí hippies, fenomén, který se ve druhé polovině šedesátých let rozmohl ve Spojených státech amerických a postupně ovlivnil celý svět. I přes přítomnost „železné opony“, která oddělovala Západ od Východu a znemožňovala proudění informací mezi těmito dvěma bloky, mělo hnutí hippies vliv také na životy lidí v Československu. Primárním cílem této práce bylo zjistit, do jaké míry ovlivnilo hnutí hippies československou kulturu. Není však vůbec jednoduché vytvořit jednoznačný závěr. Problematika je velmi rozsáhlá a každá z kapitol této bakalářské práce by se dala samostatně rozpracovat v jiné kvalifikační práci.

Informace o hnutí hippies se do Československa dostávaly bez většího zpoždění. Zásluhy lze připsat politickému uvolňování, kterým Československo procházelo v letech, kdy v Americe vrcholilo Léto lásky. Bylo snazší dostat se k informacím, ze kterých nekonformní mládež čerpala ještě dlouho poté, co nastalo období normalizace a „železná opona“ byla opět zatažena. Nasnadě je vysvětlení, proč lze pozorovat vliv hnutí hippies na československou kulturu ještě v osmdesátých letech, dvacet let po jeho zániku. Vše, ať už to byly informace či věcné předměty, co do ČSSR proniklo ze Západu, bylo spojováno se svobodou a bylo to o to vzácnější.

Nutno podotknout, že hnutí hippies mělo vliv především na subkultury, které inklinovaly k alternativnímu životnímu stylu a na skupiny mladých lidí, kteří protestovali proti nesvobodě a hledali východisko. S hnutím hippies sympatizovali umělci, především hudebníci, kteří působili na československé rockové scéně, což mělo dopad také na jejich fanoušky. Pouze v souvislosti s módou v oblékání lze mluvit o plošném vlivu. Některé trendy, jež zavedlo či obnovilo hnutí hippies, se ujaly i u občanů Československa, kteří k žádné subkultuře či protestující menšině nepatřili.

Největší vliv však mělo hnutí hippies na kulturu dotýkající se nějakým způsobem rockové hudby. Vliv „květinového hnutí“ se odrazil ve výzdobě sálů, kostýmech hudebníků a obecně, designu obalů gramofonových desek a plakátů. Do filmu přinesli hippies nové téma a v rámci undergroundu se nechalo několik umělců inspirovat psychedelickou vlnou. V oblasti literatury přetrvával vliv beatnické generace. Na pozdější literaturu undergroundu nebyl vliv hnutí hippies pozorován. Stejně tak, v oblasti divadla nebyl zaznamenán žádný vliv.

Hnutí hippies mělo vliv zejména na neoficiální kulturu, mimo ni pouze na módu. Situace se začala měnit až po Sametové revoluci v roce 1989. Skupiny inklinující k hippies již

nemusely orodovat za mír a splynuly s většinou společností, popřípadě se zapojily do aktivit ekologického či anarchistického hnutí nebo se po vzoru hippies začaly věnovat východním náboženstvím.

Bakalářská práce mapuje vývoj subkultury vlasatců na území Československa, která byla nejdříve ovlivněna beatnickou generací a následně ideologií hnutí hippies. Srovnání dějin vlasatců a hippies odhalilo důvody odlišností a podobností těchto dvou skupin. Za většinu odlišností mohly dva rozdílné politické systémy. Hnutí hippies v USA bojovalo proti konzumní společnosti, kdežto vlasatci v ČSSR bojovali především proti komunistickému režimu, konzervativní společnost byla až na druhém místě. Ačkoliv nekonformní mládež v Československu přejala mnoho symbolů ze Západu, měla s americkými hippies společnou především touhu po svobodě. Nicméně, i ta byla jiná. V ČSSR se chtěli lidé svobodně rozhodovat, naproti tomu v USA usilovali spíše o svobodu ducha, k čemuž užívali psychedelické drogy, které v té době znal v Československu málokdo, tudíž zde chybí jeden z hlavních charakteristických znaků hnutí hippies. Taktéž obě skupiny chápaly kulturu jako nástroj pro revoluci. Avšak hippies v Americe měli v tomto směru velkou výhodu. Kapitalistický režim jim nezasahoval do pořádání happeningů, organizování koncertů, neexistovala zde cenzura, takže měli možnost žít život podle vlastních pravidel a rozvíjet se. V Československu tomu bylo přesně naopak. Komunistický režim potlačoval západní vlivy všemi dostupnými prostředky. Lidé chtěli být hippies, ale nebylo jim to umožněno.

7. SOUPIS PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny

Video

Seriál české televize *Bigbít*:

Bigbít [dokumentární cyklus]. Režie: Václav KŘÍSTEK, Václav KUČERA, Zdeněk SUCHÝ a Zdeněk KUČERA. Scénář: Michal Cuc, Václav Křístek, Václav Kučera, Vojtěch Lindaur, Zdeněk Suchý a Zdeněk Tyc. Odborní poradci Aleš Opekar a Vojtěch Lindaur. Česká televize, 1995-2000.

Bigbít. 15. Čs. beat festivaly, hippies, sex & drogy & rock'n'roll (cca 1967-69) [epizoda z televizního seriálu]. Režie: Zdeněk SUCHÝ. Česká televize, 1998. ČT art 13.12.2013 20:25.

Bigbít. 16. Blue Effect & psychedelic sound (cca 1967-71) [epizoda z televizního seriálu]. Režie: Zdeněk SUCHÝ. Česká televize, 1998. ČT art 20.12.2013 20:25.

Seriál české televize *Retro*:

Retro. Láska. [epizoda z televizního dokumentárního seriálu]. Režie: Ivan BAREŠ. Česká televize, 2009. ČT1 19.4.2009 17.40. V digitalizované podobě dostupné v archivu ČT: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/209411000360016/>>.

Dokumentární filmy:

Hippies [dokumentární film]. Režie Scott REDA. USA, History Channel, 2007.

Monterey Pop [dokumentární film]. Režie D. A. PENNEBAKER. USA, The Foundation, 1968. V digitalizované podobě dostupný prostřednictvím YouTube z: <http://www.youtube.com/watch?v=3N3eDAiRaN8>.

Potomci [dokumentární film]. Režie: Tomáš ŠKRDLANT a Angelika HANAUEROVÁ. Československý armádní film, Praha 1969.

Revolution [dokumentární film]. Režie Jack O'CONNELL. USA, Omicron, 1968. V digitalizované podobě dostupný prostřednictvím Stagevu z: <http://stagevu.com/video/chvvnynvtmbe>.

Vlasatci [dokumentární film]. Režie: Miloslav KUČERA. Česká televize, Praha, 2006.

Vlasatý stát uprostřed holohlavé republiky [dokumentární film]. Režie Tomáš ŠKRDLANT. Asociace Film & sociologie, Praha 2007.

Woodstock [dokumentární film]. Režie Michael WADLEIGH. USA, 1970.

Smizdatový časopis Vokno:

CHARLIE a KID. Zápisky z temného kouta s výhledem na bílou zeď. *Samizdatový časopis Vokno*, roč. 1987, č. 12, s. nečíslováno.

Psychedelické filmy pro lid. *Samizdatový časopis Vokno*, roč. 1981, č. 5, s. nečíslováno.

Ostatní:

Třicet případů majora Zemana. 29. Mimikry (1972) [epizoda z televizního seriálu]. Režie: Jiří SEQUENS. Česká televize, 1978.

Literatura

Encyklopedie a slovníky

BARKER, Chris. *Slovník kulturních studií*. Praha: Portál, 2006. 206 s. ISBN 80-736-7099-2.

GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992. 647 s. ISBN 80-85605-28-7.

Hippie slovník: kulturní encyklopedie (a frazeikon) 60. a 70. let 20. století. John Bassett McCleary a Joan Jeffers McCleary (ed.). Praha: V koprodukcii s nakl. Levné knihy, a.s. vydalo nakl. Volvox Globator, 2010. 764 s. ISBN 978-80-7207-790-8.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, 288 s. ISBN 978-80-7367-269-0.

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 2012. 258 s. ISBN 978-80-247-3679-2.

Malý sociologický slovník. Praha: Svoboda, 1970. 614 s.

MATZNER, Antonín – POLEDŇÁK, Ivan – WASSERBERGER, Igor, et al. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby: část věcná*. 2. vyd. Praha: Supraphon, 1983.

MATZNER, Antonín – POLEDŇÁK, Ivan – WASSERBERGER, Igor, et al. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby: část jmenná – světová scéna, A-K*. Praha: Supraphon, 1986.

MATZNER, Antonín – POLEDŇÁK, Ivan – WASSERBERGER, Igor, et al. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby: část jmenná – světová scéna, L-Ž*. Praha: Supraphon: 1987.

MATZNER, Antonín – POLEDŇÁK, Ivan – WASSERBERGER, Igor, et al. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby: část jmenná – československá scéna*. Praha: Supraphon, 1990.

The Columbia encyclopedia of modern drama [A - L]. Gabrielle H Cody, Evert Sprinchorn (ed.). New York: Columbia University Press, 2007. ISBN 978-0-231-14422-3.

The Dictionary of Art: 25 Pittoni to Raphael. Jane Turner (ed.). New York: Grove, 1996. 913 s., 8 s. obr. příl. ISBN 1-884446-00-0.

Velký sociologický slovník: I. svazek. A-O. Praha: Univerzita Karlova, 1996, 747 s. ISBN 80-718-4164-1.

Velký sociologický slovník: II. svazek. P-Ž. Praha: Univerzita Karlova, 1996, s. 749-1627. ISBN 80-718-4310-5.

Ostatní literatura

ALAN, Josef a Tomáš BITRICH. *Alternativní kultura: příběh české společnosti 1945-1989*. Praha: Lidové noviny, 2001, 610 s. ISBN 80-710-6449-1.

AUGUSTINOVÁ, Martina. *Christiánie na rozcestí. A2*. Praha: Kulturní týdeník A2 s.r.o., 2011, č. 8, s. 35. ISSN 1803-6635.

BLAŽEK, Petr. *Vyhoštění krále majálesu: Allen Ginsberg a Státní bezpečnost. Paměť a dějiny*. Ústav pro studium totalitních režimů, 2011, č. 2, s. 28-43. ISSN 1802-8241.

BLAŽEK, Petr, Roman LAUBE a Filip POSPÍŠIL. *Lennonova zeď v Praze: neformální shromáždění mládeže na Kampě 1980-1989*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 2003. 340 s. ISBN 978-807-2850-327.

BLAŽEK, Petr a Filip POSPÍŠIL. „*Vraťte nám vlasy!*“: *první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu: studie a edice dokumentů*. Praha: Academia, 2010. 589 s. ISBN 80-200-1873-5.

BLAŽÍČEK, Martin. *Čarodějné filmy ze země OZ: Kinematografie jako happening. A2*. Praha: Kulturní týdeník A2 s.r.o., 2013, č. 11, s. 8. ISSN 1803-6635.

BOOTH, Martin. *Konopí: dějiny*. Praha: BB art, 2004. 367 s. ISBN 80-734-1348-5.

DONNÉ, Jiří. *Brněnský rock'n'roll: Brno šedesátých let ovlivněné big beatem*. In: *Muzeum a archiv populární hudby* [online]. Dostupné na [www: <http://www.popmuseum.cz/stories/stories.php?q=hbb0408&l=cz&a=0>](http://www.popmuseum.cz/stories/stories.php?q=hbb0408&l=cz&a=0).

DOYLE, Michael William. *Staging the Revolution: Guerrilla Theater as a Countercultural Practice, 1965-1968*. [online]. Dostupné na [www: <http://www.diggers.org/guerrilla_theater.htm>](http://www.diggers.org/guerrilla_theater.htm).

DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu: uvedení do problematiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 978-807-380-123-6.

FORMAN, Miloš a Jan NOVÁK. *Co já vím?: autobiografie Miloše Formana*. Brno: Atlantis, 1994. ISBN 80-710-8076-4.

FRANC Martin a Jiří KNAPÍK. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Praha: Academia, 2011. 1300 s. ISBN 80-200-2019-5.

GUŠTAR, Milan, I BOSH, Allen GINSBERG, Lawrence FERLINGHETTI a Gary SNYDER. *Beatníci v Praze: [Ginsberg, Ferlinghetti, Snyder]*. Eva Slámová (ed.). Praha: Argo, 2001, 51 s. ISBN 80-720-3330-1.

HÁJEK, Igor. *Americká bohéma*. [Recenze s ukázkami.] *Světová literatura*, 1959, roč. 4, č. 6, s. 207–230.

HANÁK, Ondřej. *Hippies: slepé rameno, mrtvé řeky*. Praha: Argo, 1992. 135 s. ISBN 80-901-1984-0.

Háro: vzpomínky a dokumenty: Revolver Revue 2010. Roman Laube, Terezie Pokorná, Petruška Šustrová (ed.). Praha: Společnost pro Revolver Revue, 2010. ISBN 978-80-87037-22-5.

History. *San Francisco Mime Troupe - America's Theater of Political Comedy* [online]. Dostupné na www: <<http://www.sfmt.org/company/history.php>>.

HRABALIK, Petr. Čs. underground 80. let – přímá návaznost na hippies a tuzemské „plastikové“ společenství. [online] Dostupné na www: <<http://www.ceskatelevize.cz/speciaily/bigbit/ceskoslovensko/clanky/228-cs-underground-80-let-prima-navaznost-na-hippies-a-tuzemske-plastikove-spolecenstvi/>>.

HRABALIK, Petr. Hippies – Hippies – Sebevražedná koncovka. [online]. Dostupné na www: <<http://www.ceskatelevize.cz/speciaily/bigbit/clanky/38-hippies-sebevrazedna-koncovka/>>.

HRABALIK, Petr. Hippies – Kořeny undergroundu. [online]. Dostupné na www: <<http://www.ceskatelevize.cz/speciaily/bigbit/60-leta/clanky/28-koreny-undergroundu/>>.

HRABALIK, Petr. Hippies - Magická hra v letech 1965 - 1967. [online]. Dostupné na www: <<http://www.ceskatelevize.cz/speciaily/bigbit/alternative-rock/clanky/37-hippies-magicka-hra-v-letech-1965-1967/>>.

HRABALIK, Petr: Hippies – Rockové styly v 60. letech - přehled. [online]. Dostupné na www: <<http://www.ceskatelevize.cz/speciaily/bigbit/vyhledavani/psychedelic/clanky/17-rockove-styly-v-60-letech-prehled/>>.

HRABALIK, Petr. Hippies – 1. Československý Beat Festival (1967) [online]. Dostupné na www: <<http://www.ceskatelevize.cz/speciaily/bigbit/ceskoslovensko/clanky/245-1-ceskoslovensky-beat-festival-1967/>>.

HRABALIK, Petr. Hippies – 2. Československý Beat Festival (1968) [online]. [cit. 2014-04-09]. Dostupné na www: <<http://www.ceskatelevize.cz/speciaily/bigbit/ceskoslovensko/60-leta/clanky/246-2-ceskoslovensky-beat-festival-1968/>>.

HOFFMAN, Abbie. *Fuck the System* [online]. 1967. Dostupné na www: <http://servv89pn0aj.sn.sourcedns.com/~gbpprorg/2600/TAP/Fuck_the_System.pdf>.

HOFFMAN, Abbie. *Revolution for the hell of it*. Thunder's Mouth Press (ed.). New York: Distributed by Publishers Group West, 2005, 259 s. ISBN 15-602-5690-7.

JANKOWSKI, Kazimierz. *Odvrácená tvář Ameriky: Hippie hledají zaslíbenou zemi*. Praha: Orbis, 1975.

JIROUS, Ivan Martin. *Magorův zápisník*. Praha: Torst, 1997. 801 s. ISBN 80-721-5033-2.

KONRÁD, Ondřej a Vojtěch LINDAUR. *Bigbit*. 2. vyd. Praha: Plus, 2010. 300 s. ISBN 978-802-5900-239.

KOTEK, Josef. *O české populární hudbě a jejích posluchačích: od historie k současnosti*. Praha: Panton, 1990. 514 s. ISBN 80-703-9037-9.

KOUBA, Matěj. Sdělení o dávných hippies v Čechách. *Mladý svět*. Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2005, roč. 47, č. 10, s. 44-47. ISSN 0323-2042.

KOUŘIL, Vladimír. Mámo, strašidlo: free jazz! A2. Praha: Kulturní týdeník A2 s.r.o., 2009 č. 21, s. 22-23. ISSN 1803-6635.

KUČA, Petr. *Dlouhovlasá kronika: Vývoj hnutí Hippies v Čechách*. [online]. 2000. Dostupné na www: <<http://hippie.wz.cz/hippiesczdejiny.htm>>. (Psáno pro Desiderata - časopis polských křesťanských hippies)

KUNEN, James S. *Jahodová proklamace: zápisky univerzitního rebela*. Praha: Maťa, 2006. 252 s. ISBN 80-7287-113-7.

LAUBE, Roman. Hippies proti okupaci: Opomíjené protesty příznivců mladé subkultury. A2. Praha: Kulturní týdeník A2 s.r.o., 2008, č. 49, s. 25. ISSN 1803-6635.

LEE, Martin A. a SHLAIN, Bruce. *Sny vědomí: CIA, LSD a revolta šedesátých let*. Praha: Volvox Globator, 1996. 293 s. ISBN 80-7207-018-5.

LAUBE Roman, Filip POSPÍŠIL a Miroslav VANĚK. *Byl to jenom rock'n'roll?: hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989*. Praha: Academia, 2010. 639 s. ISBN 978-802-0018-700.

LINDAUR, Vojtěch. Máničky. *Mladý svět*. Brno: FTV Prima, spol. s r.o., 2004, roč. 46, č. 15, s. 46-49. ISSN 0323-2042.

LINDAUR, Vojtěch. *Šance sněhových koulí v pekle*. Praha: Maťa, 1999. ISBN 978-808-6013-732.

MACDONALD, Ian. *Revoluce v hlavě: Beatles, jejich písně a 60. léta*. Praha: Volvox Globator, 1997. 395 s. ISBN 80-7207-023-1.

MAILER, Norman. *Armády noci: historie jako román, román jako historie*. Plzeň: Mustang, 1995. 300 s. ISBN 80-7191-067-8.

MILES, Barry. *Hippie*. London: Cassell Illustrated, 2003. ISBN 18-440-3269-8.

Pohledy zevnitř: česká undergroundová kultura ve svědectvích, dokumentech a interpretacích. Martin Machovec (ed.). Praha: Pistorius, 173 s. ISBN 978-808-7053-225.

POSPÍŠIL, Filip. Bigbít jako protest?: Rocková hudba v socialistickém Československu. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. Praha: Lidové noviny, 2010, roč. 32, č. 6, s. 40-43. ISSN 0418-5129.

POWELLOVÁ, Polly: *Styly 50. a 60. let*, Praha: Svojtka, 1998, 128 s. ISBN 80-723-7018-9.

PRIMUS, Zdenek: *The Pope smoked dope: rock music and the alternative visual culture of the 1960s = Papež kouřil trávu: rocková hudba a alternativní vizuální kultura 60. let*, Praha: Kant, 2005. 109 s. ISBN 80-86217-88-4.

SAXTAN, John. Give Peace a Chance. *Giftware News*. 2009, roč. 34, č. 6, s. 102-103.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. 288 s. ISBN 978-802-4729-077.

STONE, Skip. *Hippies from A to Z: their sex, drugs, music, and impact on society from the sixties to the present*. Silver City, N.M: Hip, Inc, 2000. 164 s. ISBN 978-193-0258-013.

SVELKINAS, Linas. 'On the precipice of a volcano': Negotiating continuity and change in the danish alternative community christiania. *Acta Historica Universitatis Klaipedensis*. 2010, č. 20, s. 87-98.

SÝKORA, Jan Křtitel. *Czechoslovak Beat Music 67*. 64 s. Praha, 1968.

The Cambridge history of American theatre. Don B. Wilmeth, C. Bigsby (ed.). Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 600 s. ISBN 0-521-78092-6.

THOMPSON, Christopher. Postcard: Christiania. *Time International (South Pacific Edition)*. 2007, č. 28, s. 28.

VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. Praha: Votobia, 2002. ISBN 80-722-0124-7.

VLADIMIR 518 a kol. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. Praha: Bigg Boss & Yinachi, 2013. 739 s. ISBN 978-80-903973-8-5.

WELTERS, Linda. The Natural Look: American Style in the 1970s. *Fashion Theory: The Journal of Dress, Body & Culture*. 2008, roč. 12, č. 4, s. 489-510.

WOLFE, Tom. *Kyselinovej test*. Praha: MAŤA, 1999, 564 s. ISBN 80-860-1362-6.

YABLONSKY, Lewis: *The hippie trip*, San Jose [Calif.]: toExcel, 2000.

Zlatá šedesátá: česká literatura a společnost v letech tání, kolotání a ... zklamání: Materiály z konference pořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR, 16. -18. června 1999. Radka Denemarková (ed). Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2000. 420 s. ISBN 80-857-7827-0.

8. RÉSUMÉ

Práce si klade za cíl zjistit, jaký vliv mělo hnutí hippies na československou kulturu. Jde o přehledovou studii, která mapuje vývoj amerického hnutí hippies a srovnává ho s jeho podobami v Československu. Práce má dvě hlavní části. První část se zabývá sanfranciským hnutím hippies, jeho dějinami a kulturním přínosem. Ve druhé části je pak vliv hnutí hippies aplikován na jednotlivé oblasti československé kultury, jako je životní styl, móda, vizuální umění, hudba, divadlo, film a literatura. Jsou zde také shrnuty projevy hippies v Československu napříč třemi dekádami.

Hnutí hippies je v Americe fenoménem konce šedesátých let. V Československu se jeho prvky objevovaly od let šedesátých až do let osmdesátých. Hnutí hippies zde ovlivnilo především subkultury inklinující k alternativnímu životnímu stylu. Největší vliv byl pozorován v oblasti módy, zejména v kruzích dotýkajících se rockové hudby. Československé hudební skupiny neoficiální kulturní scény převzaly některé prvky psychedelické hudby. Vlna psychedelie zasáhla taktéž vizuální umění, což se projevilo na designu plakátů a obalů gramofonových desek. Do filmu přineslo hnutí hippies nové téma a psychedelie inspirovala několik undergroundových filmařů. V oblasti divadla a literatury nebyl pozorován žádný zásadní vliv tohoto hnutí.

Z důvodu protichůdnosti režimů nebyly západní vlivy v Československu žádoucí. Komunistický režim československé mládeži neumožňoval žít život jako hippies, z čehož vyplývají hlavní rozdíly obou podob hnutí. Hippies v USA bojovali proti konzumní společnosti, kdežto vlasatci v ČSSR bojovali proti komunistickému režimu. Společným cílem byla svoboda. V Americe to byla svoboda v duchovním smyslu, kdežto v Československu nechtěli být lidé svazováni režimem a chtěli žít podle vlastních představ.

SUMMARY

The thesis aim is to determine the impact of hippie movement to the Czechoslovak culture. Thesis is conceived as an overview study, which traces the development of American hippies and compares it with his forms in Czechoslovakia. The thesis has two main parts. The first part is focused on the movement of San Francisco hippies, its history and cultural benefits. In the second part, the influence of the hippie movement is applied to each area of the Czechoslovak culture, such as lifestyle, fashion, visual arts, music, theater, film and literature. This part also summarizes manifestations of hippies in Czechoslovakia across three decades.

The hippie movement in America is a phenomenon of the late sixties. The elements of hippie movement appeared in the Czechoslovakia, from the sixties to the eighties. Hippies influenced mainly subculture which was inclined to alternative lifestyles. The most significant effect was observed in fashion, especially in subculture surrounded around rock music. The Czechoslovaks bands, which were part of the unofficial cultural scene, took over some elements of psychedelic music. The psychedelic wave hit also the visual arts, which resulted in the special design of posters and album covers. The hippie movement brought new topic to the film industry and inspired several underground filmmakers. In the field of theater and literature, there was no significant influence of this movement.

The Western influences were not desirable in Czechoslovakia, because of contradiction of regimes. Czechoslovak Communist regime did not allow young people to live life as hippies and that is why it is possible to find major differences in those two forms of the hippie movements. Hippies in the U.S. were fighting against consumer society, while Czechoslovak hippie movement was fighting against the communist regime. The common goal was freedom. In America, it was freedom in the spiritual sense, in Czechoslovakia people did not want to be tied up by regime and they wanted to live on their own terms.

ZUSAMMENFASSUNG

Das Ziel der vorliegenden Arbeit liegt in der Beschäftigung mit der Frage, in wie weit die Hippie-Bewegung die tschechoslowakische Kultur beeinflusst hatte. Es handelt sich hierbei um eine Übersichtsstudie, welche die Entwicklung der US-amerikanischen Hippie-Bewegung beschreibt und sie mit entsprechenden Ausprägungen in der damaligen Tschechoslowakei vergleicht. Die Arbeit besteht aus zwei Hauptteilen. Der erste Teil ist der Entstehung, Geschichte und dem kulturellen Beitrag der Hippie-Bewegung in San Francisco gewidmet. Im zweiten Teil werden die Einflüsse der Hippie-Bewegung auf einzelne Bereiche der tschechoslowakischen Kultur untersucht, sei es im Lebensstil, in der Mode, der visuellen Kunst, Musik, Theater oder der Literatur. In zweiten Teil der Arbeit befindet sich außerdem eine Zusammenfassung der verschiedenen Erscheinungen der Hippie-Kultur in der Tschechoslowakei im Laufe von drei Jahrzehnten.

Die Hippie-Bewegung in Amerika ist ein Phänomen der Endsechziger. In der Tschechoslowakei können ihre Anzeichen von den Sechzigern weg bis zu den Achziger Jahren verfolgt werden. Die Hippie-Bewegung beeinflusste hierzulande insbesondere zur alternativen Lebensführung geneigte Subkulturen. Der markanteste Einfluss konnte im Bereich der Mode ausgemacht werden, besonders in den Rockmusik-Kreisen. Die tschechoslowakischen Musikbands der inoffiziellen Kulturszene übernahmen manche Elemente der psychedelischen Musik. Die Psychedelikwelle erreichte auch die visuelle Kunst, wie Plakatdesigns und Schallplattenhüllen. So brachte die Hippie-Bewegung auch im Filmbereich ein neues Thema mit sich und die Psychedelik inspirierte mehrere Filmschaffende des Underground. Was das Theater und die Literatur anbelangt, konnte kein grundsätzlicher Einfluss dieser Bewegung festgestellt werden.

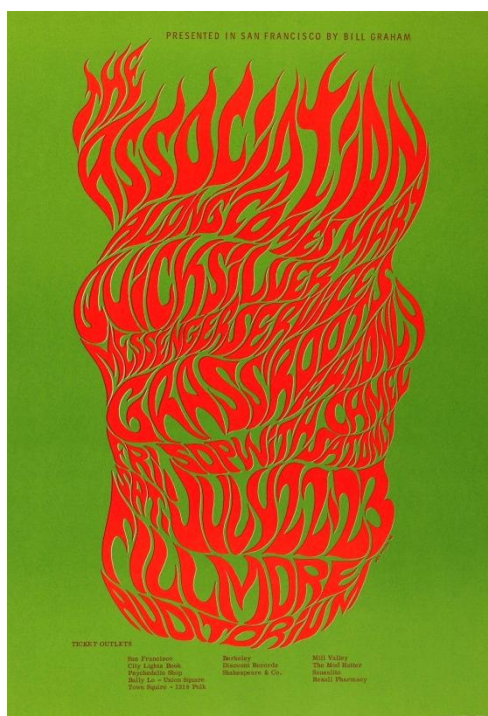
Aufgrund der Widersprüchlichkeit der Regime waren westliche Einflüsse in der Tschechoslowakei unerwünscht. Das kommunistische Regime erlaubte es der tschechoslowakischen Jugend nicht, ein Hippie-Leben zu führen. Dies begründet auch die Hauptunterschiede beider Ausprägungen der Bewegung. Die Hippies in den USA begehrten gegen die Konsumgesellschaft auf, während die Langhaarigen in der ČSSR gegen das kommunistische Regime ankämpften. Das vereinende Ziel war die Erlangung der Freiheit. In Amerika der Freiheit im geistigen Sinne, in der Tschechoslowakei hingegen wollten sich die Menschen nicht vom Regime unterjochen lassen und ein Leben nach eigenen Vorstellungen führen.

9. SOUPIS PŘÍLOH

1. Plakát Wese Wilsona z roku 1966
Dostupné na: www.wes-wilson.com [cit. 24-04-2014]
2. Plakát Victora Moscoso z roku 1967
Dostupné na: www.plazm.com [cit. 24-04-2014]
3. Plakát Stanleyho Mouse a Antona Kelleyho z roku 1966
Dostupné na: www.pinterest.com [cit. 24-04-2014]
4. Plakát Jana Pacáka z roku 1967
Dostupné na: www.museumceskoslovenskehorocku.blogspot.cz [cit. 24-04-2014]
5. Plakát Wese Wilsona z roku 1966
Dostupné na: www.dead.net [cit. 24-04-2014]
6. Obal gramofonové desky skupiny Canned Heat z roku 1967
Dostupné na: www.soundstagedirect.com [cit. 24-04-2014]
7. Obal gramofonové desky *Last Time Around* od Buffala Springfielda z roku 1968
Dostupné na: www.carlinhosdeipanema.blogspot.cz [cit. 24-04-2014]
8. Obal gramofonové desky *Zvonky zvoňte* od skupiny Prúdy z roku 1969
Dostupné na: www.psychedelic-rocknroll.blogspot.cz [cit. 24-04-2014]
9. Obal gramofonové desky skupiny Ten Years After. Album Watt z roku 1970
Dostupné na: www.rock-blues.nnm.me [cit. 24-04-2014]
10. Obal gramofonové desky Zelená pošta Pavola Hammela a Mariana Varga z roku 1972
Dostupné na: www.citylife.sk [cit. 24-04-2014]

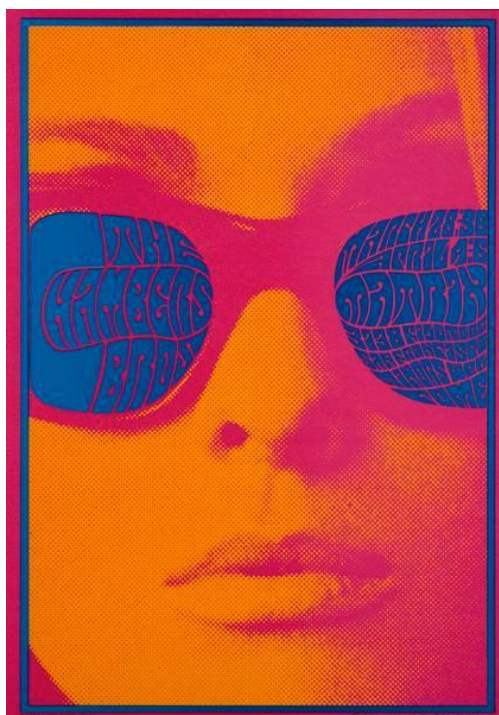
Příloha č. 1

Psychedelický plakát Wese Wilsona z roku 1966

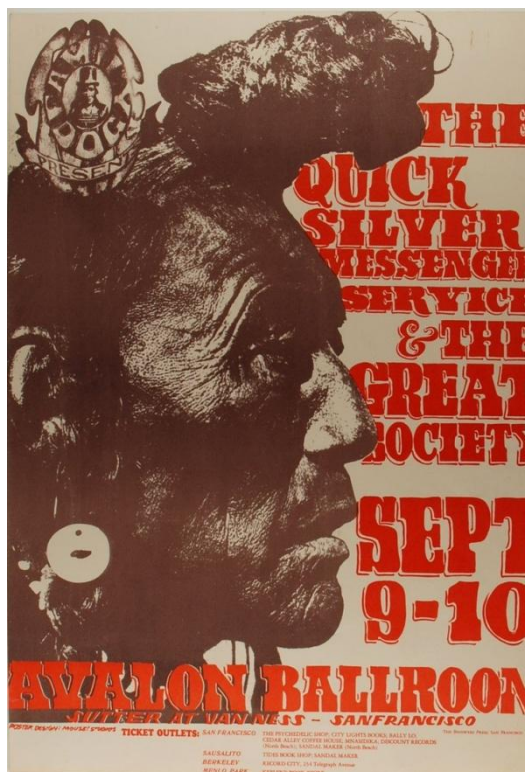
Příloha č. 2

Plakát Victora Moscoso z roku 1967

Příloha č. 3

Plakát Stanleyho Mouse a Antona Kelleyho z roku 1966

Příloha č. 4

Plakát Jana Pacáka z roku 1967

Příloha č. 5

Plakát Wese Wilsona z roku 1966

Příloha č. 6

Obalu gramofonové desky skupiny Canned Heat z roku 1967

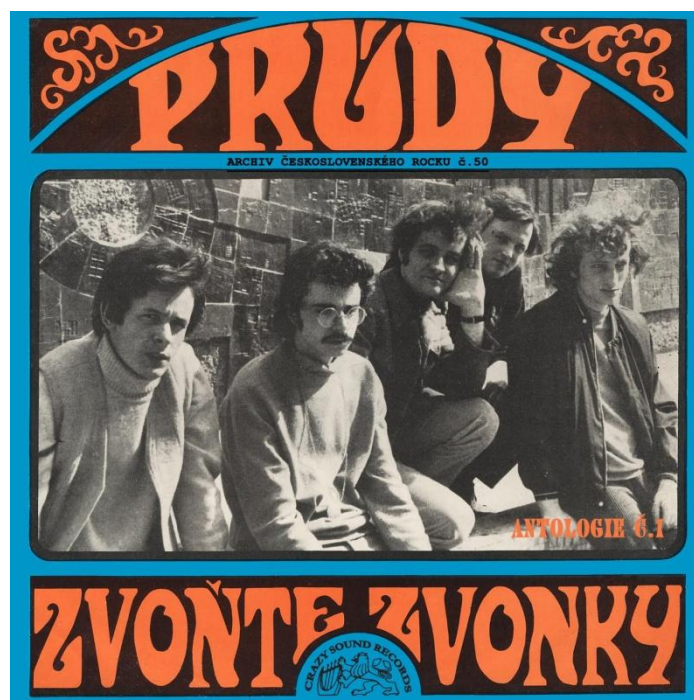
Příloha č. 7

Obal gramofonové desky *Last Time Around* od Buffala Springfielda z roku 1968

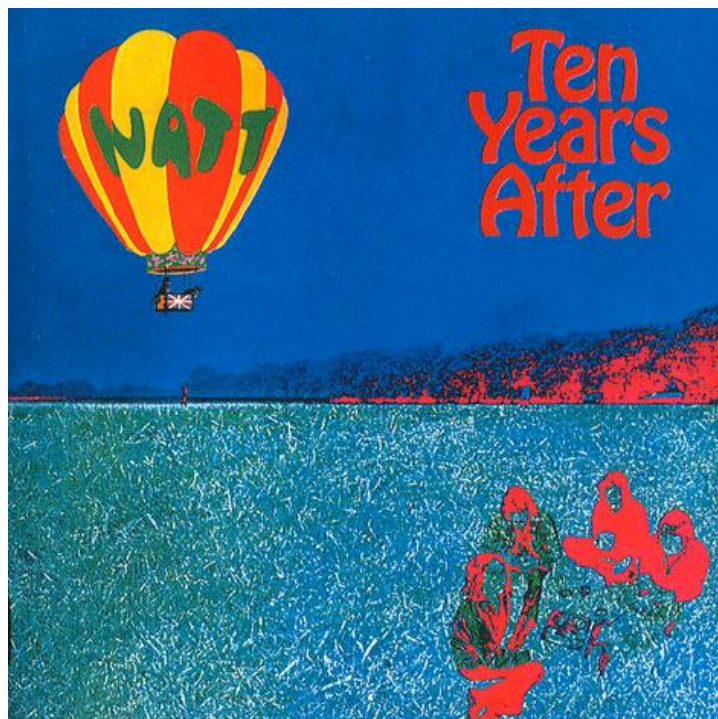
Příloha č. 8

Obal gramofonové desky *Zvonky zvoňte* od skupiny Prúdy z roku 1969

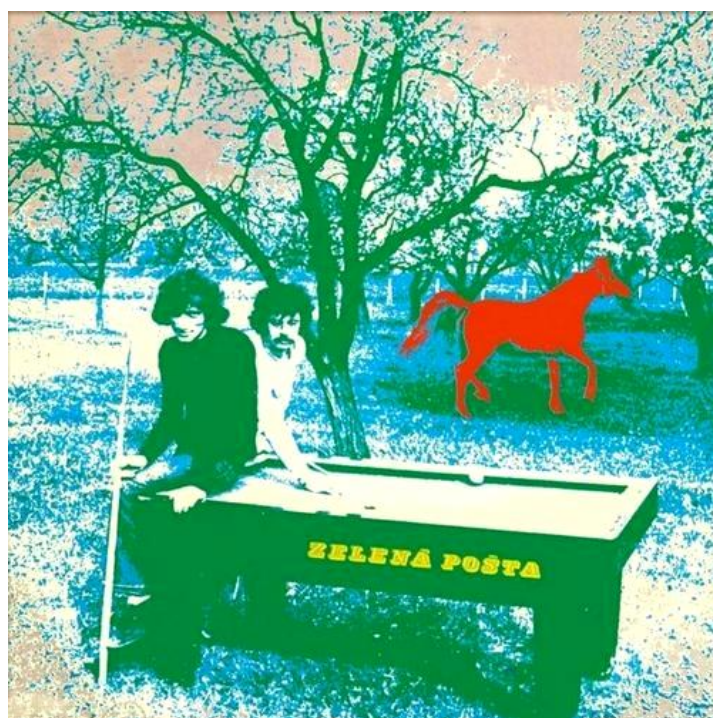
Příloha č. 9

Obal gramofonové desky skupiny Ten Years After. Album Watt z roku 1970

Příloha č. 10

Obal gramofonové desky Zelená pošta Pavola Hammela a Mariana Varga z roku 1972

ANOTACE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení autora: Bronislava Kožd'álová

Název instituce: FF UP, Katedra muzikologie

Obor: Uměnovědná studia - Žurnalistika

Název diplomové práce: Vliv hnutí hippies na kulturu v Československu

Title of a work: The influence of hippie movement on the culture of Czechoslovakia

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jan Blüml

Rok obhajoby: 2014

Rozsah práce: 83 stran

Jazyk práce: český

Anotace bakalářské práce:

Předmětem práce je vytvoření přehledové studie, zachycující vývoj hnutí hippies na území Československa a vliv tohoto hnutí na kulturu tehdejší doby. Ve své práci se budu nejdříve zabývat historií hnutí hippies - kde, kdy a za jakých okolností hnutí vzniklo a fungovalo, také definuji znaky této subkultury a jeho kulturní přínos. Poté se zaměřím na kulturní situaci v Československu v době, kdy na jeho území začaly pronikat prvky tohoto hnutí. Také upřesním, jak k průniku docházelo, charakterizují československé hnutí hippies a v neposlední řadě aplikuji vliv tohoto hnutí na jednotlivé kulturní oblasti.

Klíčová slova: vlasatci, hnutí hippies, děti květin, psychedelické hnutí, kulturní historie, Československo, San Francisco

Annotation:

The subject of this thesis is to create an overview study, describing the evolution of the hippie movement in the territory of the Czechoslovakia and the impact of this movement to the culture of the time. In the thesis I am going to describe a history of the hippies - where, when, and under what circumstances movement started and worked. Subsequently, I am going to define the characteristics of this subculture and its cultural contribution. In the next part of the thesis I am going to focus on the cultural situation in Czechoslovakia, specifically from the time when the elements of the hippie movement started penetrate the Czechoslovakian culture. Also, I am going to describe how the penetration to the Czechoslovakian culture started and describe the Czechoslovak hippies, after description I am going to show the hippies movement impact to the various cultural areas.

Keywords: vlasatci, hippie movement, flower children, psychedelic movement, cultural history, Czechoslovakia, San Francisco